

بیت

شرکت چاپ و انتشارات
وابسته به سازمان اوقاف و امور خیریه

سازمان اوقاف و امور خیریه

آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور عمان

Management system of waqf and charitable affairs in Oman

چاپ دیجیتال: آبانماه ۱۳۹۵

جلد: ۲۷

ویرایش: نخست

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و انتشارات
وابسته به سازمان اوقاف و امور خیریه

تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر در انحصار
دفتر نوسازی و تحول معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی سازمان اوقاف و امور خیریه است.

چاپخانه، انتشارات، پخش و فروشگاه:

کیلومتر ۵ جاده مخصوص کرج، نبش سهراه شیشه مینا، تهران ۱۳۹۷۸۱۵۳۱۱

تلفن: (چهار خط) ۴۴۵۱۳۰۰۲، نمابر: ۴۴۵۱۴۴۲۵، انتشارات: ۴۴۵۲۹۶۰۱

سازمان اوقاف: تهران، خ نوفل لوشاتو، ساختمان مهر طبقه اول، دفتر نوسازی و تحول معاونت توسعه

مدیریت و پشتیبانی شماره تماس: ۶۴۸۷۱۱۰۸ و ۶۴۸۷۱۱۴۹

سایت اینترنتی:

www.chapnashr.ir

فهرست مطالب

مقدمه	۱۱
پیشگفتار	۱۳
فصل اول	
۱- اطلاعات کلی کشور عمان	۲۱
۱-۱- مقدمه	۲۱
۲-۱- اطلاعات جغرافیایی	۲۱
۱-۲-۱- تقسیمات کشوری	۲۴
۳-۱- اطلاعات اقتصادی	۲۵
۱-۳-۱- سایر منابع درآمدی	۲۵
۴-۱- اطلاعات سیاسی- اجتماعی	۲۹
۱-۴-۱- جمعیت و پراکندگی سنی	۳۴
۵-۱- اطلاعات فرهنگی- مذهبی	۳۵
۱-۵-۱- مراکز و نهادهای فرهنگی دولتی	۳۵
۲-۵-۱- جریان های فرهنگی و اجتماعی	۳۵
۳-۵-۱- جایگاه و کارکرد رسانه های گروهی در جامعه	۳۶
۴-۵-۱- هنرهای سنتی و مدرن رایج	۳۶
۵-۵-۱- وضعیت انتشار کتاب	۳۶
۶-۵-۱- نظام آموزشی	۳۷

- ۱-۵-۷- وضعیت آموزش عالی و مراکز مهم دانشگاهی..... ۳۷
- ۱-۵-۸- ساختار دینی و مذهبی..... ۳۷
- ۱-۵-۹- نظام آموزش امور دینی..... ۳۷

فصل دوم

- ۲- مفهوم وقف و امور خیریه در کشور عمان..... ۴۱
- ۲-۱- مقدمه..... ۴۱
- ۲-۲- مفهوم وقف..... ۴۱
- ۲-۳- انواع وقف در کشور عمان..... ۴۱
- ۲-۴- انواع موقوفات در عمان..... ۴۳
- ۲-۴-۱- مساجد و رقبات وقفی آن..... ۴۳
- ۲-۴-۲- مساجد وقفی دولتی..... ۴۳
- ۲-۴-۳- وقف خیری..... ۴۳
- ۲-۴-۴- وقف قنات‌ها (افلاج) و نخلستان‌ها..... ۴۴
- ۲-۵- نیات عواید وقفی در عمان..... ۴۴
- ۲-۶- شرایط ساخت مسجد..... ۴۵
- ۲-۷- قانون وقف عمان..... ۴۵

فصل سوم

- ۳- تاریخچه و نگاهی بر وضعیت موجود وقف و امور خیریه کشور عمان..... ۴۹
- ۳-۱- مقدمه..... ۴۹
- ۳-۲- روند توسعه وقف در عمان..... ۴۹
- ۳-۳- روند توسعه تحولات اداری اوقاف در عمان..... ۵۰
- ۳-۴- روند توسعه و تحولات قانونی وقف در عمان..... ۵۱
- ۳-۴-۱- شخصیت حقوقی وقف در قانون عمان..... ۵۲
- ۳-۴-۲- مسئولیت متولی..... ۵۲
- ۳-۵- تحولات اقتصادی در وقف..... ۵۲
- ۳-۵-۱- اوقاف در دوره قبل از کشف نفت..... ۵۳
- ۳-۵-۲- اوقاف در دوره بعد از کشف نفت..... ۵۳

- ۳-۵-۳- تعمیر، استبدال و فروش موقوفات ۵۴
- ۳-۵-۴- سرمایه‌گذاری اموال موقوفه ۵۴
- ۳-۵-۵- سرمایه‌گذاری زمین‌های وقفی ۵۴
- ۳-۶- وضعیت موجود موقوفات و فعالیت‌های وزارت اوقاف و امور دینی عمان ۵۵
- ۳-۷- وضعیت موجود اوقاف شیعیان عمان ۵۵
- ۳-۸- مساجد شاخص کشور عمان ۵۶
- ۳-۸-۱- مسجد جامع سلطان قابوس ۵۷
- ۳-۸-۲- مسجد الرسول الاعظم (ص) ۵۹

فصل چهارم

- ۴- نگاهت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور عمان ۶۳
- ۴-۱- مقدمه ۶۳
- ۴-۲- انواع کنشگران فعال در حوزه وقف و امور خیریه ۶۳
- ۴-۲-۱- سیاست‌گذار ۶۴
- ۴-۲-۲- تنظیم‌گر ۶۵
- ۴-۲-۳- تسهیل‌گر ۶۷
- ۴-۲-۴- ارائه‌دهنده خدمات ۶۷
- ۴-۳- نگاهت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه ۶۹
- ۴-۳-۱- وزارت اوقاف و امور دینی ۷۰
- ۴-۳-۱-۱- مأموریت ۷۲
- ۴-۳-۱-۲- اهداف ۷۲
- ۴-۳-۱-۳- ساختار سازمانی وزارت اوقاف و امور دینی ۷۳
- ۴-۳-۱-۴- اداره کل مساجد و مدارس قرآن کریم ۷۵
- ۴-۳-۱-۵- اداره کل اوقاف و بیت المال ۷۷
- ۴-۳-۱-۶- اداره کل توسعه اموال وقفی و بیت المال ۸۲
- ۴-۳-۲- کمیته‌های محلی مردمی ۸۴
- ۴-۳-۳- مدیریت مردمی (وکلائی وقفی) ۸۴
- ۴-۳-۴- صندوق‌های وقفی ۸۴
- ۴-۳-۵- وزارت توسعه اجتماعی ۸۵

- ٨٦..... ٤-٣-٥-١- ساختار سازمانی وزارت توسعه اجتماعی
- ٨٦..... ٤-٣-٥-٢- خدمات وزارت توسعه اجتماعی
- ٨٧ ٤-٣-٥-٣- دایره جمعیت ها و مؤسسات
- ٨٨..... ٤-٣-٦- سازمان خیریه عمان
- ٨٨ ٤-٣-٦-١- اهداف سازمان
- ٨٩..... ٤-٣-٦-٢- خدمات سازمان
- ٨٩..... ٤-٣-٧-٧- مؤسسه خیریه محمد بروانی
- ٨٩..... ٤-٣-٧-١- اهداف مؤسسه
- ٩٥ ٤-٣-٨-٨- جمعیت خیریه درمان سرطان
- ٩٥..... ٤-٣-٨-٢- اهداف

فصل پنجم

- ٩٥ ٥- جمع بندی
- ١٥٣..... منابع

پیوست

- ١٥٧ قانون وقف عمان
- ١١٣ شرح خدمات وزارت اوقاف و امور دینی

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱: نقشه جغرافیایی عمان در جهان ۲۲
- شکل ۱-۲: مناطق مختلف عمان ۲۵
- شکل ۱-۳: تولید ناخالص داخلی عمان ۲۷
- شکل ۱-۴: مقایسه تولید ناخالص داخلی ایران و عمان ۲۷
- شکل ۱-۵: مقایسه تولید ملی سرانه ایران، جهان و عمان ۲۸
- شکل ۱-۶: رشد تولید ناخالص داخلی ایران، عمان و جهان ۲۹
- شکل ۱-۷: ساختار سیاسی کشور عمان ۳۰
- شکل ۱-۸: نمودار رشد جمعیت عمان ۳۴
- شکل ۱-۹: نمودار امید به زندگی در عمان ۳۵
- شکل ۳-۱: مسجد جامع سلطان قابوس ۵۹
- شکل ۳-۲: مسجد رسول الاعظم (ص) ۶۰
- شکل ۴-۱: نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور عمان ۶۹
- شکل ۴-۲: بخش‌های سایت وزارت اوقاف و امور دینی ۷۰
- شکل ۴-۳: سایت مرکزی وزارت اوقاف و امور اسلامی ۷۲

- شکل ۴-۴: ساختار سازمانی وزارت اوقاف و امور دینی ۷۴
- شکل ۴-۵: برند وزارت اوقاف و امور دینی عمان ۷۴
- شکل ۴-۶: ساختار اداره کل اوقاف و بیت المال ۷۸
- شکل ۴-۷: ساختار سازمانی اداره کل توسعه اموال وقفی و بیت المال ۸۲
- شکل ۴-۸: برند وزارت توسعه اجتماعی عمان ۸۵
- شکل ۴-۹: ساختمان وزارت توسعه اجتماعی ۸۶
- شکل ۴-۱۰: ساختار سازمانی وزارت توسعه اجتماعی ۸۶
- شکل ۴-۱۱: سایت وزارت توسعه اجتماعی ۸۷
- شکل ۴-۱۲: سایت سازمان خیریه عمان ۸۸
- شکل ۴-۱۳: معرفی مؤسسه خیریه محمد بروانی در سایت وزارت توسعه اجتماعی ۹۰
- شکل ۴-۱۴: معرفی جمعیت خیریه درمان سرطان در سایت وزارت توسعه اجتماعی ۹۱
- شکل ۵-۱: نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه کشور عمان ۹۹

مقدمه

از دیرباز سنت حسنه وقف در همه ادیان آسمانی و جوامع بشری مورد توجه و اهتمام وافر قرار داشته است. دین مبین اسلام نیز همچون سایر ادیان الهی اهتمام ویژه‌ای به ترویج وقف در بین مسلمین دارد، به گونه‌ای که پیشوایان اسلام ناب همگی از جمله واقفین و متولیان موقوفات بوده‌اند. در طی قرون متمادی نهاد وقف نقطه اتکاء و مهمترین بستر تعالی نهاد دین و یکی از زیرساخت‌های کلیدی فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی اداره جوامع اسلامی بوده است. با توجه به اهداف بلند انقلاب اسلامی در راستای ایجاد جامعه اسلامی ایرانی و تمدن بین‌الملل اسلامی، احیاء نهاد وقف و شکوفایی هر چه بیشتر موقوفات از ضروریات اساسی‌ای است که مورد تاکید مکرر مقام معظم رهبری قرار دارد.

در این راستا سازمان اوقاف و امور خیریه به عنوان حکمران نهاد وقف بر آن شد تا با مطالعه نظام مدیریت وقف و امور خیریه سایر کشورها، مقدمات آشنایی و بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های سایر ملل، و توسعه ارتباطات بین‌المللی در حوزه وقف، به ویژه ارتباطات با کشورهای و ملت‌های مسلمان را فراهم نماید. لذا از سال گذشته معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی سازمان اقدام به تعریف و راهبری پروژه پژوهشی «شناخت وضعیت نظام مدیریت وقف و امور خیریه پانزده کشور اسلامی و پانزده کشور غیراسلامی» نمود که نتایج آن در قالب بیش از سی کتاب مستقل منتشر شد و در همایش هفته وقف سال جاری توسط جناب آقای دکتر صالحی امیری، وزیر محترم فرهنگ و ارشاد

اسلامی، جناب آقای دکترستاری، معاون محترم علم و فناوری ریاست جمهوری و حجت الاسلام والمسلمین محمدی، نماینده ولی فقیه و ریاست محترم سازمان اوقاف و امور خیریه رونمایی گردید.

اجرای این پروژه مرهون تلاش افراد متعددی است که در اینجا لازم می دانم از زحمات همه آن ها به ویژه مدیرکل دفتر نوسازی و تحول اداری، جناب آقای دکتر غلامعلی رحیمی و کارشناسان این دفتر، آقایان اسماعیل خارستانی و علی علاءالدینی که نقش کارفرمایی این مطالعات را برعهده داشتند، و جناب آقای محمدمهدی جعفری که مدیریت اجرای این پروژه را برعهده داشت، و همکاران ایشان، آقایان علیرضا رحیمی و یوسف پناهی تشکر و قدردانی نمایم.

همچنین مراتب سپاس خود را از زحمات بی دریغ جناب آقای حسین آب نیکی - مشاور عالی ریاست سازمان اوقاف و امور خیریه - که نظارت بر این پروژه را برعهده گرفت و در جهت ارتقاء کیفی آن تلاش نمود اعلام می دارم.

معاون توسعه مدیریت و پشتیبانی

سازمان اوقاف و امور خیریه

زمستان ۱۳۹۵

پیشگفتار

مطالعه نظام مدیریت وقف و امور خیریه کشورهای جهان از شهریورماه سال ۱۳۹۴ به منظور آشنایی با پیشینه، روند توسعه وضعیت و عملکرد فعلی کشورها در این حوزه، نگاشت نهادی مجموعه‌های فعال در بخش وقف (شامل معرفی نهادها و روابط ما بین آن‌ها) و برنامه‌های آتی این کشورها با هدف استفاده از تجربیات موفق و پرهیز از تجربیات ناموفق، با لحاظ اقتضائات منحصربه‌فرد کشورهای مورد مطالعه، در دستور کار قرار گرفت و عملیاتی گردید.

به منظور تحقق اهداف مدنظر، شرح خدمات این پروژه در قالب چهار فاز ذیل طراحی و اجرا گردید:

- فاز صفر: تدوین طرح و چارچوب اولیه
 - فاز اول: تعیین شاخص‌های انتخاب کشورهای مدنظر و انتخاب و نهایی سازی کشورها
 - فاز دوم: گردآوری، تحلیل و جمع‌بندی گزارش مطالعات انجام شده مرتبط
 - فاز سوم: جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات هریک از کشورهای مدنظر
 - فاز چهارم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری کلی مطالعه
- فاز صفر به تدوین چهارچوب کلان، تفصیلی و محدوده پروژه و جزئیات هریک از مراحل و فعالیت‌ها اختصاص یافت. در فاز اول شاخص‌هایی جهت انتخاب کشورهای هدف مطالعه، تعیین گردید و مبتنی بر این شاخص‌ها، کشورهای مدنظر

جهت مطالعه، مشخص شدند. این شاخص‌ها به‌گونه‌ای انتخاب شدند که کشورهای همسایه، کشورهای اسلامی فعال در حوزه وقف و امور خیریه، کشورهای موفق در حوزه وقف و امور خیریه در دنیا و نیز کشورهای مشابه جمهوری اسلامی ایران از جهت وضعیت فرهنگی، اجتماعی و دینی مورد مطالعه قرار گیرند.

فاز دوم با عنوان «گردآوری، تحلیل و جمع‌بندی مطالعات انجام‌شده» به جمع‌آوری و تحلیل مطالعات موجود در کشور در خصوص نظام مدیریت وقف و امور خیریه سایر کشورها اختصاص یافت. هدف این فاز بهره‌برداری از اطلاعات و پژوهش‌های مرتبط انجام‌شده موجود در کشور و همچنین پرهیز از نادیده گرفتن مطالعات پیشین بود.

فاز سوم نیز به ترتیب به جمع‌آوری اطلاعات پیرامون نظام وقف و امور خیریه کشورهای منتخب از منابع مکتوب، اینترنتی و سایر منابع در دسترس، و تجزیه و تحلیل اطلاعات و جمع‌بندی مطالب اختصاص یافت. در نهایت طی فاز چهارم جمع‌بندی و نتایج حاصل از مطالعه همه کشورها و نتیجه‌گیری کلی مطالعه انجام و ارائه گردید.

مجموعه کشورهایایی که در این پروژه هدف مطالعه قرار گرفتند شامل پانزده کشور اسلامی و پانزده کشور غیراسلامی می‌باشد که با توجه به شاخص‌های مدنظر سازمان، همچون همسایگی و ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی مشابه با جمهوری اسلامی ایران، برخورداری از نظام مدیریت و فعالیت‌های درخور تامل در حوزه وقف و امور خیریه، وجود ارتباطات بخش وقف و امور خیریه بین جمهوری اسلامی ایران و کشور مورد مطالعه و مواردی از این دست، انتخاب شدند.

یکی از کشورهای اسلامی منتخب عمان است. ارتباط گسترده سیاسی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و عمان، اهمیت عمان در منطقه و قرابت دینی و مذهبی بین آن کشور با کشور ما، از جمله دلایل انتخاب عمان به عنوان یکی از کشورهای هدف مطالعه می‌باشد.

پژوهش حاضر حاصل گزارش بررسی ساختار و وضعیت نظام وقف و امور خیریه کشور عمان می‌باشد و در آن وضعیت جغرافیایی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و تاریخی کشور عمان، مفهوم وقف و امور خیریه، روند توسعه و وضعیت موجود بخش

وقف و امور خیریه، نگاشت نهادی بخش وقف و امور خیریه و برنامه‌های توسعه‌ای این بخش در کشور عمان طی فصول یک الی پنج به اجمال بررسی شده است. برای انجام تحقیق حاضر در ابتدا به منظور به دست آوردن اطلاعات کلی در زمینه‌های مختلف کشور عمان، اعم از اطلاعات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی پرداخته شد. این اطلاعات به راحتی و با یک جستجوی ابتدایی از سایت‌هایی نظیر ویکی‌پدیا و سایت‌های مشابه آن به دست آمدند. برای بررسی آمار و اطلاعات مرتبط با امور خیریه‌ای و شاخص‌های بخشندگی کشور عمان مقالات و گزارشاتی بررسی شدند. این گزارشات شامل ۲ گزارش خارجی مربوط به سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶ بودند ولی اطلاعاتی را در ارتباط با کشور عمان در اختیار قرار ندادند. سپس برای بررسی تخصصی در زمینه امور وقف و خیریه به اطلاعات موجود در فاز یک این پروژه مراجعه شد و مطالعاتی در این خصوص برای کشور عمان یافت شد. این مطالعات مربوط به مقاله «تاریخ و تحولات وقف در کشور عمان» بود که توسط صادق عبادی نوشته شده بود.

وقف در کشورهای اسلامی: تاریخ و تحولات وقف در کشور عمان

نویسنده: صادق عبادی

کشور سلطنتی عمان

پژوهشگر و عضو کمیته علمی «بنیاد پژوهش و توسعه فرهنگ وقف»

کشور سلطنتی عمان در سواحل جنوبی خلیج فارس مقابل سواحل هرمزگان قرار دارد و یکی از اعضای شش‌گانه حوزه خلیج فارس به شمار می‌رود. این منطقه قبل از اسلام مشهور به «مغان» بوده و در نوشته‌ها «مزن» عنوان می‌شده است که ایرانیان بر آن حکومت می‌کردند. هنوز شهرهایی با نام‌های فارسی رستاق، بهلا، بوشر و گلبو در عمان وجود دارد. نیز سیستم آبیاری قنات (مشهور به افلاج)، بادگیرها، و قلعه‌ها از آثار ایرانیان است که هنوز در آنجا یافت می‌شود.

این کشور در طول سده‌های گذشته غالباً توسط امامان اباضی اداره می‌شد. البته در دوره آل بویه زیر سلطه ایرانیان بود و سپس به دست بنی‌نیهان افتاد. از قرن هفدهم میلادی، عمان مورد تجاوز استعمارگران پرتغالی و سپس انگلیسی قرار گرفت. در آن زمان توسط خاندان البوسعید اداره می‌شد، که در سال ۱۹۷۰ با کودتای سلطان قابوس دوره جدیدی از حکومت البوسعید آغاز گردید.

امروزه رژیم عمان سلطنتی است، با جمعیتی حدود دو و نیم میلیون نفر که در حدود ۷۵٪ آنان عرب و بقیه مهاجران آسیایی، و بلوش می‌باشند. اقتصاد عمان بر کشاورزی، صیادی و نفت می‌چرخد. (۱).

پس از این مرحله برای یافتن مقالات، گزارشات و یا دیگر فایل های مرتبط فارسی موجود در سایت های ایرانی و کتابخانه های اینترنتی جستجویی به عمل آمد که جز مقاله مذکور مورد دیگری یافت نشد.

برای مطالعه در خصوص نگاهت نهادی کشور عمان در ابتدا نهاد اصلی این کشور، یعنی وزارت اوقاف و امور دینی عمان مورد بررسی قرار گرفت. سایت وزارت اوقاف و امور دینی اطلاعات کافی و مناسبی را در ارتباط با فعالیت های بخش های مختلف خود در اختیار قرار داد. در این سایت بخش های مختلف وزارت خانه و اهداف و وظایف آن ها مشخص شده بودند و با مطالعه هریک از این بخش ها، وضعیت حاکمیتی کلی وقف در کشور عمان به دست آمد.

همچنین سایت وزارت توسعه اجتماعی عمان نیز که نظارت بر مؤسسات خیریه و صدور مجوز بر آن ها را به عهده دارد نیز بررسی شد و اطلاعات جامعی از آن به دست آمد.

English عربي بحث داخل الموقع

الرقم المجاني للاستشارات للأسرة
800-77788

وزارة التنمية الاجتماعية
Ministry of Social Development

تماسك تطهير تكفؤ لوقائل تحفؤ

الصفحة الرئيسية	عن الوزارة	الرعاية الاجتماعية	الشخص ذوي العاقة	التنمية البشرية	الجمعيات والندوة	خدمات إلكترونية
<p>التأخير</p> <ul style="list-style-type: none"> الاحتفال بيوم الشباب العماني بولاية بدة مبادرة التنمية الاجتماعية في الوسطى تحتفل بيوم الشباب العماني <p>المزيد من الخدمات</p>	<p>خدماتي</p> <ul style="list-style-type: none"> طلب معاش ضمان اجتماعي طلب بطاقة معاق خدمات الجمعيات وأندية الجاليات <p>المزيد من الخدمات</p>	<p>مراكز الخدمات الاجتماعية</p> <ul style="list-style-type: none"> مراكز الوفاء لتأهيل الأطفال المعاقين مركز التقييم والتأهيل المهني مركز رعاية الطفولة <p>المزيد من المراكز</p>	<p>الاستثمار والدعم الاجتماعي</p> <ul style="list-style-type: none"> الدراسات الاجتماعية المؤشرات الاجتماعية استراتيجية العمل الاجتماعي 			

استطلاع للرأي

ما رأيك بموقع الوزارة الجديد؟

ممتاز

جيد

مقبول

تصويت

الجاهزية للتحول الإلكتروني

المرأة نصف المجتمع

صفحات تهومك

يوم المرأة العمانية
جائزة السلطان للعمل التطوعي
خدمات الموظفين

مكتبة الوسائط

أرقام الهواتف

فعاليات الوزارة

وظائف شاعرة

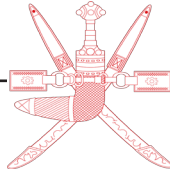
سپس مؤسسات خیریه اصلی و رسمی ثبت شده در عمان مورد مطالعه قرار گرفتند. این مؤسسات اطلاعات و فعالیت های خود را در عمان و خارج از کشور عمان به صورت کاملی در سایت های خود در معرض مطالعه قرار داده بودند. این اطلاعات تقریباً به طور کامل و با جزئیات مورد مطالعه قرار گرفت و برنامه ها و فعالیت های آنان در گزارش بیان گردید.

در نهایت به بررسی نحوه فعالیت‌ها و برنامه‌های این مؤسسات و منابع درآمدی و هزینه‌ها و مخارج آن‌ها و همچنین حوزه‌های فعالیت و میزان بودجه‌های پروژه‌ها و اطلاعات کلی پرداخته شد.

در مجموع تلاش بر این بوده است که در تدوین این گزارش از مراجع معتبر و به روز دنیا بهره گرفته شود و با برقراری ارتباط با نهادهای مربوطه داخلی و خارجی، محتوای گزارش از دقت بالایی برخوردار گردد. انشاء الله با نقد و نظرات متخصصین مرتبط و تعریف و اجرای مطالعات و پژوهش‌های تکمیلی مثمرتر واقع گردد. در پایان لازم می‌دانم از محضر همه خوانندگان گرامی استدعا نمایم تا با ارائه دیدگاه‌های ارزشمندشان ما را در ادامه این روند و تکمیل مطالعات انجام شده یاری فرمایند.

مشاور عالی سازمان اوقاف و امور خیریه
و ناظر پروژه

افصل اول |

اطلاعات کلی کشور عمان

۱- اطلاعات کلی کشور عمان

۱-۱- مقدمه

یکی از گام‌های مطالعات تطبیقی، آشنایی مختصر با موقعیت جغرافیایی، اقتصادی، سیاسی اجتماعی و فرهنگی - مذهبی کشور مورد مطالعه است. مقایسه یک کشور با کشورهای دیگر بدون در نظر گرفتن شرایط و موقعیت آن، موجب درک سطحی موضوع و نتیجه‌گیری نادرست می‌شود.

به منظور آشنایی و مطالعه روندهای اجتماعی و فرهنگی مربوط به یک کشور، آشنایی با ویژگی‌های کلی آن کشور ضروری است؛ در این گزارش همان‌طور که پیش از این اشاره گردید، به بررسی روند تغییر کمک‌های خیریه و وقف و سازوکارهای مربوط به آن پرداخته می‌شود. مطالعات گسترده‌ای در زمینه مؤلفه‌های تأثیرگذار در زمینه کمک‌های خیریه و وقف در کشورهای مختلف دنیا انجام شده است که از آن میان می‌توان به مذهب، سن افراد و درآمد آن‌ها اشاره نمود.

به همین جهت در این فصل به بررسی ویژگی‌های بارز کشور عمان پرداخته می‌شود که در پنج بخش اطلاعات جغرافیایی، اطلاعات اقتصادی، اطلاعات سیاسی - اجتماعی، اطلاعات فرهنگی - مذهبی و در نهایت جایگاه این کشور در حوزه وقف و کمک‌های خیریه می‌باشد.

۲-۱- اطلاعات جغرافیایی

سلطان نشین عُمان (به عربی: سلطنة عمان) کشوری پادشاهی است در خاور شبه جزیره عربستان. پایتخت این کشور شهر مسقط است. عمان از خاور به دریای عرب و

از شمال به دریای عمان کران مند می‌شود. این کشور از جنوب با یمن و از باختر با عربستان سعودی و امارت متحده عربی همسایه است. عمان همچنین دارای مرز دریایی با ایران است (۱). واحد پول عمان، ریال است که معادل ۸۲۰۰ تومان می‌باشد. این کشور دارای دو برون بوم است. بخش کوچکی از عمان در قسمت جنوبی تنگه هرمز قرار دارد که مسندم نام دارد. این بخش از سرزمین اصلی جدا افتاده است. برون بوم دیگر مدحاء نام دارد که توسط امارات متحده عربی احاطه شده است.

شکل ۱-۱: نقشه جغرافیایی عمان در جهان

سرزمین فعلی عمان در طول تاریخ به نام‌های مختلفی نامیده شده است. اما بارزترین نام‌ها مگان و تغییر یافته آن مجان بوده است. مجان در زمان‌های قدیم تر نام ایالتی در جنوب ایران بوده است که بعدها به آن مکران نیز گفته‌اند همین نام را به منطقه

عمان فعلی نیز این نام ارتباط زیادی با صنعت کشتی‌سازی و معادن مس «نحاس» در زبان سومریان داشته است. همچنین مدتی نام عمان «مزون» بوده است به خاطر وجود تعداد زیادی از چشمه‌های آب شیرین در این مناطق. همچنین «عمان» نام مکانی بسیار قدیمی بوده است در یمن و از آنجا قبائل عربی بعد از ویران شدن سد مأرب به عمان مهاجرت نموده‌اند. اما بعضی از مورخان نوشته‌اند که علت نام‌گذاری عمان به (عمان بن سبا بن یغثان بن ابراهیم) مرتبط است (۱).

تاریخ عمان به دوران بسیار دور برمی‌گردد. به گفته باستان‌شناسان تاریخ عمان به هزاره دوازدهم قبل از میلاد برمی‌گردد. در آن دوران عمان تازه از عصر یخبندان خارج شده بود. در آن دوران عمان سرزمینی سرسبز و حاصلخیز و پر بار بوده است. در نتیجه حفاریات و کنجکاوای در مناطق مختلف باستانی و قبرستان‌های ولایت بریمی در منطقه ظاهره و ولایت ابراء در منطقه شرقیه و محوت در منطقه وسطی و نزوی در منطقه داخلیه و دیگر مناطق سلطنت عمان و به ویژه مناطق ساحلی. از این حفاریات پیدا می‌شود که عمان در آن دوران روابط تجارتی گسترده‌ای در مابین ایران و هند و میان‌رودان داشته است و این روابط تجارتی متین بوده است (۱).

کشور عمان دارای شهرستانی برون‌بومی است بنام شهرستان مدحاء که در خاک امارات متحده عربی واقع شده است بطوریکه خاک امارات از چهار جهت این شهرستان را احاطه نموده است. جمعیت آن پیرامون ۲,۶۰۰ نفر می‌باشد. همچنین دو روستا به نام‌های شیص و نحوه که از توابع اماره شارجه از توابع امارات متحده عربی در وسط خاک‌های این شهرستان واقع می‌باشد.

کشور پادشاهی عمان دومین کشور بزرگی است در شبه جزیره عربستان از ناحیه مساحت، و در حدود ۳۰۰ هزار کیلومتر مربع مساحت خاک عمان می‌باشد. بیشتر خاک‌های عمان کوهستانی است و در اقصی جنوب جزیره عربستان واقع شده است. در بیشتر بخش‌های کشور عمان رشته‌کوه‌های بزرگ و سخت گذر حجر که از دشت‌ها و جلگه‌های از رأس مسندم شروع می‌شود و در امتداد امارت رأس الخیمه و فجیره و سلطنت عمان می‌گذرد تا بیابان‌ها و هامون‌های «الجو» امتداد یافته است، می‌پوشاند.

در مناطق داخلی عمان نیز کوه‌های متعددی وجود دارد. بلندترین قله این رشته‌کوه‌های بزرگ که از این مناطق عبور می‌کند کوه حجر نامی می‌شود. در وسط این کوه جبل اخضر قرار دارد که ارتفاعش به ۳۰۷۵ متر می‌رسد. ارتفاعات این کوه رنگ‌های مختلفی دارد و به شکل مدرج است. این کوه در بین سهل و دشت و تپه‌ماهورهای بزرگ واقع شده است. در تباین خاک مناطق کشور عمان اختلاف گوناگونی وجود دارد، زمین‌های سبخ در کرانه دریا، تا سهل حاصلخیز باطنه در جنوب شرقی و مسقط، و از صحرای پهناور ربع‌الخالی تا حدود کوه‌های سرسبز صلاله که شبیه مناطق استوایی است. محدوده کشور عمان از مغرب امارات متحده عربی و عربستان سعودی، از جنوب کشور یمن، از شمال تنگه هرمز، و از سمت مشرق به دریای عرب محدود می‌شود، درازی ساحل عمان ۱,۷۰۰ کیلومتر می‌باشد.

عمان از مناطق مناسب برای صخره‌نوردی است. بسیاری از صخره‌های سرزمین عمان در کف اقیانوس باستانی تتیس که میان ایران و عمان قرار داشت شکل گرفتند (۱).

۱-۲-۱- تقسیمات کشوری

کشور عمان به نه واحد اداری بخش می‌گردد

۱. استان داخلی
۲. استان ظاهره
۳. استان باطنه
۴. استان بریمی
۵. استان وسطی
۶. استان شرقیه
۷. استان ظفار
۸. استان مسندم
۹. استان مسقط

شکل ۱-۲: مناطق مختلف عمان

۳-۱- اطلاعات اقتصادی

اقتصاد عمان تا حد زیادی متکی به درآمدهای نفتی است. در حال حاضر برابر آمارهای موجود ۶۸ درصد تولید ناخالص داخلی این کشور را عایدات نفتی تشکیل می‌دهد. شهروندان عمانی از استانداردهای مناسب معیشتی برخوردارند، با این حال به دلیل ذخایر محدود نفتی، آینده نامطمئنی را در پیش رو دارند.

۱-۳-۱- سایر منابع درآمدی

منابع کشاورزی و صنعتی تنها یک درصد از درآمدهای صادراتی عمان را دربر می‌گیرد، اما تنوع درآمدی یکی از اولویتهای دولت عمان است. بیشترین محصولات کشاورزی عمان، خرما، لیموترش، حبوبات و سبزیجات است ولی با توجه به مساحت یک درصدی زیرکشت اراضی، عمان همچنان یک وارد کننده تمام عیار محصولات غذایی است.

عمان دارای ذخائر نفتی اثبات شده نفت به میزان ۵/۵ میلیارد بشکه می باشد که این کشور را در رتبه بیست و چهارم در بین کشورهای نفت خیز قرار می دهد.

وزارت دارایی عمان رشد اقتصادی این کشور را برای سال ۲۰۱۵، ۵ درصد پیش بینی کرد؛ این در حالی است که رشد اقتصادی عمان در سال ۲۰۱۴، ۴٫۴ پیش بینی شده بود. وزارت دارایی همچنین اضافه کرده است: انتظار می رود با توجه به طرح های کشور، شاهد رشد فعالیت های غیرنفتی باشیم. همچنین برای سال ۲۰۱۵ بخش های تولیدی، صنایع مختلف، بخش انرژی آب و برق نیز رشد قابل ملاحظه ای خواهند داشت (۵). دولت عمان همچنین طرح جدیدی ارائه نموده است که به موجب آن تا سال ۲۰۲۰ میلادی اقتصاد عمان به اقتصادی کاملاً غیرنفتی بدل می شود و نفت و درآمد صنایع نفتی جای خود را به دیگر صنایع خواهد داد.

دولت برای اجرای این طرح اقدام به فراهم کردن بستر مناسب برای جذب سرمایه های خارجی در بخش های غیرنفتی اقتصاد کرده است.

دولت عمان به منظور افزایش سطح سرمایه گذاری داخلی و خارجی در بخش های غیرنفتی کشور، شرایطی فراهم کرده که انگیزه سرمایه گذاران برای حضور در این بستر اقتصادی بیشتر شود که عبارت اند از:

– مالکیت صد درصد سرمایه گذاران خارجی

– ارائه وام های کلان با بهره کم و شرایط تسهیل شده برای سرمایه گذاران

– معافیت گمرکی برای سرمایه گذارانی که قصد وارد کردن تجهیزات صنعتی و کارخانه ای

دارند و یا شرکت های واردکننده این تجهیزات به نمایندگی از سرمایه گذاران خارجی

– معافیت گمرکی برای وارد کردن مواد اولیه کارخانه های خارجی فعال در این کشور تا ده

سال اول فعالیت

– معافیت سرمایه گذاران از پرداخت مالیات بر درآمد شخصی

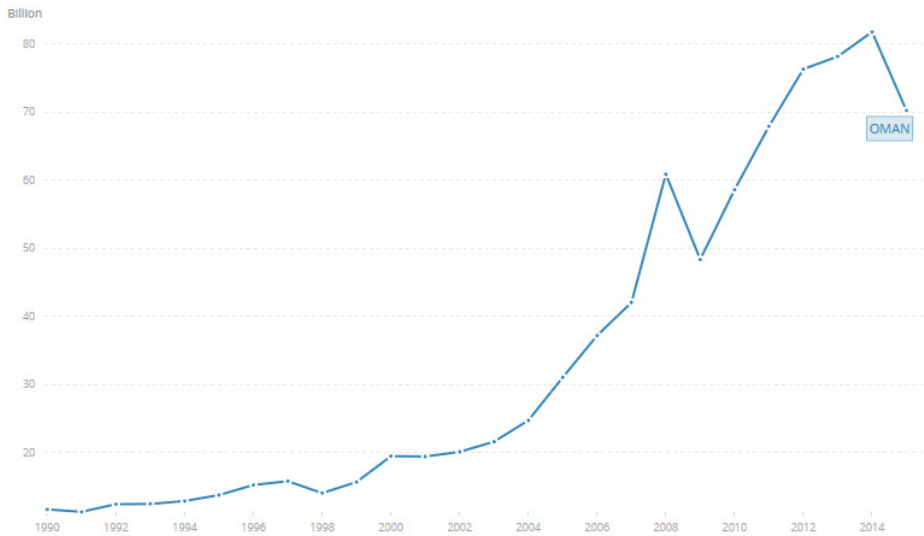
– معافیت سرمایه گذاران از پرداخت مالیات شرکت ها و کارخانه های راه اندازی شده

توسط آنها تا ده سال اول فعالیت

– جبران کامل خسارت وارد شده به سرمایه یا سود سرمایه های خارجی در اثر

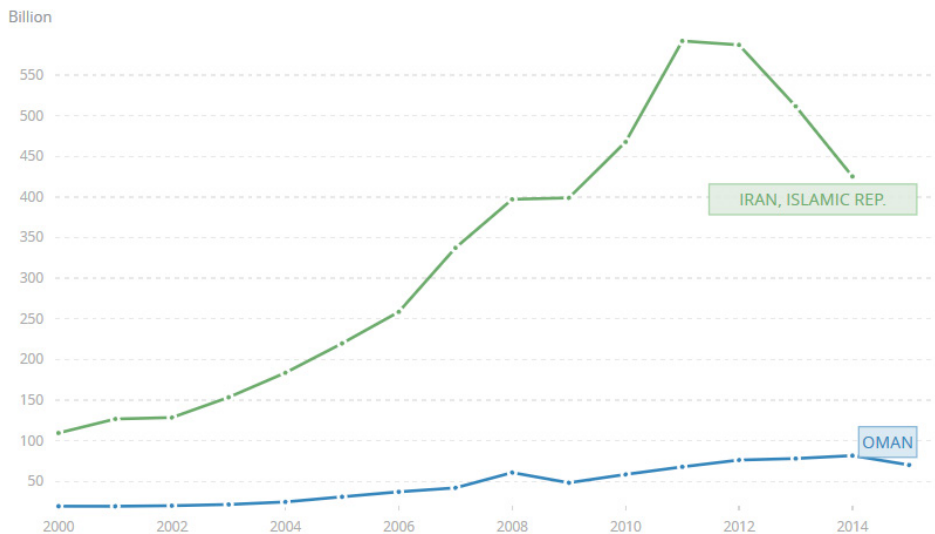
سیاست گذاری های دولت عمان

— ارائه بیمه اعتبارات صادراتی از طریق ضمانت نامه های صادراتی و آژانس های مالی (۵).

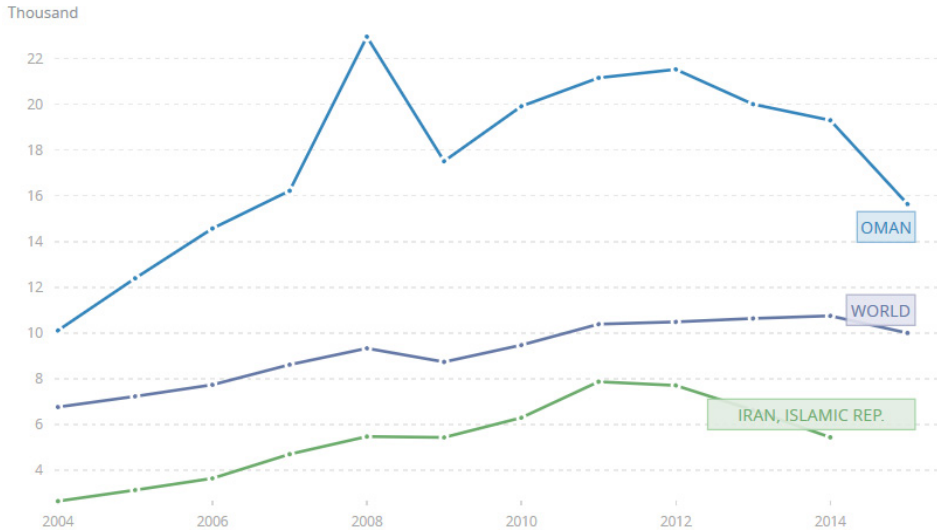
شکل ۳-۱: تولید ناخالص داخلی عمان

تولید ناخالص داخلی عمان در سال ۲۰۱۵، ۷۰٫۲ میلیارد دلار بوده است (۳).

شکل ۴-۱: مقایسه تولید ناخالص داخلی ایران و عمان

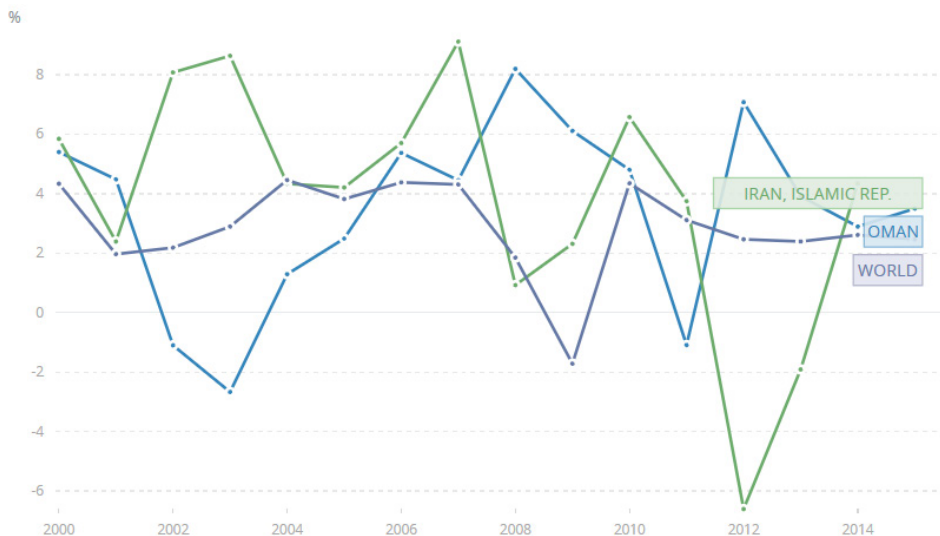
همان طور که در شکل ۱-۴ مشخص است میزان تولید ناخالص داخلی ایران رشد بیشتری از عمان داشته است و در طی سال‌های اخیر نیز ۸ تا ۱۰ برابر عمان بوده است (۶).

شکل ۱-۵: مقایسه تولید ملی سرانه ایران، جهان و عمان

با اینکه تولید ناخالص داخلی ایران بیشتر از عمان است اما با توجه به جمعیت کمتر عمان، تولید ناخالص داخلی سرانه آن بسیار بیشتر از ایران می‌باشد. در سال ۲۰۱۴، تولید ناخالص داخلی عمان، ۱۷۰۰۰ دلار و این شاخص برای ایران ۵۰۰۰ دلار بوده است و این نشان از وضعیت بهتر عمانی‌ها در این شاخص است.

در شکل ۱-۶ نیز رشد تولید ناخالص داخلی را برای ایران، عمان و جهان دیده می‌شود. این شاخص بسیار نامنظم بوده و دچار تغییرات بسیار شدیدی بوده است.

شکل ۱-۶: رشد تولید ناخالص داخلی ایران، عمان و جهان

۴-۱- اطلاعات سیاسی - اجتماعی

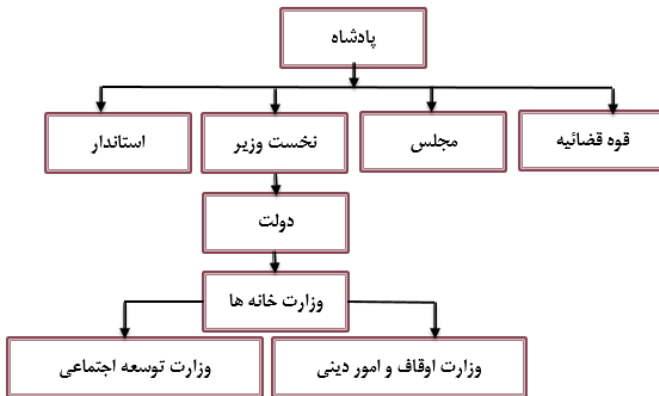
در شکل ۱-۷ ساختار سیاسی کشور عمان مشاهده می شود.

قابوس بن سعد سلطان عمان در ۱۸ نوامبر سال ۱۹۴۰ میلادی متولد شد، وی هشتمین سلطان عمان از خاندان آل بوسعید از نوادگان احمد بن سعد البوسعید بنیانگذار سلسله ابوسعید (۱۷۴۴ میلادی) است که معتقد بود عمان را در انزوا و عقب ماندگی نگاه داشته، برکنار و زمام امور را به دست گرفت. عمان در دوران حکومت ۳۹ ساله سلطان قابوس شاهد پیشرفت های متوازن و چشمگیری در ابعاد مختلف به ویژه در زمینه های توسعه ای، عمرانی و اقتصادی بوده است (۲).

ماهیت حکومت عمان، سلطنت است و همه امور در شخص سلطان خلاصه می شود. امور جاری کشور طبق فرامین صادره از سوی سلطان اداره و هدایت می شود، تمام قوانین و تصمیم گیری های مهم با فرمان سلطان صادر می شود و تمامی آن ها لازم الاجراست. قوانین، احکام و فرمان ها از جانب شخص سلطان به تصویب می رسند، پیمان ها، قراردادها و منشورهای بین المللی پس از تأیید و امضای سلطان به طور رسمی اعلام می شوند، سلطان در تصمیم گیری های خود از مشورت با وزراء (شورای وزیران) و

نمایندگان مجلس (مجلس شورا و مجلس الدوله) بهره می‌گیرد.

سلطنت عمان تا نوامبر سال ۱۹۹۶ میلادی فاقد قانون اساسی بود و تنها براساس فرامین سلطانی که در آن چگونگی تشکیل وزارتخانه‌ها و نهادهای دولتی مشخص شده بود، اداره می‌شد. به دنبال صدور فرمان قانون اساسی متشکل از هفت فصل و ۸۱ ماده نظام سلطنت عمان موروثی تعیین شد، براساس ماده ۴۱ این قانون شخص سلطان رئیس کشور و فرمانده کل نیروهای مسلح بوده، دارای مصونیت است، احترام به او واجب و اوامرو مطاع است. وظایف سلطان براساس همین قانون بسیار گسترده می‌باشد. به طور خلاصه سلطان مسئول حفظ استقلال و تمامیت ارضی، حراست از امنیت داخلی و خارجی، تضمین حقوق و آزادی‌های شهروندان، حمایت از حکومت قانون، هدایت سیاست کلی کشور، اتخاذ اقدامات لازم برای مقابله با تهدیدات امنیتی نسبت به یکپارچگی ملی و شهروندان عمانی، اعلام حالت فوق‌العاده یا بسیج عمومی و جنگ و صلح، معرفی قوانین، تصویب معاهدات و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی، اعلام رسمی بودجه عمومی دولت و عفو یا تخفیف مجازات می‌باشد. همچنین وی رئیس شورای وزیران است و اختیار نصب و عزل معاونین نخست‌وزیر، وزراء معاونین، وزراء مدیران کل وزارتخانه‌ها، قضات عالی‌رتبه و سفرا را بر عهده دارد (۲).
تشکل‌های اداری و سیاسی حکومت که زیر نظر مستقیم سلطان قرار دارد شامل بخش‌های ذیل می‌باشد.

شکل ۱-۷: ساختار سیاسی کشور عمان

• قوه مجریه

شورای وزیران سلطنت عمان متشکل از ۲۲ وزیر، بالاترین مقام اجرایی است که تمامی قدرت و اختیارات آن از سوی سلطان شخصاً انتخاب می‌شوند و در برابر وی نیز مسئولیت دارند. سلطان قابوس در حال حاضر علاوه بر ریاست کشور، فرماندهی عالی نیروهای مسلح و پلیس سلطنتی، پست‌های نسخهت و زیری، وزارت دفاع، وزارت خارجه، ریاست شورای توسعه، شورای عالی قضایی و شورای عالی ذخایر انرژی و امور مالی را نیز در اختیار دارد البته افرادی همانند فهد بن محمود آل سعید به عنوان معاون نخست‌وزیر در شورای وزیران، یوسف بن علوی بن عبدالله به عنوان وزیرمسئول در امور خارجی و سید بدر بن سعود البوسعیدی به عنوان وزیرمسئول در امور دفاعی به نیابت از سلطان انجام وظیفه می‌کند.

بر اساس تقسیمات کشوری و اداری، عمان دارای ۶۱ ولایت در چهار استان مسقط، ظفار، مسندم و البریمی و پنج منطقه باطنه، ظاهره، شرقیه، داخله و الوسطی می‌باشد. اداره هر کدام از این ولایت‌ها بر عهده والیان است که از سوی سلطان انتخاب و در برابر سعود بن ابراهیم البوسعیدی وزیر کشور مسئول و پاسخگو هستند. استانداران که در رأس استان‌های چهارگانه قرار دارند خارج از سیستم وزارت کشور و زیر نظر مستقیم سلطان انجام وظیفه می‌کنند (۲).

۱. وزارتخانه‌های عمان
۲. وزارت کشاورزی و ماهیگیری
۳. وزارت اوقاف و امور دینی
۴. وزارت خدمات شهری
۵. وزارت صنعت و تجارت
۶. وزارت توسعه اجتماعی
۷. وزارت آموزش و پرورش
۸. وزارت مالیه
۹. وزارت صندوق ذخیره عمومی

۱۰. وزارت بهداشت
۱۱. وزارت آموزش عالی
۱۲. وزارت اطلاعات
۱۳. وزارت دادگستری
۱۴. وزارت نیروی انسانی
۱۵. وزارت اقتصاد ملی
۱۶. وزارت فناوری اطلاعات
۱۷. وزارت آمار
۱۸. وزارت فرهنگ و میراث
۱۹. وزارت مسکن، برق و آب
۲۰. وزارت نفت و گاز
۲۱. وزارت منابع آبی و محیط زیست
۲۲. وزارت ارتباطات
۲۳. وزارت گردشگری (۱۴)

• قوه مقننه

سیستم پارلمانی عمان در مجلس و متشکل از مجلس شورای نمایندگان و مجلس الدوله سنا می باشد. براساس ماده ۵۸ قانون اساسی این دو مجلس با هم مجلس عمان را تشکیل می دهند که از جایگاه و هویت حقوقی مستقل برخوردار است و هرگاه که سلطان مصلحت بداند به منظور بحث و بررسی پیرامون مسائل مشخص تشکیل جلسه می دهند. مجلس عمان نتایج خود را در قالب توصیه به سلطان ارائه می کند، افتتاح نشست مجلس توسط شخص سلطان و با حضور کلیه اعضای مجلسین، خاندان سلطنتی، فرماندهان نیروهای مسلح و شورای وزیران صورت می گیرد. مجلس شورای عمان دارای ۸۶ نماینده می باشد که انتخاب آن هر چهار سال یکبار به صورت مستقیم والکترال برگزار می شود، ششمین دوره انتخابات مجلس شورای سلطنت عمان آبان ماه سال ۱۳۸۶ در ۱۰۲ حوزه انتخاباتی برگزار شد (۲).

از جمعیت بومی ۱/۷۰۰ میلیون نفری عمان تعداد افراد شرکت کننده در انتخابات ۳۸۸۶۸۳ نفر می باشند که برای انتخاب ۸۶ نماینده مجلس شورای اسلامی به پای صندوق های رأی رفتند، بر طبق قانون وظایف مجلس شورا بررسی پیش نویس قوانین، اصلاح قوانین، طرح های توسعه پنج ساله، تعیین نیازمندی های ولایت ها، حفاظت از محیط زیست و آلودگی، توسعه و افزایش خدمات و وسایل رفاهی برای شهروندان و ارائه پیشنهاد و ارتباط با توسعه اقتصادی کشور بدون دخالت در مسائل دفاعی، سیاست خارجی و موضوعات حساس می باشد. مجلس برای رسیدن به این اهداف و وظایف، دارای ابزارهایی همچون استماع گزارش سالانه وزراء، جلسات بحث و بررسی با حضور وزراء و مسئولان مکتوب می باشد. ریاست مجلس شورا از سوی سلطان انتخاب می شود (۲).

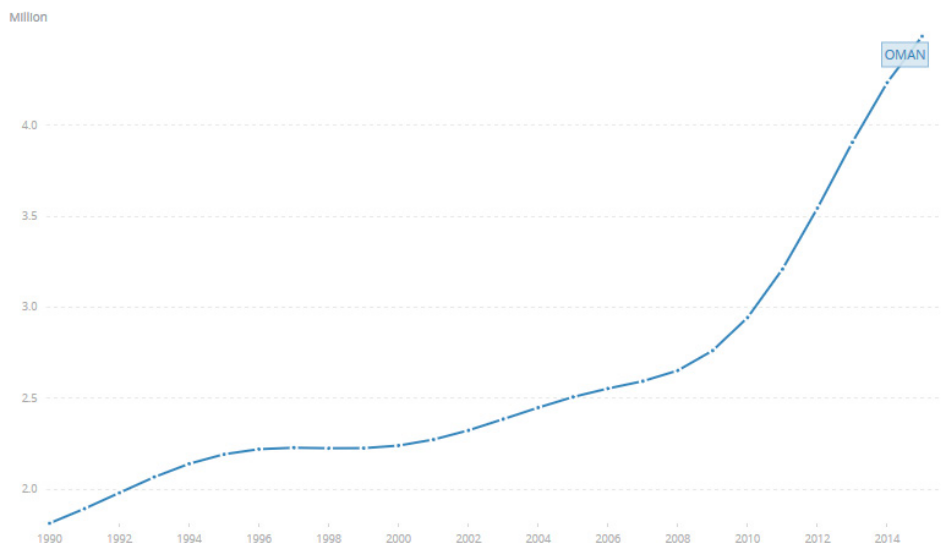
مجلس الدوله دارای ۵۹ نماینده شامل ۱۴ نماینده زن می باشد که دوره آن همانند مجلس شورا چهار سال است. اعضای این مجلس که عموماً از بین بازنشستگان، وزرای سابق و کسانی که از حسن شهرت و تجربیات مدیریتی مطلوبی برخوردار هستند از سوی سلطان تعیین می شوند و در برابری نیز سوگند یاد می کنند، این مجلس به منظور توسعه و غنای روند شور و مشورت در سیستم پارلمانی عمان ایجاد شده و به همکاری نزدیک با مجلس شورا می پردازد، مجلس الدوله برخی پیشنهادات و توصیه ها را به سلطان عرضه می کند.

• قوه قضائیه

نظام قضایی عمان بر اساس شریعت (قوانین قرآن و تعلیمات اسلامی) بنا نهاده شده است. دادگاه های عمان زیر نظر وزارت دادگستری به سرپرستی محمد بن عبدالله الهنای فعالیت می کنند، این دادگاه ها مشتمل بر دادگاه عالی، دادگاه استیناف، دادگاه ابتدایی می باشند که روسا و قضات آنان از سوی سلطان انتخاب می شوند. دادگاه امنیت کشور به منظور رسیدگی به جرائم نظامیان و کارکنان نیروهای مسلح سلطنتی در فوریه ۲۰۰۳ میلادی تشکیل شد، ریاست این دادگاه بر عهده هلال بن حمد البوسعیدی مشاور دولت و از اعضای خاندان سلطنتی می باشد (۲).

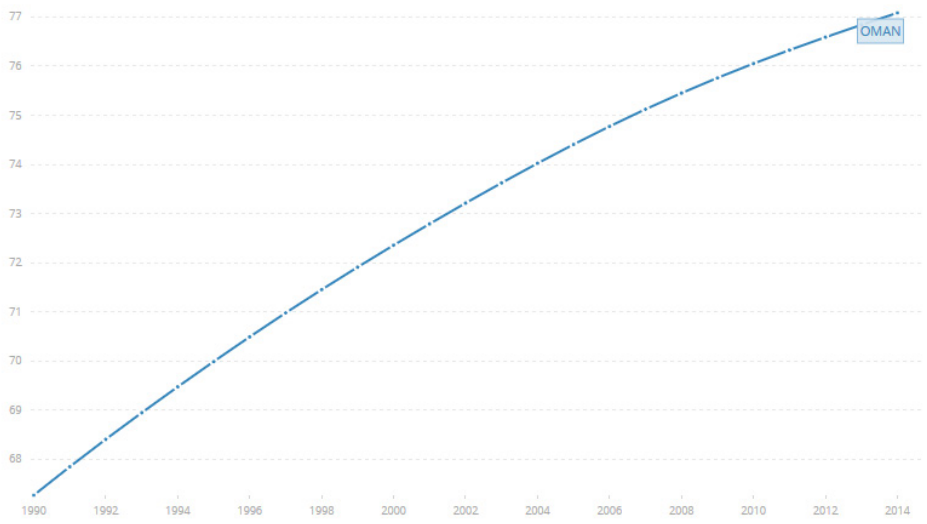
۱-۴-۱- جمعیت و پراکندگی سنی

بر طبق آمار سال ۲۰۱۵ میلادی جمعیت این کشور بالغ بر ۴/۵ میلیون نفر است که دین اکثریت آنان اسلام است. جمعیت عمان را ۸۸٪ اعراب، ۴٪ بلوچ‌ها، ۳٪ ایرانی و ۲٪ زنگباری تشکیل می‌دهند. از لحاظ توزیع مذهبی، حدوداً ۶۶٪ پیرو مذهب اباضیه، ۲۲٪ پیرو مذهب حنبلی و ۱۲٪ را شیعیان تشکیل می‌دهند (۴).

شکل ۱-۸: نمودار رشد جمعیت عمان

جمعیت کشور عمان در سال ۲۰۱۵، ۴٫۵ میلیون نفر بوده است. همان‌طور که از روی نمودار نیز مشخص است، روند رشد جمعیت در عمان بسیار سریع بوده به طوری که از سال ۲۰۰۰ تاکنون جمعیت این کشور ۲ برابر شده است (۳).

شکل ۹-۱: نمودار امید به زندگی در عمان

همچنین روند امید به زندگی نیز در عمان به شدت رو به رشد بوده و از ۶۸ سال در سال ۱۹۹۰ به ۷۸ سال در سال ۲۰۱۴ رسیده است (۳).

۵-۱- اطلاعات فرهنگی - مذهبی

۱-۵-۱- مراکز و نهادهای فرهنگی دولتی

کتابخانه اسلامی مسقط، کتابخانه انجمن انگلیس در مسقط، کتابخانه شورای توسعه در مسقط، کتابخانه مرکز تفریح "راس الحمرا" در مسقط، در عمان کتابخانه‌های تخصصی وابسته به سازمان‌های دولتی و مؤسسات پژوهشی وجود دارد.

۱-۵-۲- جریان‌های فرهنگی و اجتماعی

اصولاً در عمان هیچ‌گونه حزب و تشکلی وجود ندارد که متأثر از فرهنگ خاصی باشد تا براساس آن جریان فرهنگی اجتماعی به وجود آید. اساساً در این کشور تشکیل هرگونه حزب و انجمن سیاسی و فرهنگی ممنوع است. رادیو و تلویزیون و مطبوعات به عنوان سردمداران ترویج آراء و عقاید تحت کنترل شدید دولت می‌باشد. این نکته نیز حائز توجه است که همانند بسیاری از جوامع جهان سوم گرایش به فرهنگ غربی

به خصوص در میان جوانان وجود دارد.

۱-۵-۳- جایگاه و کارکرد رسانه‌های گروهی در جامعه

رسانه‌ها در عمان توسط دولت کنترل می‌شوند. تعداد چهار فرستنده رادیویی و دو فرستنده تلویزیونی فعال می‌باشد. تعداد ۲۵ نشریه در دسترس مردم این کشور قرار دارد که ۵ نشریه آن به صورت روزانه (۳ روزنامه به زبان عربی و ۲ روزنامه به زبان انگلیسی) منتشر می‌شود. سرویس اینترنت در سال ۱۹۹۶ به عمان وارد شده و در حال حاضر ۱۴۱۷۵ مشترک به اینترنت وصل هستند. طبق آمار یونسکو در سال ۱۹۹۳ تعداد ۱۱۵۵۰۰۰ گیرنده رادیویی و ۱۳۰۰۰۰۰ گیرنده تلویزیونی در عمان وجود داشته است. هشتاد درصد از آنچه در رادیوی عمان پخش می‌شود در داخل عمان تهیه می‌شود. مرکز پخش تلویزیون در مسقط می‌باشد.

عمان یکی اولین کشورهای عربی بود که جهت پخش برنامه‌های داخلی از یک ماهواره استفاده کرد.

از نوامبر ۱۹۹۸ برنامه‌های تلویزیون عمان به صورت شبانه‌روزی درآمد است.

۱-۵-۴- هنرهای سنتی و مدرن رایج

کشور عمان از لحاظ هنر وضعیت قابل توجهی ندارد. ولی صنایع دستی سنتی به صورت متنوع دیده می‌شود از جمله: صنعت جواهرات و نقره، کشتی‌سازی، قلم‌زنی و حکاکی روی چوب، سفال

۱-۵-۵- وضعیت انتشار کتاب

در کشور عمان انتشارات بسیار کم هستند و اکثر نویسندگان عمانی ترجیح می‌دهند کتب آن‌ها در بیروت یا قم چاپ شود. در عمان هیچ ناشری «شابک» ندارد. در مسقط سالانه نمایشگاه کتاب برگزار می‌شود اما کتاب‌فروشی بزرگ و شاخصی پیدا نمی‌شود و اکثر کتب را از فروشگاه‌های بزرگ (هایپرمارکت‌ها) تهیه می‌کنند. کتابخانه ملی نیز در عمان وجود ندارد و اکثر کتابخانه‌ها یا عمومی و یا متعلق به بخش دولتی هستند.

۱-۵-۶ - نظام آموزشی

آموزش و پرورش دولتی در عمان در سه مقطع تحصیلی ابتدایی، مقدماتی و متوسطه فعالیت دارد.

مراکز و نهادهای آموزشی دولتی: وزارت آموزش و پرورش، وزارت آموزش عالی

۱-۵-۷ - وضعیت آموزش عالی و مراکز مهم دانشگاهی

در ماه ژانویه سال ۱۹۹۴ وزارت آموزش عالی در این کشور تاسیس شد. دانشگاه قابوس که شامل پنج دانشکده: کشاورزی، مهندسی و طب، علوم اسلامی، علوم طبیعی و تجارت و اقتصاد می باشد. در حال حاضر بیش از ۶۰۰۰ نفر در این دانشگاه‌ها مشغول به تحصیل می باشند.

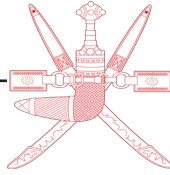
۱-۵-۸ - ساختار دینی و مذهبی

دین اسلام و مذهب رسمی اباضی که شاخه‌ای از خوارج می باشند. اباضیه تنها فرقه بازمانده از خوارج است که در کشورهای مختلف اسلامی پیروانی دارد. به طور کلی از اواسط قرن دوم هجری اباضیه، مذهب اکثریت مردم عمان بود. این سرزمین در طول تاریخ شاهد برخورد سلاطین و امامان بوده است که هر کدام به نوبه خود دوره‌های موفقیت آمیزی داشته‌اند. لکن با به قدرت رسیدن سلطان قابوس این برخوردها خاتمه یافته و مسئله امامت اباضیه به فراموشی سپرده شده است. هرچند امروزه از امامت اباضیه صحبتی در میان نیست ولی پیروان این مذهب در عمان همچنان در اکثریت هستند.

۱-۵-۹ - نظام آموزش امور دینی

در عمان امور دینی به صورت مستقل آموزش داده نمی شود و باید با مجوز دولت و نظارت آن انجام گیرد. عمده آموزه‌های دینی از طریق دانشکده علوم شرعیه صورت می گیرد. این دانشکده زیر نظر وزارت اوقاف است. سطح دانشکده تا کارشناسی است و بالاتر از آن را باید با حضور در دانشگاه سلطان قابوس تا مقطع کارشناسی ارشد ادامه داد. ائمه جماعات مساجد از طرف وزارت اوقاف تعیین و در کنار آن‌ها نیز مبلغین دین تعریف شده‌اند که باید خروجی دانشکده علوم شرعیه باشند.

در برخی مساجد آموزش قرآن و احکام توسط همین مبلغین دینی انجام می‌گیرد. البته شیعیان نیز به صورت جداگانه برنامه‌هایی با نظارت دولت در مساجد خود دارند. تمام فعالیت‌های مذاهب (اباضی، حنبلی و شیعه) زیر نظر دولت است و تشکل مستقلی نیز وجود ندارد.

افصل دوم |

مفهوم وقف و امور خیریه در کشور عمان

۲- مفهوم وقف و امور خیریه در کشور عمان

۱-۲- مقدمه

در فصل گذشته، اطلاعاتی کلی درباره کشور عمان بیان شد. پیش از ورود به بررسی ساختار وقف و امور خیریه در عمان، لازم است مفاهیم اولیه در این حوزه مشخص گردد. مفاهیمی که در این فصل بیان شده است شامل توضیحاتی در خصوص تعاریف مهم در حوزه وقف و قوانین و شرایط مرتبط با وقف می‌شود. همچنین برخی از قوانین و احکام مرتبط با سرمایه‌گذاری وقف و اجاره و استفاده از موقوفات بیان شده است.

۲-۲- مفهوم وقف

وقف در لغت به معنی حبس و نگهداری در راه خدا می‌باشد. در اصطلاح فقها وقف همان نگهداری عین دارایی واقف و هزینه کردن منافع آن در جهت خیریه است (۱۵).

۲-۳- انواع وقف در کشور عمان

موقوفات بر اساس صیغه‌ای که برای آن‌ها می‌خوانند به امور خاصی اختصاص می‌یابند. از نیات وقفی در کشور عمان می‌توان به امور زیر اشاره کرد.

۱. وقف مساجد: آن وقفی است که اجاره یا درآمدش برای تعمیر و نگهداری از مساجد استفاده شود و همچنین ممکن است واقف مسجدی را دوباره از نو بسازد.
۲. وقف معلمان: آن وقفی است که اجاره یا درآمدش برای حقوق معلمان و یا خرید کتاب و... استفاده می‌شود.

۳. وقف مدارس قرآن کریم: آن وقفی است که اجاره یا درآمدش برای تعمیر و نگهداری مدارس قرآنی استفاده می‌شود.

۴. وقف قرائت قرآن: آن وقفی است که اجاره یا درآمدش برای قاریان و افرادی است که در مساجد برای روح اموات قرآن می‌خوانند.

۵. وقف تابوت: آن وقفی است که اجاره یا درآمدش برای خرید تابوت مردگان استفاده می‌شود.

۶. وقف مقبره‌ها: آن وقفی است که اجاره یا درآمدش برای قبر و تجهیزات آن استفاده می‌شود.

۷. وقف غسل میت: آن وقفی است که اجاره یا درآمدش برای امور مربوط به غسل میت از جمله نگهداری و تعمیرات غسل‌خانه و حقوق کارکنان آن استفاده می‌شود.

۸. وقف جذامی‌ها: آن وقفی است که اجاره یا درآمدش برای گروهی از افراد که درگیر این بیماری هستند استفاده می‌شود. از جمله این هزینه‌ها می‌توان به ساخت مراکز درمانی برای آن‌ها و دارو و درمانشان اشاره کرد. در این راستا وزارت اوقاف و امور دینی عمان برای این گروه موقوفات بسیاری از جمله زمین‌های مسکونی و اماکن تجاری تخصیص داده است.

۹. وقف طعام روزه‌دار: آن وقفی است که اجاره یا درآمدش برای اطعام روزه‌داران در مساجد و اماکن دیگر استفاده می‌شود.

۱۰. وقف روز عرفه: آن وقفی است که اجاره یا درآمدش در روز یازدهم ذی‌الحجه برای تأمین پوشاک و مواد غذایی نیازمندان استفاده می‌شود.

۱۱. وقف معلولان: آن وقفی است که اجاره یا درآمدش برای معلولان و ناتوانان جسمی و ذهنی استفاده می‌شود.

۱۲. وقف تنور: آن وقفی است که اجاره یا درآمدش برای توزیع گوشت کباب شده در آتش در اعیاد و جشن‌ها و مناسبت‌ها استفاده می‌شود.

۱۳. وقف نفت: آن وقفی است که اجاره یا درآمدش برای روشن کردن چراغ و روشنایی‌ها در مساجد و اماکن عمومی استفاده می‌شود (۱۵).

۲-۴- انواع موقوفات در عمان

اوقاف در عمان به سه بخش اصلی تقسیم می‌شود: وقف مساجد و رقبات آن، اوقاف خیریه و وقف بر اولاد. این موقوفات در عمان، بر اساس شرایط فرهنگی، دینی، اجتماعی و اقتصادی تنوع فراوانی دارد:

۲-۴-۱- مساجد و رقبات وقفی آن

وسیع‌ترین زمین‌های زراعی و غیرزراعی (به تعبیر محلی زمین‌های سبز و سفید) برای تعمیر و مخارج مساجد وقف شده‌اند. امروزه طبق آیین‌نامه دولتی، هر مسجدی باید جهت تأمین مخارج رقبه وقفی داشته باشد؛ و قانون اجازه نمی‌دهد مسجد جدیدی بدون عواید وقف شود. متولی هر مسجد (که به نام وکیل مشهور است) توسط واقف یا اهالی محله انتخاب می‌شود و موظف است بیلان درآمد و مخارج را به وزارت اوقاف گزارش دهد (۹).

۲-۴-۲- مساجد وقفی دولتی

مجموعه‌ای از مساجد وقفی و رقبات آن‌ها وجود دارد که زیر نظر مستقیم دربار سلطنتی عمان است. جدیدترین آن‌ها «جامع السلطان قابوس» که بزرگ‌ترین مسجد عمان می‌باشد. مسجد وکیل، مسجد خور، مسجد سداب و مسجد اغبری از مساجد دیگر عمان هستند که مسجد اخیر ۲۴ رقبه مزروعی در ولایت بوشر دارد. سلطان عمان چهار ساختمان تجاری در بهترین منطقه مسقط به عنوان رقبات وقفی این مساجد اختصاص داده است. در اکثر شهرهای عمان مساجد جدیدی زیر نظر دولت ساخته شده و دارای رقبات وقفی با عواید می‌باشند (۹).

۲-۴-۳- وقف خیری

علاوه بر مساجد، موقوفات عمان تنوع فراوانی از نظر مصارف در زمینه امور خیریه دارد که این موارد را می‌توان نام برد: موقوفات برای مدارس تعلیم قرآن، آرامگاه‌ها و کفن و دفن فوت‌شدگان، حمام‌های وقفی، موقوفات برای فقرا و روز عرفة، موقوفات برای قلعه‌ها و برج‌ها و حصارهای دور شهر، موقوفات برای حوادث و دیه قتل غیر عمده، آسیاب‌های

وقفی، سالن‌های مخصوص مراسم جشن یا فاتحه (مشهور به سبله)، موقوفات برای اصلاح و تعمیر جاده و راه، موقوفات روشنایی کوچه‌ها و اماکن عمومی و اجاق‌های وقفی (مشهور به مرجل) جهت آشپزی در مراسم عمومی. همچنین وقف برای کتاب، ایتم، نابینایان، روشنایی مساجد، اطعام، وقف قبيله، تنور و اجاق و بازارها از دیگر موقوفات کشور عمان است. اکثر رقبات وقفی با عواید برای این نوع موقوفات، نخلستان‌های خرما می‌باشد (۹).

۲-۴-۴- وقف قنات‌ها (افلاج) و نخلستان‌ها

در اکثر شهرها و روستاهای عمان، قنات‌هایی وجود دارد که بسیاری از آن‌ها وقفی می‌باشند و برای لایروبی و اصلاح آن‌ها زمین‌های مزروعی و نخلستان به عنوان رقبه، وقف شده است. هر قنات آب دارای وکیلی است که نقش «میراب» را دارد. وکیل قنات کلیه عواید و مصارف را در دفتری ثبت می‌کند و اسناد موقوفه را نسل به نسل نگه می‌دارند. یکی دیگر از انواع موقوفات، وقف باغ‌های نخل خرماست که در عمان گسترش دارد. نیز زمین‌های زراعی موقوفه (مشهور به اموال سبز) در عمان جهت مساجد یا وقف خیری، بسیار فراوان است.

وقف برای قرآن و مدارس تعلیم آن یکی از بخش‌های مهم اوقاف عمان، وقف برای تعلیم و خواندن قرآن و مدارس وقفی تعلیم آن می‌باشد (۹).

۲-۵- نیات عواید وقفی در عمان

علاوه بر مصرف عواید موقوفات بر مصارف تعیین شده مانند مساجد یا امور خیریه، وزارت اوقاف عمان سه نوع هزینه و مصرف را تعیین می‌کند: اختصاص بخشی از عواید وقفی مساجد جهت ائمه مساجد، مؤذنان، معلمان قرآن و کارکنان مساجد. این هزینه‌ها زیرردیف «کمک‌های مقطوع» ماهیانه یا سالیانه هزینه می‌شود.

اختصاص بخشی از عواید موقوفات جهت فقرا و آسیب‌دیدگان اجتماعی که چگونگی آن زیر نظر وزیر اوقاف تعیین می‌گردد.

اختصاص درصدی از عایدات جهت تعمیر و بازسازی موقوفات، مسجدها، مدرسه‌ها و قنات‌ها.

۲-۶- شرایط ساخت مسجد

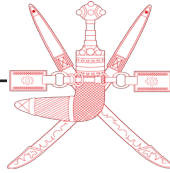
- شرایط و ضوابط ساخت مسجد در کشور عمان عبارت‌اند از:
 - زمینی که در آن مسجد ساخته می‌شود باید عاری از هرگونه اختلاف و شبهه میان مردم باشد.
 - زمین مسجد در حدی پیش‌بینی شود که درازمدت برای توسعه مسجد، مکان کافی وجود داشته باشد.
 - در رابطه با درخواست بازسازی و تعمیر مسجد، با توجه به نظر مقامات مذهبی و تأیید شهرداری و وزارت مسکن این امر صورت می‌گیرد.
 - نقشه مسجد به منظور تأیید، در چهار نسخه تهیه شده به انضمام یک پیوست در رابطه با محل اقامه نماز بانوان
 - لزوم وقف مساجد تازه تأسیس. (وقف مساجدی که مورد بازسازی قرار می‌گیرند و یا مساجدی که به منظور تأمین هزینه‌ها اقدام به احداث رقبات می‌کنند الزامی نیست) در صورت امکان به منظور پوشش دیواره گنبد و مناره‌ها از کاشی سرامیکی استفاده شود.
 - خیرین و مجریان ساخت مساجد موظف به تأمین آب، برق مورد نیاز مساجد هستند. (هزینه مصرف آب و برق مساجد بر عهده وزارت امور مالی است)
 - پروژه ساخت مسجد توسط خیرین و یا مجریان مربوطه و تحت نظارت سازمان اوقاف و امور دینی صورت می‌گیرد. هزینه‌هایی مانند نظافت و... بر عهده مجری ساخت مسجد می‌باشد.

۲-۷- قانون وقف عمان

این قانون در سال ۲۰۰۰ میلادی و توسط سلطان قابوس بن سعید، پادشاه عمان صادر شده است. در این قانون که شماره آن ۶۵/۲۰۰۰ می‌باشد به بیان تعاریف و مفاهیمی در خصوص وقف و ساختار وقف در کشور عمان پرداخته شده است.

این قانون شامل ۸ فصل می‌باشد. در قسمت ابتدایی این قانون به بیان تعاریف واژگان استفاده شده در قانون از جمله، معنی وزارت، وزیر، نماینده و همچنین مفاهیم وقفی از جمله تعاریف وقف، شرایط وقف، انواع وقف، شروط واقف، صیغه وقف و ... پرداخته شده است.

در فصل سوم در خصوص وقف شخص مریض توضیحاتی داده شده است. در فصل چهارم در خصوص وکیل یا نماینده وقف قوانینی بیان شده است. در فصل ۵ در خصوص تعمیرات وقف و تبدیلات آن بیان شده و در فصل ۶ به اوقاف مساجد و مدارس اشاره شده است. در فصل ۷ و ۸ نیز به ترتیب به بیان وقف اهلی یا خانوادگی و سرمایه‌گذاری وقف پرداخته شده است.

| فصل سوم |

تاریخچه و نگاهی بر وضعیت موجود وقف و امور خیریه کشور عمان

۳- تاریخچه و نگاهی بروضعیت موجود وقف و امور خیریه کشور عمان

۳-۱- مقدمه

پس از بررسی وضعیت عمومی کشور عمان و آشکار شدن مفهوم وقف و امور خیریه، در این فصل به بررسی روند تاریخی توسعه و تکامل وقف و امور خیریه در کشور عمان پرداخته می‌شود و پس از آن به بررسی وضعیت موجود و آمارهای مربوط به نهادها و درآمدهای آن‌ها پرداخته خواهد شد.

در بخش روند تاریخی توسعه، مطالبی درباره تغییر و تحولات مدیریت مربوط به امور اوقاف، قانون‌ها و دستورالعمل‌های تنظیم امور اوقاف و تغییر و تحولات مدیریت امور مربوط به مساجد بیان شده است.

۳-۲- روند توسعه وقف در عمان

پیدایش سنت وقف در عمان به سال سوم هجری قمری برمی‌گردد؛ هنگامی که «مازن بن غضوبه» که از اولین مسلمانان اهل عمان بود، پس از گرویدن به اسلام و بازگشت به کشورش، به خرج خود اولین مسجد را در ولایت سمائل بنا کرد که به نام «مسجد مضمار» مشهور است. وی رقباتی از زمین و نخلستان برای آن مسجد وقف کرد. با پذیرش اسلام توسط آل جلندی دین اسلام در عمان گسترش یافت.

پس از آن از نخستین موقوفه‌های این سرزمین، موقوفه امام اباضیان وارث بن کعب خروصی (د. ۱۹۲ ق) است. وی زمین و نخلستانی را در وادی بنی خروص برای چهل

خانواده از مجاهدین شهرنزی و مابقی را برای اهالی روستای هجار و ستال وقف نمود. این موقوفه پس از دوازده قرن هنوز پابرجاست.

در طول حکومت «اباضیه» از قرن سوم تا قرن چهاردهم در عمان، سنت وقف بر مساجد، وقف قنات‌ها و وقف اولادی ادامه داشت. در دوره زعامت غسان بن عبدالله یحمدی (حکومت ۲۰۷ - ۱۹۲ ق) که اوضاع کشاورزی بسیار خوب بود و قنات‌های آب کشاورزی فراوان بود، شاهد وقف مساجد، زمین‌های کشاورزی و قنات‌های بسیاری هستیم.

سالمی نیز در تحفة الاعیان از نخلستان‌ها و قنات‌های وقفی در ولایت بدبد در دوره زعامت صلت بن مالک خروسی (حکومت ۲۷۶ - ۲۳۷ ق) اشاره می‌کند (۹).

وقف در دوره حکومت بنی‌نبهان (حکومت ۱۰۳۴ - ۵۴۹ ق) ادامه داشت. در منابع تاریخی آمده که یزید بن عزیز عمانی در قرن هفتم هجری قمری دو نخلستان در شهرستان بهلا برای عمارت مسجدالحرام وقف کرده که وقف‌نامه آن در تاریخ ۱۵ ذی حجه ۶۴۸ ق تحریر شده است.

عمانیان همچنین در جزیره زنگبار در شرق آفریقا، مساجد و مدارس زیادی را وقف نموده‌اند. تحفة الاعیان اشاره می‌کند که امام سلطان بن سیف یعربی (حکومت ۱۱۳۱ - ۱۱۲۳ ق) جهت ساختن مساجد، سوره و قلعه شهرستاق، مبالغ زیادی از اموال وقف، استقراض کرد (۹).

۳-۳- روند توسعه تحولات اداری اوقاف در عمان

اولین تشکیلات اداری اوقاف عمان در دوره سلطان سعید بن تیمور به نام «اداره اوقاف» با مدیریت هلال بن محمد البوسعیدی، در سال ۱۹۵۰ م / ۱۳۲۸ ش تأسیس گردید، ولی گسترش چندانی نداشت. با روی کار آمدن سلطان قابوس بن سعید در سال ۱۹۷۰ م / ۱۳۴۸ ش تحولات اداری شروع و اولین فرمان سلطنتی با شماره ۲۶ / ۷۵ در سال ۱۹۷۵ م صادر شد؛ که به موجب آن «وزارت اوقاف» برای اولین بار در عمان تأسیس شد.

در سال ۱۹۸۲ م / ۱۳۶۱ ش وزارت دادگستری با وزارت اوقاف ادغام شده و «ادارات

اوقاف» در کلیه ولایات عمان تأسیس شد. در سال ۱۹۹۷ م طی فرمان سلطنتی شماره ۸۴ / ۹۷، مجدداً وزارت اوقاف از دادگستری مستقل و با نام «وزارت اوقاف و امور دینی» به کار خود ادامه داد. در سال ۲۰۰۰ م فرمان سلطنتی با شماره ۶۵ به نام قانون اوقاف صادر شد که طبق آن وزیر اوقاف نایب التولیه تمام موقوفات بوده، مگر آن که واقف متولی خاصی تعیین نماید (۹).

۳-۴- روند توسعه و تحولات قانونی وقف در عمان

تا قبل از تحولات اداری، اوقاف در عمان طبق فقه اباضی و زیر نظر امام اباضیان و یا متولیان و وکیلان وقف اداره می شد و با اینکه پنج دهه (۲۰۰۰ - ۱۹۵۲ م) بخش بزرگی از موقوفات عمان زیر نظر دولت بوده، ولی قانون مستقلی نداشت و وزارت اوقاف طبق احکام شرعی عملی می کرد.

اولین قانون مستقل اوقاف در عمان توسط فرمانی سلطنتی با شماره ۶۵ / ۲۰۰۰ در سال ۲۰۰۰ م توسط سلطان قابوس بن سعید صادر شد. این قانون شامل ۳۷ ماده است و یکی از جدیدترین قوانینی است که در کشورهای اسلامی صادر شده است (۹).

بعضی از کشورهای حوزه خلیج فارس احکام وقف را سازگار با شیوه امروزی قانون گذاری وضع نکرده و فقط قضات و حقوق دانان را به پیروی از مکتب فقهی معینی الزام کرده اند؛ عربستان، امارات و بحرین از آن جمله اند؛ اما دیگر کشورها مانند عمان، کویت، یمن و قطر، احکام وقف را بر اساس قانون گذاری جدید سامان داده اند. کشور عمان بر اساس فرمان سلطنتی سال ۲۰۰۰ م قانون اوقاف خود را تصویب کرد.

در قانون اوقاف عمان به نهاد وقف شخصیتی حقوقی داده شده است (ماده ۲)، موقوفات از مالیات معاف هستند (ماده ۷) و بخشی از درآمد برای تعمیر و اصلاح موقوفات اختصاص می یابد (ماده ۲۳) و در صورت از بین رفتن مصرف نخست و به شرط عدم تعارض با شروط واقف (ماده ۲۴) وزارت اوقاف حق تغییر مصارف وقف را دارد (۹). در قانون اوقاف عمان مسئله سرمایه گذاری اموال وقف با روش های نوین مالی و تأسیس صندوق های وقفی، تصریح شده است (مواد ۳۴ و ۳۵). همچنین لایحه و آیین نامه اجرایی قانون اوقاف در ۲۷ ماده تنظیم شده که در این آیین نامه، شرایط و

چگونگی سرمایه‌گذاری اموال وقفی و تأسیس صندوق‌ها شرح داده شده است (۹).

۳-۴-۱- شخصیت حقوقی وقف در قانون عمان

در نظام‌های حقوقی حاکم بر وقف در کشورهای حوزه خلیج فارس و بیشتر کشورهای اسلامی به دلیل نبود مواد قانونی صریح، مسئله «شخصیت حقوقی» نهاد وقف ناشناخته است؛ به جز قانون اوقاف عمان (ماده ۲ صادره در سال ۲۰۰۰ م) که به وقف، شخصیت حقوقی می‌بخشد (۹).

۳-۴-۲- مسئولیت متولی

با عنایت به قوانین وقف در کشورهای اسلامی درمی‌یابیم که این قوانین، مسئولیت متولی در اداره اموال موقوفه را در اغلب کشورها بیان نمی‌کند؛ مگر در بعضی کشورها مانند یمن (مواد ۸۳ و ۸۴ قانون اوقاف)؛ در حالی که قانون‌گذار عمانی بر اساس ماده ۲۰ قانون اوقاف مسئولیت متولی را در صورت اهمال یا تقصیر صرفاً «مسئولیت مدنی» تعریف کرده، ولی هیچ‌گونه توضیحی در میزان اهمال و نوع آن بیان نکرده است (۹).
گرچه حمایت مدنی و جزایی از نهاد وقف در کشورهای حوزه خلیج فارس کم‌رنگ است و در کشورهای مثل عربستان و قطر افزایش نظارت اداری بر عملکرد متولیان و نظارت دولت بر فعالیت‌های آنان به عنوان ابزار حفظ و پاسداری وقف به کار گرفته می‌شود، اما قانون عمان به وزیر، وکالت تام اعطا می‌کند که بر تمام اوقاف نظارت کند. وی می‌تواند به عملکرد متولی اعتراض کند و اگر واقف، حق تعیین متولی را برای خود محفوظ نکرده باشد، بدون حکم قضایی متولی را برکنار سازد؛ وگرنه برای دخالت او باید حکم قضایی صادر شود. (ماده ۱۹) (۹).

۳-۵- تحولات اقتصادی در وقف

تحولات اداری و قانونی اوقاف در عمان اقدامی اساسی بود و نقش مهمی در ابعاد اقتصادی اوقاف ایجاد کرد. این تحولات نه تنها در حوزه تقسیم عواید، بلکه در بخش افزایش عواید و به‌کارگیری روش‌های نوین سرمایه‌گذاری تأثیرگذار بوده است. برای شناخت این بخش لازم است کمی به تحولات اقتصادی کشورهای حوزه خلیج فارس

در دوره‌های قبل و بعد از کشف نفت بنگریم (۹).

۳-۵-۱- اوقاف در دوره قبل از کشف نفت

مطالعات به عمل آمده نشان می‌دهد که مسجدها، گورستان‌ها و مدرسه‌های دینی، در کشورهای حوزه خلیج فارس از جمله عمان در دوره قبل از نفت ۸۰٪ اوقاف را به خود اختصاص می‌داده است. نیز بخش اعظم اعیان موقوفه با توجه به طبیعت صحرایی و یا کشاورزی منطقه شکل گرفته است؛ مانند موقوفات برای در راه ماندگان (ابن السبیل)، نخلستان‌ها، آب‌رسانی‌ها و قنات‌ها؛ مثلاً در عمان وقف افلاج (قنات‌ها) که نشانگر توجه واقفان به نیازهای مردم است فراوان می‌باشد. نیز با توجه به فقر، وقف اطعام زیاد بوده است. مدیریت موقوفات، مردمی بوده و درآمدها و توزیع آن با روش سنتی انجام می‌گرفته است (۹).

۳-۵-۲- اوقاف در دوره بعد از کشف نفت

با کشف نفت و تحول اقتصادی در خلیج و عمان و افزایش درآمدها و به دنبال آن تحولات اجتماعی و اقتصادی، اوقاف نیز تحول پیدا نمود. بدین گونه که نخست نقش دولت در ارائه خدمات افزایش و نقش شهروندان و نهادها کاهش یافت. بعدها این نقش مجدداً افزایش یافت به طوری که علاوه بر گسترش وقف املاک سرمایه‌ای و اعیانی، برخی افراد نسبت به وقف نقد و وقف سهام اقدام کرده و عواید حاصله را در راستای امور خیریه تعیین کردند. در مقابل، موقوفات زراعی و موقوفات مرتبط با نیازهای قدیمی چون آب‌رسانی، قنات‌ها، در راه ماندگان و اطعام فقرا کاهش یافته و از جهت سازمانی و اداری نقش دولت در اوقاف افزایش یافت.

شرایط اقتصادی از یک طرف و علاقه جامعه و دولت به ارجاع و ایفای نقش وقف از طرفی دیگر، باعث شد که در حمایت از اوقاف تجدیدنظری جدی به عمل آید، قوانین و چارچوب‌هایی برای حمایت و گسترش آن تصویب شود و اوقاف نقش حیاتی خود را در زندگی عمومی جامعه پیدا کند. امروزه اوقاف عمان در چند بعد تعمیر، استبدال و فروش موقوفات دچار تحول شده است (۹).

۳-۵-۳- تعمیر، استبدال و فروش موقوفات

همان‌گونه که اشاره شد، بسیاری از زمین‌های مزروعی و باغات نخل خرما در عمان جهت مساجد یا امور خیریه وقف شده است؛ اما امروزه نیاز به سرمایه‌گذاری نوین بعضی از آن‌ها، یا تبدیل به کارهای با عایدی بهتر است که با اجازه شرعی مفتی کل عمان تبدیل مصارف قدیم موقوفات امکان‌پذیر بوده و تعمیر و بازسازی موقوفات باید از عواید آن باشد. قانون اوقاف عمان، در صورت عدم داشتن درآمد کافی در مساجد، به متولی اجازه می‌دهد که برای کارهای بازسازی «قرض» بگیرد و بعداً از عایدات آینده، بدهی‌اش را پرداخت کند. (ماده ۲۳)

قانون اوقاف (ماده ۲۵) همچنین اجازه می‌دهد که موقوفات تبدیل به احسن شود و در صورت عدم امکان بهره‌برداری، یا بازسازی، یا نامناسب بودن درآمد آن، زیر نظر وزارت به فروش رسد و تبدیل به احسن شود (۹).

۳-۵-۴- سرمایه‌گذاری اموال موقوفه

علاوه بر احکام شرعی صادره از مفتی کل عمان، قانون اوقاف صادره در سال ۲۰۰۰ م در ماده ۳۴ تصریح می‌کند وزارت اوقاف با رعایت شرط‌های واقف، متولی سرمایه‌گذاری اموال موقوفه می‌باشد، به شرط این‌که منافع و مصلحت موقوفه تأمین گردد. نیز در ماده ۳۶ تصریح می‌کند: وزارت حق دارد که زمین‌های وقفی را جهت بهره‌وری و سرمایه‌گذاری به غیر واگذار نماید، به شرط آن‌که بیش از پانزده سال در اختیار او نباشد و سپس زمین و اعیان روی آن طبق قانون به موقوفه برگردد (۹).

۳-۵-۵- سرمایه‌گذاری زمین‌های وقفی

برنامه سرمایه‌گذاری اموال وقفی از اواخر دهه هفتاد میلادی توسط وزارت اوقاف عمان شروع شد. در آن سال اداره اوقاف با اختصاص درصدی از موقوفات، زمین‌های مناسبی جهت احداث ساختمان‌های مسکونی و تجاری برای اوقاف خریداری نموده و پس از بهره‌وری عواید سهم اوقافی آن، با همان نسبت به مصرف وقف هزینه کرد. با موفقیت اولین تجربه ساختمان‌سازی تا سال ۱۹۹۳ م / ۱۳۷۲ ش اداره سرمایه‌گذاری

اوقاف مبلغ هفت میلیون دلار از اموال وقفی را در ساختمان سازی سرمایه‌گذاری نمود که حاصل آن ده ساختمان نوساز در مراکز تجاری و مسکونی می‌باشد. وزارت اوقاف در مقابل ۲٪ از درآمد آن به عنوان حق خدمات، مدیریت مالی این ساختمان‌ها را به شرکت‌های خدماتی متخصص واگذار کرده است. این شرکت‌ها مسئول پیگیری کارهای اداری، جمع‌آوری اجاره، محافظت از ساختمان‌ها، پیگیری دعاوی و غیره می‌باشند. عواید حاصل، بر اساس سهام هر موقوفه در آخر سال تقسیم می‌شود و هر کدام به مصرف خاص خود می‌رسد (۹).

۳-۶- وضعیت موجود موقوفات و فعالیت‌های وزارت اوقاف و امور دینی عمان

در عمان در حال حاضر ۱۲۷۵۴۸ موقوفه وجود دارد که از سرمایه‌گذاری آن‌ها در سال‌های اخیر ۳۵۰ میلیون ریال عمانی (۲۸۷۰ میلیارد تومان) درآمد به دست آمده است.

در کشور عمان بیش از ۱۵۰۰۰ مسجد وجود دارند که برخی از آن‌ها با کمک وزارت اوقاف و امور دینی و برخی دیگر توسط خیرین ساخته شده است.

تعداد مدارس قرآن کریم در عمان ۴۲۰ مدرسه و ۱۱۰۰ معلم قرآنی است و تعداد قرآن‌های چاپ شده در دوره اخیر ۸۰۰ هزار جلد می‌باشد.

تعداد نمایشگاه‌هایی که وزارت اوقاف و امور دینی عمان در سال‌های اخیر برگزار نموده است، بیش از ۸۰ نمایشگاه در بیش از ۲۰ کشور جهان می‌باشد.

وزارت اوقاف و امور دینی عمان در سال‌های اخیر بیش از ۲۰۰۰ نفر کارمند در حوزه ارشاد و وعظ تحویل جامعه داده است (۵۱).

۳-۷- وضعیت موجود اوقاف شیعیان عمان

شیعیان عمان که سابقه طولانی در آن کشور دارند از سه گروه اصلی تشکیل می‌شوند: قبیله لواتیه، بحارنه، قبیله عجم. گروه اول ساکنان اصلی و مشهور به «قبیله لواتیه» یا «لواتی» هستند که امروزه در حدود ۳۰۰۰۰ نفر می‌باشند. اکثر آنان در پایتخت یعنی مسقط و حومه زندگی می‌کنند و فعالیت‌های اقتصادی سطح بالایی دارند. نیز کابینه

دولت شامل چند وزیر از شیعیان لواتیه است. این قبیله یک شیخ و رییس دارد که توسط سلطان عمان انتخاب می‌شود. (امروزه آقای عبدالحسین باقر سلیمان اللواتی شیخ قبیله است). شیخ قبیله شورای نه نفره‌ای تشکیل می‌دهد که به مشورت و رسیدگی به کلیه امور شیعیان از جمله اوقاف، می‌پردازد.

شیعیان عمان علاوه بر «مسجد رسول اعظم» واقع در شهر مسقط کنار ساحل مطرح، بیش از سی مسجد و شصت حسینیه در اطراف شهر وقف کرده‌اند. هرروزه مراسم نماز جماعت در مسجدها و در مناسبت‌های مختلف در حسینیه‌ها مراسم عزاداری و نیز جشن مولودی برگزار می‌شود.

اوقاف شیعیان امروزه شامل این کمیته‌ها است: کمیته اداری، کمیته کمک به فقرا، کمیته خدمات به مساجد، کمیته خدمات خیریه، کمیته بهبودی و بهره‌وری، کمیته مراسم عزاداری، صندوق قرض الحسنه و جمعیت مناهل جهت کمک مالی به دانشجویان.

کلیه امور مالی از درآمدها و هزینه‌ها زیر نظر حسابداری رسمی، نخست به شیخ قبیله و شورای قبیله و سپس به وزارت اوقاف عمان گزارش می‌شود (۹).

۳-۸- مساجد شاخص کشور عمان

در عمان شیعیان به تعداد زیادی در شهرهای مختلف و بیش از ۲۰ روستا پراکنده شده‌اند. عمان کشوری است که آزادی دینی را به رسمیت شناخته بر این اساس شیعیان دارای آزادی برگزاری آموزه‌های دینی و مذهبی هستند. گذشته از آن که خود دارای علمای دینی هستند، علمای زیادی از نقاط مختلف کشور برای آموزش آموزه‌ها و برگزاری مراسم حسینی به این کشور وارد می‌شوند.

کشور عمان حدود ۴٫۵ میلیون نفر جمعیت دارد که از این تعداد بنا به اطلاعات موجود ۱۰۰ هزار نفر شیعه هستند، نزدیک به ۵۰ مسجد و ۷۰ حسینیه برای خود دارند و با وجود جمعیت کم، دارای نفوذ سیاسی و به خصوص اقتصادی زیادی هستند.^۱

۱. در زمینه‌ی وضعیت مساجد و اماکن مذهبی کشور عمان، علیرغم جستجوهای که در اینترنت صورت پذیرفت، به دلیل محدودیت های دسترسی منابع و همچنین عدم انتشار اطلاعات مفید از طرف کشور مورد مطالعه، مطالب کاملتری یافت نگردید و تکمیل اطلاعات موجود، نیاز به انجام تحقیقات میدانی و مطالعات تکمیلی در این زمینه دارد.

شیعیان در عمان به سه گروه تقسیم می‌شوند. گروهی «اللوایتیه» هستند که ثروتمندترین طبقه‌های جامعه عمان به شمار می‌روند و بسیاری از پست‌های دولتی را در اختیار دارند. گروهی برای عقیده اند که این گروه از عمانی‌ها حدود ۵۰ سال قبل از شبه جزیره هند برای تجارت به عمان وارد شده بودند اما بعد از آن در این کشور ماندگار شدند. این گروه از شیعیان برای خود جامعه‌ای جداگانه ایجاد کرده اند و بر بازارهای عمان مسلط شده‌اند و گروهی از آنها به کارهایی اداری روی آورده‌اند.

شیعیان از قدرت‌های موثر و فعال جامعه عمان در زمینه‌های بازار، اقتصاد و صنعت محسوب می‌شوند، علاوه بر آن، شیعیان از جمله گروه‌های فرهیخته جامعه عمان هستند که دوست دارند در تمام امور فرهنگی جامعه شرکت کنند و بسیاری از آنها برای تکمیل تحصیلات خود به کشورهای آمریکا، انگلستان و برخی از کشورهای اروپایی سفر کردند، گذشته از آن با دیگر گروه‌های دینی در برادری و دوستی کامل زندگی می‌کنند.

اهل تسنن و شیعیان دارای زندگی مسالمت آمیز هستند و بهترین دلیل آن، کنار هم قرار گرفتن مساجد اهل تسنن و مساجد شیعیان است که هر کدام از آنها هر روز اذان را به شیوه خود بیان می‌کند. صدور فتوای مجوز ازدواج اهل تسنن با شیعیان نیز بهترین دلیل برای دوستی و محبت میان این دو گروه و زندگی مسالمت آمیز میان آنهاست.

از آنجا که قانون اساسی عمان آزادی دینی را برای تمام افراد ساکن عمان ضمانت کرده است، شیعیان هر ساله مراسم شهادت امام حسین (علیه السلام) و یازان و خانواده اش را در مساجد و حسینیه‌ها برپا می‌کنند و دیگر مذاهب همراه با شیعیان در صفوف عزاداری حسینی قرار می‌گیرند.

از زیباترین و مهم‌ترین مساجد کشور عمان می‌توان به مسجد سلطان قابوس و مسجد الرسول الاعظم (ص) اشاره کرد، چرا که هم از لحاظ معماری و هم لحاظ هویت فرهنگی در عمان شاخص هستند. به منظور آشنایی بیشتر با این مساجد، در ادامه این فصل به توضیح مختصری در رابطه با ویژگی‌های مساجد مذکور پرداخته شده است (۱۱).

۳-۸-۱- مسجد جامع سلطان قابوس

مسجد جامع سلطان قابوس از مساجد اصلی و مهم کشور عمان است. البته عمان مساجد بسیاری دارد. نخستین مسجد جامع سلطان قابوس عمان در دهه هفتاد قرن

گذشته در شهر مسقط ساخته شد و پس از آن مساجد سلطان قابوس دیگری در شهرهای مختلف این کشور بنا شدند.

در سال ۱۹۹۲ پادشاه عمان دستور داد تا بزرگ‌ترین مسجد جامع عمان را بنا کنند به همین جهت برای ساخت مسجد مسابقه‌ای بین‌المللی برگزار کرد. شکل‌گیری طرح مسجد از سال ۱۹۹۳ آغاز و تا سال ۱۹۹۵ ادامه یافت و ساختش هم از همین سال (۱۹۹۵) شروع و در اوایل سال ۲۰۰۱ به پایان رسید.

مسجد سلطان قابوس، ۴۱۶ هزار مترمربع مساحت دارد و دارای ۳ ورودی است. ورودی اصلی در یک محور افقی به گلدسته‌ای می‌رسد که ۹۱ متر ارتفاع دارد. صحن مسجد ۲۴ هزار و ۴۰۰ مترمربع مساحت دارد و گنجایش مسجد ۸ هزار نمازگزار است. نمازخانه اصلی مربع شکل بوده و دارای ابعاد ۷۵ در ۷۵ مترمربع است و بقعه آن نیزه ۵ متر است (۱۲).

شکل ۳-۱: مسجد جامع سلطان قابوس

نمازخانه اصلی بیش از ۶ هزار و ۵۰۰ نفر گنجایش نمازگزار دارد و در بخش زنان نیز حدود هزار نفر گنجایش دارد. نمازخانه دارای درهای چوبی با آیات قرآنی به خط ثلث است، نمازخانه همچنین تابلوهای شیشه‌ای رنگی دارد. نوارهایی در دیوارهای نمازخانه به چشم می‌خورد که آیات قرآنی و اسماء الحسنی بر رویش نقش بسته است. در محراب‌های مسجد نیز آیات قرآن و پنجره‌های رنگی شیشه‌ای به چشم می‌خورند. مسجد ستون‌هایی هم از سنگ مرمر و تابلوهای چوبی دارد. این مسجد کتابخانه‌ای با ۲۰ هزار جلد کتاب‌های مرجع در زمینه‌های مختلف علوم اسلامی و انسانی دارد. مسجد سالن اجتماعاتی با گنجایش ۳۰۰ نفر دارد.

فرش مسجد به سفارش سلطان قابوس توسط هنرمندان ایرانی (از نیشابور) بافته شده است. مساحت این فرش ۵ هزار مترمربع است. این فرش عظیم از پیوستن ۴۸ قطعه مختلف به هم تشکیل یافته و الهام گرفته از طرح‌های فرش ایرانی تبریز، کاشان و اصفهان (به خصوص نقشه گنبد مسجد شیخ لطف الله اصفهان و ترکیب طرح افشان شاه عباسی) است. این فرش دارای هزار و ۷۰۰ گره با وزن ۲۱ تن است. در این فرش ۲۸ رنگ مختلف گیاهی استفاده شده است (۱۲).

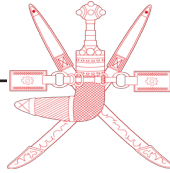
۳-۸-۲- مسجد الرسول الاعظم (ص)

مسجد جامع شیعیان در استراتژیک‌ترین نقطه قلب منطقه مطرح در مرکز پایتخت عمان و در مکانی مشرف بر اقیانوس هند و لنگرگاه کشتی اختصاصی پادشاه این کشور قرار دارد (۱۳).

ستم امویان و عباسیان بر شیعیان سبب شد بسیاری از آن‌ها از سرزمین‌های شمالی از جمله قطیف، احساء و بحرین، به مناطقی دوردست تر مهاجرت کنند که از جمله این مناطق، عمان بود که از مرکز خلافت فاصله داشت. هم‌اینک شیعیان عمان در شهرهای مسقط، باطنه، مطرح، سویق، خابوره، مسندم و صور زندگی می‌کنند ولی بیشتر تمرکز آنان در مسقط و استان ساحلی باطنه است (۱۳).

شکل ۳-۲: مسجد رسول الاعظم (ص)

افصل چهارم |

نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور عمان

۴- نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور عمان

۴-۱- مقدمه

یکی از موضوعات مهم برای شناخت وضعیت وقف و امور خیریه در کشورهای مختلف شناخت ساختار و بازیگران فعال در این حوزه است. این موضوع از آن جهت مورد اهمیت است که با شناخت انواع بازیگران فعال در زمینه‌های مختلف و بررسی و تحلیل نوع فعالیت‌هایی که انجام می‌دهند، می‌توان از دستاوردهای هر یک از این بازیگران استفاده کرد و از تجربیات ناموفق آن‌ها دوری جست.

در این فصل پس از معرفی انواع کنشگران فعال در سه بخش وقف و امور خیریه، مساجد و اماکن متبرکه، قرآن و فعالیت‌های مذهبی به شناسایی و تحلیل بازیگران مختلف با توجه به نقشی که در وقف و امور خیریه کشور عمان ایفا می‌کنند، پرداخته شده است. سپس نگاشت نهادی تمامی این بازیگران به همراه نوع ارتباطات آن ترسیم شده است و پس از آن، هر یک از این بازیگران و مجموعه فعالیت‌ها، اهداف، مأموریت، چشم‌انداز، ساختار و... آن‌ها مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

۴-۲- انواع کنشگران فعال در حوزه وقف و امور خیریه

کنشگر، عبارت است از فرد، گروه و یا سازمانی که می‌تواند بر ورودی‌ها (منابع) و یا بروندادهای یک سیستم تأثیر بگذارد و یا از خروجی‌ها و بروندادهای آن (خدمات، محصولات، پیامدها و...) تأثیر پذیرد. در این گزارش کنشگران به چهار دسته اصلی تقسیم می‌شوند:

۴-۲-۱- سیاست‌گذار

یک سیاست‌گذار نهادی است که برنامه‌هایی که باید توسط دولت، کسب‌وکارها و غیره دنبال شود را تعیین می‌کند.

سیاست‌گذاری به صورت فرآیندی تعریف شده است که به واسطه آن دولت به منظور ارائه پیامد (تغییرات مطلوب در دنیای واقعی)، چشم‌انداز سیاسی خود را به برنامه عمل تبدیل می‌کند. لذا سیاست‌گذاری، کارکرد اصلی هر دولت می‌باشد. به طور کل، سیاست می‌تواند شکل‌های مختلفی به خود بگیرد مانند سیاست‌های غیرمداخله‌ای، تنظیم، تشویق تغییرات داوطلبانه (مانند کمک‌های مالی) و ارائه خدمات عمومی.

وزارت اوقاف و امور دینی عمان مسئول و متولی امور مربوط به اوقاف و مساجد در این کشور است. این وزارتخانه تحت نظارت حکومت سلطنتی عمان است و بودجه آن نیز توسط حکومت سلطنتی تصویب می‌شود. این وزارتخانه در سال ۱۹۹۷، از وزارت دادگستری این کشور جدا شد و به عنوان یک وزارتخانه مستقل فعالیت خود را از سر گرفت. وزارت اوقاف و امور دینی در سال ۱۹۹۷ با توجه به قانون ۹۷/۸۴ امیر به تغییر وزارت دادگستری و اوقاف و امور اسلامی و تفکیک آن به دو وزارت دادگستری و وزارت اوقاف و امور دینی تشکیل شد. با صدور قانون جدید اوقاف و گسترش تشکیلات اداری وزارت، همه ایالت‌های عمان دارای اداره محلی وقف شد. امروزه وزارتخانه اوقاف دارای تشکیلات متعددی هم‌چون اداره مساجد، اداره وقف خیری و اولادی و اداره بودجه و حساب‌داری می‌باشد. از مسئولیت‌های این سازمان می‌توان به ساخت، نگهداری و تجهیز مساجد، اداره و توسعه موقوفات، سرمایه‌گذاری وجوه وقفی و مدیریت صندوق‌های وقفی و همچنین اداره امور حج و عمره و چاپ کتب مذهبی اشاره کرد. در سال ۱۹۷۲ و با توجه به دستور سلطان قابوس بن سعید حاکم وقف عمان به ایجاد تشکیلاتی برای رسیدگی به امور اجتماعی و تحقق بخشیدن به کرامت انسانی در جامعه عمان، وزارت امور اجتماعی ایجاد گردید و به رسیدگی به امور اجتماعی جامعه پرداخت.

پس از گذشت سال‌ها از تأسیس این وزارت، تلاش‌های بسیار گسترده‌ای در

خصوصاً توسعه جامعه و پیشرفت کشور در داخل وزارت انجام شد و فعالیت‌های وزارت سمت و سوی تازه‌ای گرفت. به همین دلیل در سال ۲۰۰۱ به دستور پادشاه عمان و براساس قانون ۱۰۸/۲۰۰۱، نام وزارت به وزارت توسعه اجتماعی تغییر پیدا کرد. هم‌اکنون نیز وزارت به انجام امور مختلفی در خصوص افزایش رفاه و آسایش و همچنین توسعه و پیشرفت کشور انجام می‌دهد.

۴-۲-۲- تنظیم‌گر

تنظیم مجموعه گوناگونی از ابزارهاست که به واسطه آن دولت نیازمندی‌های شرکت‌ها و مردم را تنظیم می‌کند. کارکردهای تنظیم‌گر بنا به دلایل گوناگونی به وجود آمده‌اند از جمله:

- تعیین حقوق و مسئولیت‌های هریک از موجودیت‌های جامعه به منظور تحقق اهداف توسعه پایدار

- تنظیم استانداردهای صنعتی

- جمع‌آوری مالیات‌ها و دیگر درآمدها و...

به منظور درک بهتر کارکردهای تنظیم‌گر، بررسی انواع روش‌های تنظیمی مفید خواهد بود. به صورت کلی انواع تنظیمات عبارت‌اند از:

- فرمان و کنترل: تنظیم دستور و کنترل نوعاً وضع / تحمیل استانداردهای حمایت‌شده توسط مصوبات قانونی است، هرگاه استانداردها سازگار نباشند. بنابراین، قانون به عنوان منع یا اجبار فعالیت‌های معینی به کار می‌رود. استانداردها می‌تواند از طریق قانون‌گذاری یا تنظیم‌کنندگانی که به واسطه فرآیند تنظیم برای تعریف قانون مشروعیت دارند، تنظیم شود.

- خود-تنظیمی: این رویکرد می‌تواند به عنوان نوعی از نسخه خودانجامی رویکرد دستور و کنترل تلقی شود. در این مورد، اغلب انجمن‌های تجاری یا کسب‌وکار تشکیل شده که قوانین عملکرد را ایجاد، کنترل و اجرا می‌کنند. به عنوان یک قانون، خودتنظیمی اغلب به عنوان یک روش کسب‌وکار دیده می‌شود که اقدام انحصاری به منظور جلوگیری از مداخله دولت انجام می‌دهد. مزایای این رویکرد شامل سطح

بالای تعهد کسب و کارها و ماهیت جامع قوانین تنظیم شده می باشد. به علاوه، این رویکرد منعطف تر از رویکرد دستور و کنترل بوده چراکه به قانون گذاری نیازی ندارد. از سویی دیگر، خودتنظیمی می تواند به صورت یک رویکرد غیردموکراتیک، محدود به بررسی دقیق بیرونی و در معرض سوءاستفاده توسط کسانی که با اهداف مختلف قوانین را تنظیم می کنند، دیده شود. در کمترین سطح، خودتنظیمی همواره در معرض چالش های منتج شده از علاقه های بیرونی کسانی که فکر می کنند استانداردها و قوانین به سمت کاهش تأثیر فعالیت های غیرمطلوب تنظیم نشده است، قرار دارد.

– تنظیم مبتنی بر تشویق: یک تشویق، سیاست، قانون، مکانیسم قیمت، یا رویه ای است که به دنبال تعدیل رفتار افراد یا شرکت ها به واسطه تغییر در هزینه ها یا سودهای حاشیه ای مرتبط با تصمیم یا فعالیت خاص می باشد. از یک سو، می توان گفت که تمامی تنظیمات بر مبنای تشویق است چراکه تنظیم از طریق مفهوم پایه جریمه برای رفتارهای "بد" و پاداش برای رفتارهای "خوب" عمل می کند. تنظیم مبتنی بر تشویق سعی دارد به منظور کاهش هزینه ها و بهبود خدمات، برنامه سودمند با سودهای زیاد را پاداش دهد. هدف عمده این است که تنظیم شوند فعالیت های غیرمطلوب خود را از طریق تحمیل / وضع مالیات و کمک های مالی محدود یا متوقف کند. برای به کارگیری این رویکرد، گام های اصلی شامل انتخاب واحدهای اندازه گیری، تعیین خط مبنا، انتخاب اهداف برای بهبود و / یا نگهداری و سپس اجرای تشویق ها و جریمه ها می باشد. یکی از انواع تنظیمات مبتنی بر تشویق، تنظیم مبتنی بر عملکرد (PBR) است که تشویق ها ملزم به بهبود در عملکرد مطلوب، کاهش قیمت و بهبود در کیفیت خدمات می باشد. به علاوه، PBR بیشتر به استانداردهای عملکرد خارجی متکی است و کمتر به فعالیت های خاص شرکت حساس است. مزایای PBR این است که به بهبود در بهره برداری شرکت ها، کاهش هزینه های نگهداری و عملیات و بهبود در پایایی سیستم کمک می کند. طرح تنبیه و تشویق به صورت مکانیکی عمل می کند. بنابراین کاهش در حوزه صلاح دید تنظیمی، در مقابل امکان تسخیر در فرآیند تنظیم را کاهش می دهد. به علاوه این رویکرد، انعطاف پذیری در تصمیم گیری شرکت، که آیا از قانون تبعیت کند یا جریمه بپردازد، را فراهم می کند. اگرچه به عنوان

یکی از معایب این روش، می‌توان به ایجاد قوانین بسیار پیچیده و غیر منعطف که واقعیت‌های بازار در آن لحاظ نشده است، اشاره کرد. از مفروضات اصلی این رویکرد، عقلانیت اقتصادی است که لزوماً در همه موارد یافت نمی‌شود. همچنین، گاهی اوقات پیش‌بینی تأثیر این نوع رویکرد مشکل است. به عنوان مثال، رفتار "بد"، مانند آلودگی، می‌تواند پاداش بگیرد اگر که قوانین به طور صحیح تنظیم نشده باشند.

در کشور پادشاهی عمان، وزارت اوقاف و امور دینی به منظور سهولت در انجام امور مربوط به مساجد و مدارس قرآنی اقدام به تأسیس اداره کل امور مساجد و مدارس قرآن کریم کرده است. این اداره از دو معاونت اداره مساجد و مدارس قرآن کریم تشکیل شده است.

۴-۲-۳- تسهیل‌گر

سازمان‌های محلی یا بین‌المللی هستند که معمولاً توسط دولت سرمایه‌گذاری می‌شوند و هدف آن توسعه و بهبود بازار خدمات می‌باشد. یک تسهیل‌گر، تأمین‌کنندگان خدمات را از طریق انجام فعالیت‌های خدماتی جدید، ارتقاء تجارب مفید و ایجاد ظرفیت حمایت می‌کند. کارکردهای دیگری تسهیل‌گر شامل ارزیابی خارجی تأثیر تأمین‌کنندگان خدمات، تضمین خدمات و حمایت برای محیط سیاسی بهتر می‌باشد. عمل تسهیل، کارکردی است که به طور معمول توسط سازمان‌های توسعه‌گرا انجام شده و می‌تواند شامل سازمان‌های غیردولتی و کارفرمایان و عامل‌های دولتی باشد. علاوه بر موارد مذکور در حوزه وقف و امور خیریه فراهم آوردن دیتابیس از مجموعه خیریه‌ها و یا انجام خدمات مشاوره‌ای برای مؤسسات خیریه نیز می‌تواند به عنوان کارکردهای تسهیل‌کنندگان در نظر گرفت.

۴-۲-۴- ارائه‌دهنده خدمات

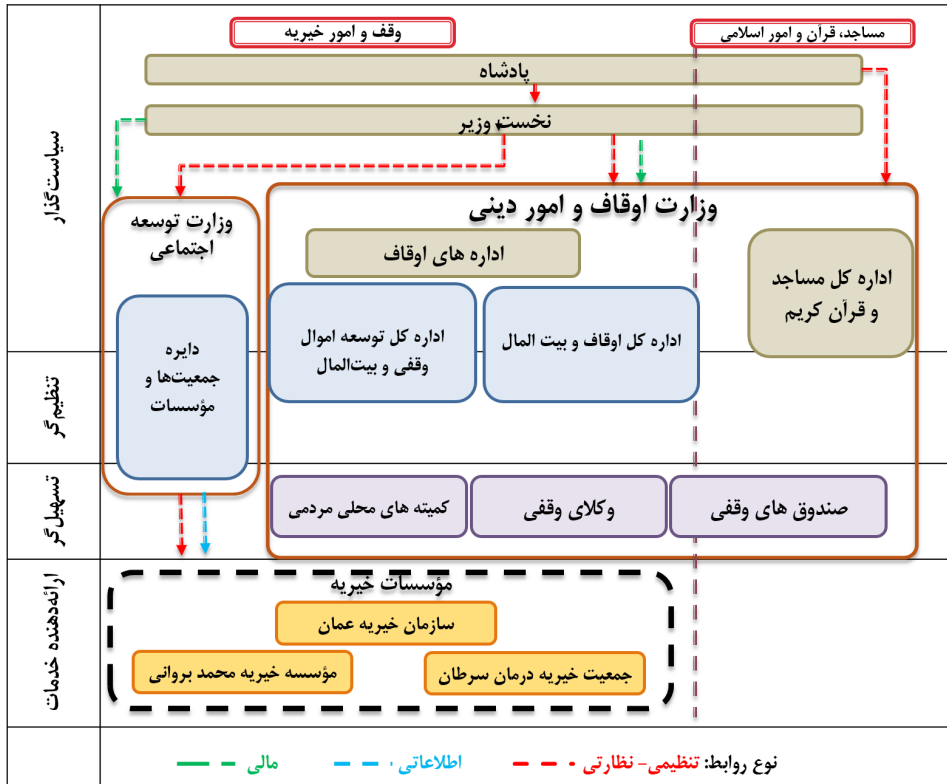
تأمین‌کننده خدمات آموزشی و پژوهشی شامل دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مؤسساتی هستند که در زمینه آموزش و پژوهش در حوزه وقف و امور خیریه فعالیت می‌کنند. ضمناً مؤسسات خیریه‌ای که وظیفه جمع‌آوری کمک‌های مردمی و صرف این کمک‌ها در میان افراد هدف را دارند نیز به عنوان ارائه‌کنندگان خدمات شناخته می‌شوند.

با توجه به ادبیاتی که درباره کنش گران مطرح شده است، بازیگران فعال در کشور عمان در سه حوزه وقف و امور خیریه، مساجد و اماکن متبرکه، و قرآن و فعالیت های مذهبی ایفای نقش می نمایند که در ادامه، توضیح مختصری درباره هرکدام از این نهادها و نقش آنها در این سه حوزه داده شده است.

مؤسسات خیریه عمان نیز در زمینه های مختلفی از جمله بهداشت و درمان، آموزش، قرآن و مدارس اسلامی، کمک به ایتام، کمک به بیماری های خاص، کمک به خانواده های بی بضاعت و... فعالیت می نمایند.

۴-۳- نگاهت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه

همانطور که در بخش پیشین اشاره شد، نهادهای مختلفی با نقش های متفاوت در سه بخش وقف و امور خیریه، مساجد و اماکن متبرکه، قرآن و فعالیت های مذهبی در کشور عمان فعالیت می نمایند؛ در این بخش، ابتدا نگاهت نهادی مربوط به این کنشگران در شکل (۴-۱) نشان داده شده است و سپس نهادهای سیاست گذار، تنظیم گر، تسهیل گر، تسهیل گرو ارائه دهنده خدمات در موضوعات مختلف در سه بخش وقف و امور خیریه، مساجد و اماکن متبرکه، قرآن و فعالیت های مذهبی مورد تحلیل قرار گرفته اند.

شکل ۴-۱: نگاهت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور عمان

۴-۳-۱- وزارت اوقاف و امور دینی

وزارت اوقاف و امور دینی عمان مسئول و متولی امور مربوط به اوقاف و مساجد در این کشور است. این وزارتخانه تحت نظارت حکومت سلطنتی عمان است و بودجه آن نیز توسط حکومت سلطنتی تصویب می شود. این وزارتخانه در سال ۱۹۹۷، از وزارت دادگستری این کشور جدا شد و به عنوان یک وزارتخانه مستقل فعالیت خود را از سر گرفت.

وزارة الأوقاف والشؤون الدينية

Ministry of Endowments & Religious Affairs

الواجهة الخارجية للوزارة خريطة الموقع اتصال بنا أوقات الصلاة مناقصات الوزارة بوابة البيانات	الرئيسية الإفتتاحات للتكاري البيكل للتنظيمي للوزارة مزاي لموظفي الوزارة المركز الوطني للإحصاء والمعلومات	ندوة تطور العلوم الفقهية برنامج تعليم القرآن الكريم عن بُعد برامج الهوائف الذكية المكتبة المصانيف البنابة الرسمية للخدمات الحكومية الإلكترونية " عماننا "	موقع الإفتاء كلية العلوم الشرعية مجلة التفاهم خطب الجمعة نفع الزكاة إلكترونياً ندوة الشئخ جاعد ليل خدمات الوزارة
--	---	--	--

شكل ۴-۲: بخش های سایت وزارت اوقاف و امور دینی

وزارت اوقاف و امور دینی در سال ۱۹۹۷ با توجه به قانون ۸۴ / ۹۷ امیر به تغییر وزارت دادگستری و اوقاف و امور اسلامی و تفکیک آن به دو وزارت دادگستری و وزارت اوقاف و امور دینی تشکیل شد. با صدور قانون جدید اوقاف و گسترش تشکیلات اداری وزارت، همه ایالت های عمان دارای اداره محلی وقف شد. امروزه وزارتخانه اوقاف دارای تشکیلات متعددی هم چون اداره مساجد، اداره وقف خیریه و اولادی و اداره

بودجه و حساب داری می باشد. از مسئولیت های این سازمان می توان به ساخت، نگهداری و تجهیز مساجد، اداره و توسعه موقوفات، سرمایه گذاری وجوه وقفی و مدیریت صندوق های وقفی و همچنین اداره امور حج و عمره و چاپ کتب مذهبی اشاره کرد (۱۷). وزارت اوقاف و امور دینی تعدادی از اداره های خود را در سراسر کشور قرار داده تا به اسلام و مسلمین خدمت رسانی بنمایند. همچنین اداره های عمومی برای مساجد و مدارس قرآنی بنا نموده است که به آموزش قرآن در شهرها و روستاهای مختلف می پردازند. وزارت به ایجاد مدارس حفظ قرآن در تعطیلات تابستانی دانش آموزان پرداخته است و همچنین جوانان و نوجوانان را برای شرکت در مسابقات حفظ قرآن در خارج از کشور نیز تشویق می نماید.

از فعالیت های دیگر وزارت ساخت مساجد در کشور می باشد که از دستاوردهای وزارت در این حوزه ساخت ۱۰۰۰۰ مسجد در کشور عمان می باشد؛ همچنین تعمیر و نگهداری از این مساجد نیز از مسئولیت های وزارت می باشد. در این راه حامیانی از جمله اداره های اوقاف، بیت المال و اداره های آن و همچنین امامان مساجد، مودنین، معلمان قرآن و سرمایه گذاری های اموال بیت المال وجود داشته اند.

از اداره های مهم وزارت اوقاف، اداره توسعه اوقاف بیت المال می باشد که به دنبال توسعه اوقاف و بیت المال با استفاده از سرمایه گذاری اموال آن ها در پروژه های مختلف و در این راه این اداره به پروژه سهام وقفی پرداخته است که مشارکت مسلمانان در پروژه های وقفی را آسان تر و گسترده تر می کند.

همچنین اداره دیگر این وزارت شامل اداره ارشاد است که به تمامی امور مربوط به فرهنگ ارشاد از جمله، خطابه ها و سخنرانی ها، امور واعظان، امور جلسات و مجالس دینی و همچنین از وظایف این اداره می توان به پرداختن به امور حج و عمره و انتشار کتب دینی و... اشاره کرد.

شکل ۴-۳: سایت مرکزی وزارت اوقاف و امور اسلامی

همچنین وزارت به تشکیل مراکزی برای جوانان برای برگزاری جلسات مشاوره‌ای، دینی و همچنین زنده داری مناسبات دینی در آن‌ها در مناطق مختلف کشور پرداخته است.

چشم‌انداز: چشم‌انداز کلی وزارت اوقاف و امور دینی، ارتقای ارزش‌های معنوی و دینی برآمده از قرآن و سنت و براساس ایمان و توکل به خداوند است (۱۶).

۴-۳-۱-۱- مأموریت

مأموریت‌های وزارت عبارت‌اند از:

- تعمیر و نگهداری و بازسازی رقبات موقوفات
- ساخت، نگهداری و تجهیز مساجد کشور و ارائه کارت شناسایی به متولیان این امور
- اختصاص زمین و ساخت مدارس علوم دینی
- برنامه‌ریزی و نظارت جهت تأمین نیروهای موردنیاز به منظور تدریس در مدارس علوم دینی

- برگزاری مسابقات بین‌المللی مذهبی

۴-۳-۱-۲- اهداف

اهداف وزارت عبارت‌اند از:

- توسعه طرح‌ها و پروژه‌های مربوط به امور اوقاف و مدیریت صحیح املاک موقوفه

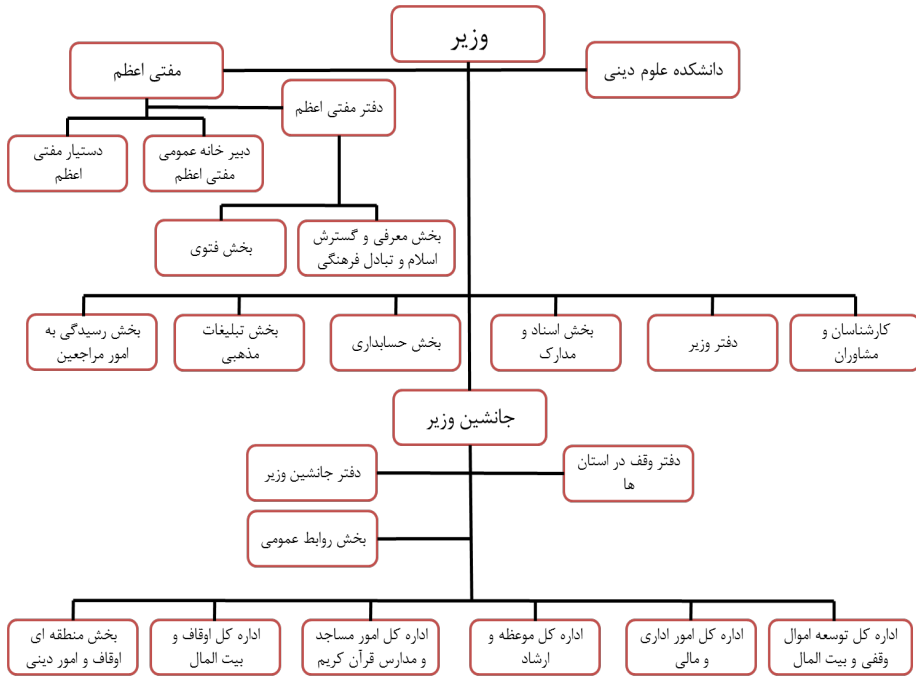
- حفظ و حراست از اموال بیت المال، موقوفات خیریه خصوصی، مدارس قرآنی و مساجد
- توسعه برنامه‌های لازم به منظور گسترش فرهنگ زکات و ایجاد اداره زکات
- مشاوره و آموزش به کارشناسان و کارکنان این حوزه
- گسترش و توسعه آموزش قرآن در مساجد
- چاپ و توزیع نشریات مربوط به این حوزه
- رسیدگی و سازمان‌دهی امور مربوط به زائران بیت الله الحرام
- تبادل اطلاعات و تجربیات با سازمان‌ها و وزارت خانه‌های کشورهای عربی و اسلامی دیگر

۴-۳-۱-۳- ساختار سازمانی وزارت اوقاف و امور دینی

در شکل ۴-۴ ساختار سازمانی وزارت اوقاف و امور دینی مشاهده می‌شود. در رأس این سازمان وزیر اوقاف حضور دارد و مفتی اعظم و جانشین وزیر نیز زیر نظر شخص وزیر فعالیت می‌کند. اداره‌های مرتبط با مساجد، بیت المال و اوقاف نیز زیر نظر مستقیم جانشین وزیر فعالیت می‌کنند.

با صدور قانون جدید اوقاف و گسترش تشکیلات اداری وزارت، همه ایالت‌های عمان دارای اداره محلی وقف شد. امروزه وزارتخانه اوقاف دارای تشکیلات متعددی همچون اداره مساجد، اداره وقف خیری و اولادی و اداره بودجه و حسابداری می‌باشد. وزارت اوقاف و امور دینی عمان در آخرین تشکیلات خود از این اداره‌ها تشکیل یافته است:

۱. اداره کل اوقاف و بیت المال که مسئول اداره موقوفات و اموال بیت المال بوده و نیز مدیریت مساجد، مدارس و موقوفات خیریه زیر نظر این اداره می‌باشد.
۲. اداره کل سرمایه‌گذاری اموال وقف و بیت المال، مسئولیت این اداره، طبق قانون اوقاف، بهره‌وری و افزایش درآمد اوقاف از راه سرمایه‌گذاری با روش‌های نوین می‌باشد؛ در این اداره بخش‌های سرمایه‌گذاری و مستغلات تجاری و زراعی وجود دارد (۹).

شکل ۴-۴: ساختار سازمانی وزارت اوقاف و امور دینی

شکل ۴-۵: برند وزارت اوقاف و امور دینی عمان

۴-۳-۱-۴ - اداره کل مساجد و مدارس قرآن کریم

در کشور پادشاهی عمان، وزارت اوقاف و امور دینی به منظور سهولت در انجام امور مربوط به مساجد و مدارس قرآنی اقدام به تأسیس اداره کل امور مساجد و مدارس قرآن کریم کرده است. این اداره از دو معاونت اداره مساجد و مدارس قرآن کریم تشکیل شده است و وظایف کلی هر یک از این دو معاونت به شرح زیر است.

وظایف اداره مساجد

- دریافت درخواست شهروندان، مؤسسات و... برای ساخت، بازسازی و یا توسعه مساجد
- تصمیم‌گیری و صدور مجوزهای لازم برای ساخت، بازسازی و توسعه مساجد بر مبنای شرایط و مقررات مربوطه
- رسیدگی به درخواست شهروندان در رابطه با برگزاری نماز جمعه در استان‌ها و مناطق مختلف کشور
- شناسایی و رسیدگی به نیازهای ائمه جماعت و واعظان
- پیگیری تشکیل هیئت امنای مساجد و دریافت گزارش سالانه و نظارت بر عملکرد مناسب هیئت امنای مساجد در راستای همکاری با بخش امور مالی وزارتخانه

وظایف اداره مدارس قرآن کریم

- نظارت بر مدارس قرآن کریم و تعیین قوانین و مقررات مربوط به سازمان دهی و گسترش مدارس قرآنی
- توسعه برنامه‌های درسی به منظور تدریس در این مدارس
- آموزش به معلمان و برگزاری آزمون به منظور تعیین توانمندی معلمان مدارس قرآن کریم
- نظارت بر عملکرد معلمان و پیگیری مطالبات آن‌ها
- بخش‌های مختلف معاونت اداره مساجد که مسئولیت پیگیری وظایف گفته شده را بر عهده دارند به شرح زیر است.
- بخش امور مساجد

– بخش بازرسی مساجد

– بخش هیئت امنای مساجد

– بخش اسناد و مدارک

زمین موردنیاز برای ساخت مسجد توسط خیرین تأمین می‌شود. خیرین و یا مجریان طرح ساخت مساجد، درخواست خود مبنی بر ساخت، بازسازی و یا توسعه مساجد را به معاونت امور مساجد ارائه می‌کنند. درخواست‌های مربوطه در بخش اسناد و مدارک ثبت شده و به منظور تسهیل در انجام امور، فایلی برای هر مسجد تشکیل می‌شود. پس از ثبت درخواست، کارکنان بخش بازرسی مساجد از مناطق پیشنهاد شده برای ساخت مسجد بازدید کرده و اطلاعات مربوط به تراکم جمعیت منطقه، فاصله آن از مساجد دیگر و... را جمع‌آوری می‌کنند. بخش امور مساجد موظف است درخواست شهروندان را دریافت کرده و براساس اطلاعات به دست آمده از بخش بازرسی مساجد، اقدامات لازم را جهت تصمیم‌گیری، صدور رأی و درنهایت اعطای مجوزهای لازم را مبذول دارد.

بخش بازرسی مساجد به وسیله بازدید از مساجد در حال ساخت از مطابقت نقشه معماری و عملیاتی این مساجد با نقشه‌های تأیید شده توسط وزارتخانه اطمینان حاصل می‌کنند. گزارشات و صورت‌جلسات مربوط به بازدید کارکنان بخش بازرسی مساجد، توسط بخش اسناد و مدارک ثبت و ضبط می‌شود.

اقدامات مربوط به بهداشت و نظافت و نیز تأمین آب و برق مساجد توسط بخش امور مساجد و با همکاری بخش امور اداری صورت می‌گیرد. مساجدی که قصد برگزاری نماز جمعه را دارند درخواست خود را به اداره کل امور مساجد و مدارس قرآن کریم ارسال می‌کنند. پس از ثبت درخواست‌ها در بخش اسناد و مدارک و تأیید آن توسط بخش بازرسی مساجد، مصوبات و قوانین مربوط به برپایی نماز جمعه توسط بخش امور مساجد به بانیان امر ابلاغ می‌شود.

بخش هیئت امنای مساجد علاوه بر تهیه پیش‌نویس اساسنامه مربوط به هیئت امنای مساجد، فایلی را به منظور ثبت اسامی هیئت امنای تمامی مساجد و مدت زمان مدیریت هر هیئت‌مدیره و نیز ثبت نسخه‌های مربوط به جلسات هیئت‌مدیره و تمام موارد مرتبط با عملکرد و فعالیت هیئت‌مدیره تشکیل می‌دهد. این بخش موظف

است صورت جلسات هیئت امناء را دریافت کرده و به منظور تعیین میزان پایبندی هیئت امناء به دستورات العملها و قوانین و مقررات گزارشات دوره‌ای را تهیه و تنظیم کند. بخش بازرسی مساجد موظف است با بازدید دوره‌ای از مساجد مختلف و اطمینان حاصل کردن از اجرای درست نظافت آنها و جلوگیری از انجام اعمال غیرعبادی در مساجد به انجام هرچه بهتر امور مربوط به مساجد کمک کند. از دیگر وظایف این بخش می‌توان به تهیه فهرستی از مساجدی که نیازمند تجهیزات و لوازم هستند و ارائه آن به بخش‌های مربوطه در وزارتخانه و نیز ارائه کتاب‌های فقهی و قرآن کریم به مساجد اشاره کرد. بخش امور مساجد قصد دارد با همکاری تمام مساجد کشور و سازمان‌های اوقاف و امور دینی مناطق مختلف، مطالعاتی را در زمینه ساخت، بازسازی و توسعه مساجد بر اساس نیاز مناطق مختلف کشور انجام دهد.

وسیع‌ترین زمین‌های زراعی و غیرزراعی (به تعبیر محلی زمین‌های سبزو سفید) برای تعمیر و مخارج مساجد وقف شده‌اند.

امروزه طبق آیین‌نامه دولتی، هر مسجدی باید جهت تأمین مخارج رقبه وقفی داشته باشد؛ و قانون اجازه نمی‌دهد مسجد جدیدی بدون عواید وقف شود. متولی هر مسجد (که به نام وکیل مشهور است) توسط واقف یا اهالی محله انتخاب می‌شود و موظف است بیان درآمد و مخارج را به وزارت اوقاف گزارش دهد.

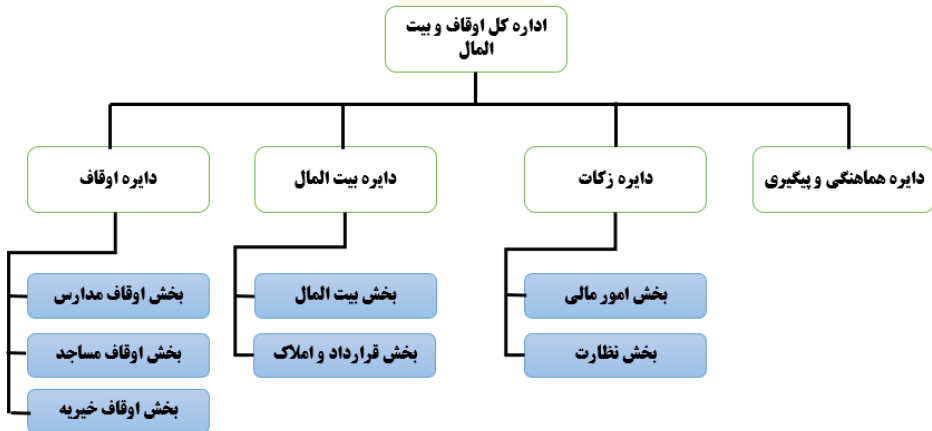
مجموعه‌ای از مساجد وقفی و رقبات آنها وجود دارد که زیر نظر مستقیم دربار سلطنتی عمان است. جدیدترین آنها «جامع السلطان قابوس» که بزرگ‌ترین مسجد عمان می‌باشد. مسجد وکیل، مسجد خور، مسجد سداب و مسجد اغبری از مساجد دیگر عمان هستند که مسجد اخیر ۲۴ رقبه مزروعی در ولایت بوشردارد. سلطان عمان چهار ساختمان تجاری در بهترین منطقه مسقط به عنوان رقبات وقفی این مساجد اختصاص داده است. در اکثر شهرهای عمان مساجد جدیدی زیر نظر دلت ساخته شده و دارای رقبات وقفی با عواید می‌باشند.

۴-۳-۱-۵- اداره کل اوقاف و بیت المال

وظایف اداره کل اوقاف و بیت المال عبارت‌اند از:

۱. نظارت و نگهداری املاک اوقاف

۲. نظارت و نگهداری اموال بیت المال
۳. حفاظت از اموال اوقاف و بیت المال و ثبت آن‌ها و منع تعدی در آن‌ها
۴. نظارت بروکلای اوقاف و حسابرسی کارهای آنان
۵. نظارت بر امور زکات و پی گیری توزیع صحیح آن
۶. گزینش صحیح کارکنان وقفی و سازمان دهی فعالیت‌های آنان و حسابرسی آنان (۲۰)

شکل ۴-۶: ساختار اداره کل اوقاف و بیت المال

• بخش‌های اداره کل اوقاف و بیت المال

الف) دایره هماهنگی و پیگیری

۱. ثبت و نگهداری بخشنامه‌ها، تصمیمات، اسناد و مدارک از بخش مکاتبات و توزیع آن‌ها بین اداره‌ها
۲. هماهنگی ارتباطات مدیرکل
۳. برنامه‌ریزی جلسات مدیرکل و پیگیری آن‌ها
۴. نگهداری صحیح اسناد و مدارک مربوط به اداره
۵. چاپ یادداشت‌های داخلی و معاملات مرتبط با مدیر
۶. پی گیری دستاوردهای موضوعات مطرح شده مدیرکل با ادارات
۷. تهیه گزارش ماهانه از دستاوردهای اداره و تقدیم آن به مدیر (۲۰)

ب) دایره اوقاف

وظایف این دایره عبارت اند از:

۱. نظارت بر املاک موقوفه
 ۲. نگهداری از املاک وقفی
 ۳. نظارت بر وکلا وقفی و حسابرسی آنان
 ۴. ثبت املاک وقفی و حفاظت از آن‌ها در مقابل تعدی دیگران (۲۰)
- این دایره از بخش‌های زیر تشکیل شده است:

– بخش اوقاف مساجد

وظایف این بخش عبارت اند از:

- نظارت بر املاک موقوفه برای مساجد در بخش‌های مختلف کشور
- ثبت این موقوفات و حفاظت از آن‌ها در مقابل تجاوز دیگران
- نگهداری از این املاک
- نظارت بر اعمال وکلای اوقاف مساجد و حسابرسی آنان
- بخش اوقاف مدارس (۲۰)

وظایف این بخش عبارت اند از:

- نظارت بر املاک وقف شده برای مدارس
- ثبت این موقوفات و حفاظت از آن‌ها در مقابل تجاوز دیگران
- نگهداری از این املاک
- نظارت بر اعمال وکلای اوقاف مساجد و حسابرسی آنان
- سازمان‌دهی پرونده‌های مربوط به املاک وقفی برای مدارس
- بخش اوقاف خیریه

وظایف این بخش عبارت اند از:

- نظارت بر املاک وقف شده برای امور خیریه
- ثبت این موقوفات و حفاظت از آن‌ها در مقابل تجاوز دیگران
- نگهداری از این املاک
- نظارت بر اعمال وکلای اوقاف مساجد و حسابرسی آنان

- هزینه کردن درآمدهای اوقاف در هماهنگی با نیت وقفی آنان
- سازمان دهی پرونده‌های مربوط به املاک وقفی برای امور خیریه با هماهنگی ادارات اوقاف و امور دینی مناطق مختلف (۲۰)

ج) دایره بیت المال

وظایف این دایره عبارت‌اند از:

۱. مدیریت و نظارت و نگهداری از املاک بیت المال
 ۲. ثبت اموال بیت المال و حفاظت از آن‌ها در مقابل تجاوز دیگران
 ۳. ارائه پیشنهادها و برنامه‌های لازم برای حفاظت از اموال بیت المال
 ۴. حفظ و نگهداری از اسناد و مدارک موقوفات خیریه (۲۰)
- بخش‌های اداره عبارت‌اند از:

– بخش بیت المال

وظایف این بخش عبارت‌اند از:

۱. اداره امور اعمال بیت المال بعد تصرف آنان و ثبت پرونده برای آنان
۲. نگهداری از اموال بیت المال
۳. نظارت بر املاکی که صاحبی برای آنان وجود ندارند و یا متروکه و قدیمی و نظارتی بر آن‌ها دیده نمی‌شود.
۴. ارائه پیشنهادها لازم باری مدیریت املاک بی‌سرپرست

– بخش قراردادهای و املاک

وظایف این بخش عبارت‌اند از:

۱. مشارکت با بخش بیت المال برای تصرف و ثبت اموال بیت المال
۲. پرونده‌سازی برای تمامی املاک بیت المال
۳. ذخیره‌سازی پول‌ها و سهام مربوط به اموال بیت المال و مرتب‌سازی و طبقه‌بندی آن‌ها
۴. پیگیری امور قانونی مرتبط با املاک بیت المال از جمله اجاره، بهره‌برداری و... (۲۰)

د) دایره زکات

وظایف این دایره عبارت‌اند از:

۱. مدیریت امور زکات با توجه به احکام آن
 ۲. انجام فعالیت‌های لازم در جهت توسعه زکات
 ۳. پیگیری فعالیت‌های مرتبط با زکات با هماهنگی بخش‌های مختلف
 ۴. حسابرسی مسئولان جمع‌آوری اموال زکات و محاسبه مخارج و هزینه‌های زکات
 ۵. توزیع مناسب زکات بین مستحقان
 ۶. تهیه پرونده‌های مرتبط با اموال زکات
 ۷. هماهنگی با وزارت توسعه اجتماعی برای شناسایی گروه‌های مستحق (۲۰)
- دایره از بخش‌های زیر تشکیل شده است:

– بخش نظارت

وظایف این بخش عبارت‌اند از:

۱. برگزاری سمینارها و درخواست از مردم به انجام زکات
۲. انجام فعالیت‌های مرتبط با امور زکات
۳. استخدام کارکنان و پیشنهاد فعالیت‌های مناسب برای آنان
۴. پیگیری فعالیت‌های مسئولان جمع‌آوری اموال زکات با ادارات اوقاف و امور دینی مناطق
۵. بررسی روش‌های مختلف جمع‌آوری زکات از مسلمانان (۲۰)

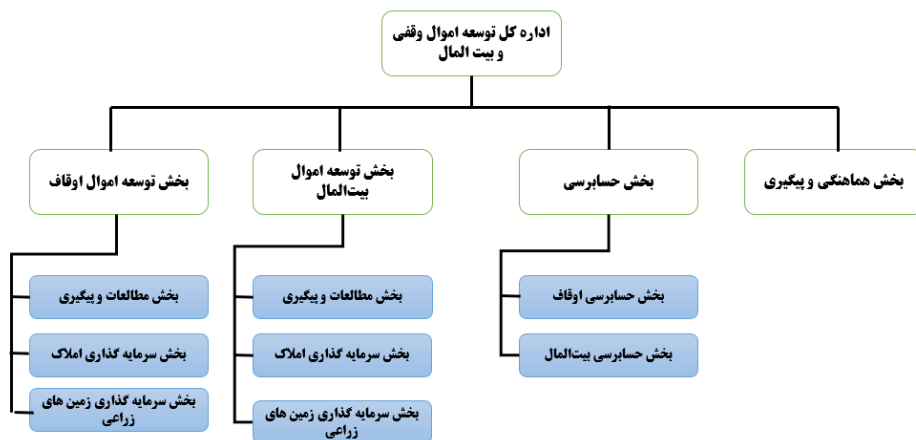
– بخش امور مالی

وظایف این بخش عبارت‌اند از:

۱. حسابرسی مسئولان جمع‌آوری اموال زکات
۲. بررسی درآمدهای نهایی زکات و هزینه‌ها و مخارج آن در کشور
۳. تهیه پرونده‌هایی برای دستاوردهای زکات و ثبت آن‌ها
۴. اجرای دستورالعمل‌ها و قراردادهای صادرشده توسط متخصصین وزارت در خصوص امور مرتبط با زکات (۲۰)

۴-۳-۱-۶- اداره کل توسعه اموال وقفی و بیت المال

وظایف اداره کل توسعه اموال وقفی و بیت المال عبارت‌اند از:
 ۱. تهیه برنامه‌ها و پروژه‌های کافی برای توسعه و سرمایه‌گذاری املاک وقفی و بیت المال متناسب با شریعت اسلام

شکل ۴-۷: ساختار سازمانی اداره کل توسعه اموال وقفی و بیت المال

۲. انجام تحقیق و مطالعات برای اجرای پروژه‌های سرمایه‌گذاری املاک وقفی و بیت المال

۳. پیگیری اجرای صحیح پروژه‌ها و حل مشکلات پیش روی آن‌ها

۴. به دست آوردن آمار و اطلاعات مربوط به هزینه‌های مرتبط با اموال وقفی و بیت المال

۵. ارائه حسابرسی‌های سالانه اموال و درآمدهای اوقاف و بیت المال

• بخش هم‌هنگی و پیگیری

وظایف بخش هم‌هنگی و پیگیری عبارت‌اند از:

۱. ثبت و پرونده‌سازی برای تصمیمات و برنامه‌های اداره و توزیع آن بین بخش‌های مرتبط

۲. هم‌هنگی ارتباطات مرتبط با مدیرکل

۳. برگزاری جلسات مرتبط با مدیر و پیگیری آن‌ها
 ۴. نگهداری قراردادها و اوراق و اسناد مرتبط با اداره
 ۵. چاپ یادداشت‌ها، قراردادها و معاملات انجام شده در اداره
 ۶. پیگیری دستاوردهای به دست آمده در اداره
 ۷. تهیه گزارش ماهانه از دستاوردهای اداره و عرضه آن‌ها به مدیرکل
- بخش توسعه اموال وقفی
 ۱. وظایف بخش توسعه اموال وقفی عبارت‌اند از:
 ۲. مطالعه روش‌ها و برنامه‌های سرمایه‌گذاری املاک اوقاف
 ۳. مطالعه پروژه‌های توسعه و سرمایه‌گذاری اموال و درآمدهای اوقاف
 ۴. تعیین بهترین سرمایه‌گذاری‌های موجود و چگونگی انجام این سرمایه‌گذاری‌ها با توجه با املاک و اموال وقفی
 ۵. پیگیری اجرای برنامه‌ها و پروژه‌های موجود
 ۶. تعهد به آنچه در برنامه‌ها و قوانین وزارت در خصوص توسعه املاک وقفی وجود دارد
 - بخش توسعه اموال بیت‌المال
 - وظایف بخش توسعه اموال بیت‌المال عبارت‌اند از:
 ۱. مطالعه روش‌ها و برنامه‌های سرمایه‌گذاری املاک بیت‌المال
 ۲. مطالعه پروژه‌های توسعه و سرمایه‌گذاری اموال و درآمدهای بیت‌المال
 ۳. تعیین بهترین سرمایه‌گذاری‌های موجود و چگونگی انجام این سرمایه‌گذاری‌ها با توجه با املاک و اموال بیت‌المال
 ۴. پیگیری اجرای برنامه‌ها و پروژه‌های موجود
 ۵. تعهد به آنچه در برنامه‌ها و قوانین وزارت در خصوص توسعه املاک بیت‌المال وجود دارد
 - بخش حسابرسی
 - وظایف بخش حسابرسی عبارت‌اند از:
 ۱. جمع‌آوری درآمدهای اوقاف و بیت‌المال
 ۲. بررسی هزینه‌ها و حسابرسی امور مالی اوقاف و بیت‌المال

۳. گشایش دفاتر حسابرسی و مالی برای درآمد‌های اوقاف و بیت‌المال

۴. پیشنهاد بودجه سالانه برای اموال و درآمد‌های اوقاف و بیت‌المال

۴-۳-۲- کمیته‌های محلی مردمی

وزارت اوقاف طبق دستورالعمل وزیر اوقاف با شماره ۹۱ / ۱۹۹۹ در هر ایالت و شهری جهت پیگیری متولیان، افزایش نظارت بر موقوفات و کمک به آن «کمیته‌های محلی مردمی اوقاف» تأسیس کرده است. وظیفه این کمیته‌ها کمک به موقوفه‌ها، ترویج وقف، نگاه‌داری از اموال وقفی و زکات، تحقیق و بررسی درباره موقوفات و ثبت آن‌ها در وزارتخانه، معرفی متولیان وقفی، شناسایی مصارف ضروری عواید وقف و کارهای دیگر می‌باشد (۹).

۴-۳-۳- مدیریت مردمی (وکالی وقفی)

یکی از سنت‌های مدیریت وقف که وزارت اوقاف به آن مشروعیت داده و آن را پشتیبانی می‌کند، داشتن متولی یا «وکیل وقف» است. از روزگار قدیم تاکنون زمین‌های وقفی مزروعی (مشهور به اموال سبز) یا زمین‌های وقفی غیر مزروعی (مشهور به زمین‌های سفید) توسط اشخاصی اداره می‌شود که توسط واقف تعیین شده و به نام وکیل خوانده می‌شوند. وزارت اوقاف پس از احراز تولیت وکالت آنان را تأیید و به آن‌ها وکالت رسمی برای اداره موقوفه می‌دهد؛ به شرطی که هر سال بیلان درآمد و هزینه موقوفه را به وزارت ارائه دهند. ماده ۱۹ قانون اوقاف تصریح می‌کند: با اخلال در شروط واقف، وزیر اوقاف ولایت عام بر تمام اوقاف دارد و حق اعتراض و یا عزل وکیل (متولی)، در صورت انجام اعمالی برخلاف مصلحت موقوفه را دارد، مگر این‌که واقف این حق را به خود اختصاص داده باشد که تغییر آن نیاز به رأی دادگاه دارد (۹).

۴-۳-۴- صندوق‌های وقفی

طبق ماده ۳۵ قانون اوقاف، وزیر موظف است جهت افزایش عایدات اموال وقفی، «صندوق‌های وقفی» تأسیس کند. هدف این صندوق‌ها احیای سنت وقف از راه سرمایه‌گذاری جدید، افزایش نقش توسعه وقف، عرضه و اصلاح ساختارهای اداری

جدید برای اموال وقف، مشارکت هرچه بیشتر مردم از راه سهام وقفی و توسعه امکانات اداری-مالی وقف است. هر صندوق وقفی «هیئت امنایی» متشکل از هفت الی نه عضو دارد که توسط وزیر اوقاف انتخاب می‌شوند. عواید صندوق‌ها در زمینه خدمت به قرآن، مساجد، مدارس، ترویج اسلام و امور خیریه مصرف می‌شود(۹).

۴-۳-۵- وزارت توسعه اجتماعی

در سال ۱۹۷۲ و با توجه به دستور سلطان قابوس بن سعید حاکم وقت عمان به ایجاد تشکیلاتی برای رسیدگی به امور اجتماعی و تحقق بخشیدن به کرامت انسانی در جامعه عمان، وزارت امور اجتماعی ایجاد گردید و به رسیدگی به امور اجتماعی جامعه پرداخت.

پس از گذشت سال‌ها از تأسیس این وزارت، تلاش‌های بسیار گسترده‌ای در خصوص توسعه جامعه و پیشرفت کشور در داخل وزارت انجام شد و فعالیت‌های وزارت سمت و سوی تازه‌ای گرفت. به همین دلیل در سال ۲۰۰۱ به دستور پادشاه عمان و براساس قانون ۱۰۸/۲۰۰۱، نام وزارت به وزارت توسعه اجتماعی تغییر پیدا کرد. هم‌اکنون نیز وزارت به انجام امور مختلفی در خصوص افزایش رفاه و آسایش و همچنین توسعه و پیشرفت کشور انجام می‌دهد(۲۱).

شکل ۴-۸: برند وزارت توسعه اجتماعی عمان

• چشم‌انداز

چشم‌انداز وزارت این است که تمامی مردان و زنان در کشور عمان بتوانند به درجه‌ای

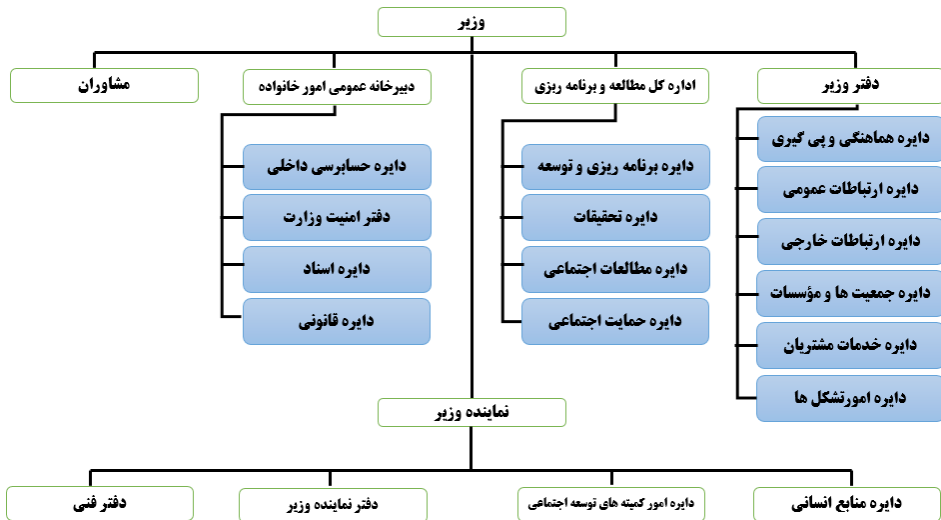
کامل از رفته و آسایش برسند و بتوانند به تمامی نیازها و آرزوهای خود دست یابند (۲۲).

شکل ۴-۹: ساختمان وزارت توسعه اجتماعی

۴-۳-۵-۱- ساختار سازمانی وزارت توسعه اجتماعی

ساختار سازمانی وزارت توسعه اجتماعی در شکل زیر نشان داده شده است.

شکل ۴-۱۰: ساختار سازمانی وزارت توسعه اجتماعی

۴-۳-۵-۲- خدمات وزارت توسعه اجتماعی

وزارت توسعه اجتماعی در خصوص افزایش رفاه اجتماعی کشور عمان و همچنین

برطرف کردن مشکلات موجود در جامعه خدمات گسترده‌ای را انجام می‌دهد. از جمله این خدمات می‌توان به فعالیت‌هایی در خصوص رفاه حال سالمندان، خانواده‌ها، کودکان جامعه، مؤسسات و نهادها و بیمه‌های اجتماعی و... اشاره کرد.

این وزارت در خصوص جمعیت‌ها و مؤسسات خیریه نیز فعالیت‌های بسیاری را انجام می‌دهد. وزارت برای این مؤسسات مجوز فعالیت صادر می‌کند و بر فعالیت‌های آنان نیز نظارت می‌کند. علاوه بر نقش نظارتی، وزارت، خدماتی را از جمله تبلیغات و معرفی این جمعیت‌ها و مؤسسات به مردم و همچنین صدور مجوز برای جمع‌آوری کمک‌ها در موقعیت‌ها و زمان‌های خاص ارائه می‌دهد (۲۳).

شکل ۴-۱۱: سایت وزارت توسعه اجتماعی

۴-۳-۵-۳- دایره جمعیت‌ها و مؤسسات

جمعیت‌های خیریه با تلاشی مضاعف در حال انجام فعالیت‌های بسیاری با ملاحظات مذهبی، اجتماعی و انسانی برای کمک به افراد نیازمند هستند تا به یک عدالت اجتماعی کامل در سراسر کشور دست یابند.

حوزه‌های کاری اکثر این جمعیت‌ها شامل مراقبت از افراد معلول و خدمات آموزشی است. همچنین فعالیت‌های بسیاری در زمینه مراقبت از سالمندان و کمک به مستحقین در حال انجام است (۲۵).

دایره جمعیت ها و مؤسسات خیریه زیر نظر دفتر وزارت توسعه اجتماعی به انجام امور مرتبط با مؤسسات و جمعیت های مختلف از جمله مؤسسات خیریه ای می پردازد. فرآیندهای ثبت و صدور مجوز و همچنین نظارت بر فعالیت های مؤسسات بر عهدهی این دایره است.

٤-٣-٦- سازمان خیریه عمان

این سازمان خیریه در سال ١٩٩٦ و بنا به فرمان شماره ٩٦/٦ پادشاه عمان تأسیس گردید.

٤-٣-٦-١- اهداف سازمان

- با توجه به عنایت خداوند، سازمان توانسته است از زمان تأسیس خود به فعالیت های خیریه ای بپردازد و در این راستا اهداف زیر را دنبال نموده است:
١. جمع آوری و دریافت هدایا و کمک ها و ارسال آن ها به مستحقان
 ٢. پشتیبانی از پروژه های مرتبط با امور کودکان و ایتام و ناتوانان
 ٣. پشتیبانی از پروژه های مرتبط با رفاه حال شهروندان
 ٤. ارائه کمک های اضطراری برای متضررین داخل و یا خارج کشور در حوادث و رویدادها
 ٥. ارائه خدمات برای مؤسسات اجتماعی، خیریه ای، فقرا و نیازمندان (٢٧)

نبذة عن الهيئة

أنشئت الهيئة العمانية للأعمال الخيرية بموجب المرسوم السلطاني (6/96)، الصادر بتاريخ 18 شعبان 1416هـ الموافق 9 يناير 1996م. ونص المرسوم على أنها هيئة أهلية للأعمال الخيرية، وتتبع بالشمسية الاعتبارية والاستقلال المالي والإداري. والموقع الرئيسي للهيئة في محافظة مسقط، وبالتحديد في منطقة الخوير (33) بولاية بوشر، بجوار الكلية التقنية العليا، ويقرب من جامع السلطان سعيد بن قيمور.

أهداف الهيئة :

بتوفيق الله تعالى وعونه كانت وما زالت الهيئة العمانية للأعمال الخيرية تواصل جهودها بخطى ثابتة منذ أن تأسست في عام 1996م؛ وذلك من أجل تحقيق أهدافها النبيلة وغاياتها السامية التي أنشئت من أجلها، والمشتملة في:

۴-۳-۶-۲- خدمات سازمان

• خدمات نوع اول: کفالت ایتم

سازمان در طرح حمایت از ایتم به ارائه خدمات و کمک‌ها به ایتم تا سن ۱۸ سالگی آن‌ها می‌پردازد. این طرح در داخل و خارج کشور عمان برقرار است. این کمک‌ها به صورت ماهانه و ۳۵ ریال عمانی (۲۹۰ هزار تومان) در ماه و یا ۴۲۰ ریال عمانی (۳,۵ میلیون تومان) در سال می‌باشد.

– کمک‌های ماهانه ۳۰ ریال عمانی

– کمک‌های ۶۰ ریالی در جشن‌ها و اعیاد و یا در هنگام گشایش مدارس برای ایتم محصل

• خدمات نوع دوم: مراقبت از خانواده‌های محتاج

در این طرح سازمان به ارائه خدمات به خانواده‌هایی می‌پردازد که بیش از ۳ فرزند دارند و توانایی نگهداری و رسیدگی به آن‌ها را ندارند. این کمک‌ها به صورت کمک خرید مواد غذایی و پوشاک می‌باشد و تا ۱۰۰ ریال عمانی (۸۲۰ هزار تومان) در ماه می‌رسد (۲۸).

۴-۳-۷- مؤسسه خیریه محمد بروانی

این مؤسسه در سال ۲۰۱۱ و در شهر مسقط و بنا به تصمیم هیئت وزیران به شماره ۲۸۲/۲۰۱۱ ایجاد شد و یک مؤسسه خیریه، داوطلبانه و غیرانتفاعی است.

۴-۳-۷-۱- اهداف مؤسسه

اهداف مؤسسه عبارت‌اند از:

۱. توزیع زکات و صدقات بین مستحقین

۲. کمک به خانواده‌های نیازمند

۳. کمک به دانشجویان نیازمند برای تکمیل دوره درسی خود

۴. کمک به بیماران برای درمان خود چه در داخل و چه در خارج کشور

۵. حمایت از جمعیت‌های حقوق زنان در کشور

٦. کمک‌های بشردوستانه در اضطراری به افراد در موقعیت‌های بحرانی (٢٩)

The screenshot shows the homepage of the Ministry of Social Development in Oman. At the top, there is a navigation bar with 'English' and 'عربي' options, and a search bar. Below this, the ministry's logo and name in Arabic and English are displayed. A row of icons represents different service areas: 'خدمات الرئيسية' (Main Services), 'عن الوزارة' (From the Ministry), 'الرعاية الاجتماعية' (Social Care), 'الشخص ذوي الإعاقة' (Persons with Disabilities), 'التنمية البشرية' (Human Development), 'الجمعيات والتנדبة' (Associations and Endowments), and 'خدمات التطوعية' (Volunteer Services). The main content area is divided into three columns: 'التنمية البشرية' (Human Development) with sub-sections like 'مراكز الخدمات الاجتماعية' (Social Service Centers), 'خدماتي' (Social Services), and 'الخدمات' (Services); 'الجمعيات والتندبة' (Associations and Endowments) with sub-sections like 'جمعيات المرأة العمانية' (Omani Women's Associations), 'الجمعيات المهنية' (Professional Associations), 'المؤسسات الخيرية' (Charitable Institutions), 'تندبة الجاليات' (Diaspora Endowments), 'التواصل مع الجمعيات والتندبة الجاليات' (Communication with Associations and Diaspora Endowments), 'طلب قيد جمعية' (Request for Association Registration), and 'طلب التأسيس' (Request for Foundation).

This screenshot shows a page titled 'مؤسسة محمد البرواني للأعمال الخيرية' (Muhammad Al-Browani Charity Foundation). The page has a header with 'الجمعيات والتندبة' (Associations and Endowments) and a sub-header 'مؤسسة محمد البرواني للأعمال الخيرية'. The main content area is a table with two columns: 'العنوان' (Title) and 'النشأة و الأهداف' (Foundation and Objectives). The table contains one entry with the title 'النشأة:' (Foundation:) and the text: 'تم إنشائها المؤسسة الخيرية: مؤسسة محمد البرواني للأعمال الخيرية ومقرها الرئيسي في محافظة مسقط وفقا للقرار الوزاري رقم 2011/282م في 2011/12/3م وهي جمعية خيرية، تطوعية، غير ربحية.' (The charity foundation was established: Muhammad Al-Browani Charity Foundation, with its main office in Muscat Governorate according to the Ministerial Decision No. 2011/282 in 2011/12/3, and it is a charitable, voluntary, non-profit association.)

شكل ٤-١٣: معرفی مؤسسه خیریه محمد بروانی در سایت وزارت توسعه اجتماعی

٣-٣-٨- جمعیت خیریه درمان سرطان

این جمعیت در جهت کمک به افراد سرطانی و بنا بر تصمیم هیئت وزیران در سال ٢٠٠٤ ایجاد شد. محل این مؤسسه در مسقط و یک جمعیت خیریه، داوطلبانه و غیرانتفاعی است.

٣-٣-٨-٢- اهداف

تمرکز فعالیت‌های این جمعیت در حوزه‌های بیماری‌های سرطانی می‌باشد:

١. حمایت از مادران و کودکان سرطانی
٢. خدمات بشردوستانه
٣. حمایت از مطالعات تحقیقاتی در درمان سرطان
٤. حمایت از بیماران سرطانی جوامع (٣٥)

فصل چهارم- نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور عمان / ۹۱

English عربي بحث داخل الموقع بيت

الرقم المجاني للاستشارات الأسرية 800-77788

وزارة التنمية الاجتماعية
Ministry of Social Development

تمتلك قدرتك تكفي لواعظك تكفي

الصفحة الرئيسية	عن الوزارة	الرعاية الاجتماعية	الشخص ذوي الإعاقة	التنمية الأسرة	الجمعيات والندوة	خدمات الكرونية
التحيز <ul style="list-style-type: none"> ضبط 490 مشمول حتى سبتمبر من هذا العام الاحتفال بيوم الشباب العماني بولاية بديعة أشادوك معنا في أنشطة لا حصرها 	خدماتي <ul style="list-style-type: none"> طلب معاش ضمان اجتماعي طلب بطاقة معاق خدمات الجمعيات وأندية الجاليات 	مراكز الخدمات الاجتماعية <ul style="list-style-type: none"> مراكز الوفاء لتأهيل الأطفال المعاقين مركز التقييم والتأهيل المهني مركز رعاية الطفولة 	المزيد من الخدمات	المزيد من المراكز	<ul style="list-style-type: none"> الاستثمار والدعم الاجتماعي الدراسات الاجتماعية المؤشرات الاجتماعية استراتيجية العمل الاجتماعي 	

تاريخ آخر تحديث: 17 مارس 2016 14:04

استقم

الجمعية العمانية للسرطان

العنوان	النشأة و الاهداف
	<p>النشأة:</p> <p>تم إنشاء الجمعية الأهلية لمكافحة السرطان و مقرها الرئيسي في العذبية بمحافظة مسقط وفقا للقرار الوزاري رقم 2004/72 م في 2004/9/6م وهي جمعية خيرية، تطوعية، غير ربحية.</p>

الجمعيات والندوة

جمعيات المرأة العمانية

الجمعيات المهنية

المؤسسات الخيرية

ندوة الجاليات

التواصل مع الجمعيات وندوة الجاليات

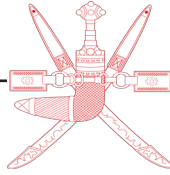
طلب قيد جمعية

رئيل الجمعيات

الرسالة المتكاملة

للتواصل بالبريد الإلكتروني

شكل ۴-۱۴: معرفي جمعيت خيريہ درمان سرطان در سايت وزارت توسعه اجتماعي

افصل پنجم |

جمع بندی

۵- جمع‌بندی

سلطان نشین عُمان (به عربی: سلطنة عمان) کشوری پادشاهی است در خاور شبه جزیره عربستان. پایتخت این کشور شهر مسقط است. عمان از خاور به دریای عرب و از شمال به دریای عمان کران مند می‌شود. این کشور از جنوب با یمن و از باختر با عربستان سعودی و امارت متحده عربی همسایه است. عمان همچنین دارای مرز دریایی با ایران است. این کشور دارای دو برون بوم است. بخش کوچکی از عمان در قسمت جنوبی تنگه هرمز قرار دارد که مسندم نام دارد. این بخش از سرزمین اصلی جدا افتاده است. برون بوم دیگر مدحاء نام دارد که توسط امارات متحده عربی احاطه شده است.

کشور پادشاهی عمان دومین کشور بزرگی است در شبه جزیره عربستان از ناحیه مساحت، و در حدود ۳۰۰ هزار کیلومترمربع مساحت خاک عمان می‌باشد. بیشتر خاک‌های عمان کوهستانی است و در اقصی جنوب جزیره عربستان واقع شده است. در بیشتر بخش‌های کشور عمان رشته‌کوه‌های بزرگ و سخت گذر حجر که از دشت‌ها و جلگه‌های از رأس مسندم شروع می‌شود و در امتداد امارت رأس الخیمه و فجیره و سلطنت عمان می‌گذرد تا بیابان‌ها و هامون‌های «الجو» امتداد یافته است، می‌پوشاند. در مناطق داخلی عمان نیز کوه‌های متعددی وجود دارد. بلندترین قله این رشته‌کوه‌های بزرگ که از این مناطق عبور می‌کند کوه حجر نامی می‌شود. در وسط این کوه جبل اخضر قرار دارد که ارتفاعش به ۳۰۷۵ متر می‌رسد. ارتفاعات این کوه رنگ‌های مختلفی دارد و

به شکل مدرج است. این کوه در بین سهل و دشت و تپه‌ماهورهای بزرگ واقع شده است. اقتصاد عمان تا حد زیادی متکی به درآمدهای نفتی است. در حال حاضر برابر آمارهای موجود ۶۸ درصد تولید ناخالص داخلی این کشور را عایدات نفتی تشکیل می‌دهد. شهروندان عمانی از استانداردهای مناسب معیشتی برخوردارند، با این حال به دلیل ذخایر محدود نفتی، آینده نامطمئنی را در پیش رو دارند.

قابوس بن سعد سلطان عمان در ۱۸ نوامبر سال ۱۹۴۰ میلادی متولد شد، وی هشتمین سلطان عمان از خاندان آل بوسعید از نوادگان احمد بن سعد البوسعید بنیانگذار سلسله ابوسعید (۱۷۴۴ میلادی) است که معتقد بود عمان را در انزوا و عقب ماندگی نگاه داشته، برکنار و زمام امور را به دست گرفت. عمان در دوران حکومت ۳۹ ساله سلطان قابوس شاهد پیشرفت‌های متوازن و چشمگیری در ابعاد مختلف به ویژه در زمینه‌های توسعه‌ای، عمرانی و اقتصادی بوده است.

ماهیت حکومت عمان، سلطنت است و همه امور در شخص سلطان خلاصه می‌شود. امور جاری کشور طبق فرامین صادره از سوی سلطان اداره و هدایت می‌شود، تمام قوانین و تصمیم‌گیری‌های مهم با فرمان سلطان صادر می‌شود و تمامی آن‌ها لازم الاجراست. قوانین، احکام و فرمان‌ها از جانب شخص سلطان به تصویب می‌رسند، پیمان‌ها، قراردادها و منشورهای بین‌المللی پس از تأیید و امضای سلطان به طور رسمی اعلام می‌شوند، سلطان در تصمیم‌گیری‌های خود از مشورت با وزراء (شورای وزیران) و نمایندگان مجلس (مجلس شورا و مجلس الدوله) بهره می‌گیرد.

سلطنت عمان تا نوامبر سال ۱۹۹۶ میلادی فاقد قانون اساسی بود و تنها براساس فرامین سلطانی که در آن چگونگی تشکیل وزارتخانه‌ها و نهادهای دولتی مشخص شده بود، اداره می‌شد. به دنبال صدور فرمان قانون اساسی متشکل از هفت فصل و ۸۱ ماده نظام سلطنت عمان موروثی تعیین شد، براساس ماده ۴۱ این قانون شخص سلطان رئیس کشور و فرمانده کل نیروهای مسلح بوده، دارای مصونیت است، احترام به او واجب و اوامروی مطاع است. وظایف سلطان براساس همین قانون بسیار گسترده می‌باشد. به طور خلاصه سلطان مسئول حفظ استقلال و تمامیت ارضی، حراست از

امنیت داخلی و خارجی، تضمین حقوق و آزادی های شهروندان، حمایت از حکومت قانون، هدایت سیاست کلی کشور، اتخاذ اقدامات لازم برای مقابله با تهدیدات امنیتی نسبت به یکپارچگی ملی و شهروندان عمانی، اعلام حالت فوق العاده یا بسیج عمومی و جنگ و صلح، معرفی قوانین، تصویب معاهدان و موافقت نامه های بین المللی، اعلام رسمی بودجه عمومی دولت و عفو یا تخفیف مجازات می باشد. همچنین وی رئیس شورای وزیران است و اختیار نصب و عزل معاونین نخست وزیر، وزراء معاونین، وزراء مدیران کل وزارتخانه ها، قضات عالی رتبه و سفرا را بر عهده دارد.

بر طبق آمار سال ۲۰۱۵ میلادی جمعیت این کشور بالغ بر ۴/۵ میلیون نفر است که دین اکثریت آنان اسلام است. جمعیت عمان را ۸۸٪ اعراب، ۴٪ بلوچ ها، ۳٪ ایرانی و ۲٪ زنگباری تشکیل می دهند. از لحاظ توزیع مذهبی، حدوداً ۶۶٪ پیرو مذهب اباضیه، ۲۲٪ پیرو مذهب حنبلی و ۱۲٪ را شیعیان تشکیل می دهند.

پیدایش سنت وقف در عمان به سال سوم هجری قمری برمی گردد؛ هنگامی که «مازن بن غضوبه» که از اولین مسلمانان اهل عمان بود، پس از گرویدن به اسلام و بازگشت به کشورش، به خرج خود اولین مسجد را در ولایت سمائل بنا کرد که به نام «مسجد مضمرا» مشهور است. وی رقباتی از زمین و نخلستان برای آن مسجد وقف کرد. با پذیرش اسلام توسط آل جلندی دین اسلام در عمان گسترش یافت.

پس از آن از نخستین موقوفه های این سرزمین، موقوفه امام اباضیان وارث بن کعب خروصی (د. ۱۹۲ ق) است. وی زمین و نخلستانی را در وادی بنی خروص برای چهل خانواده از مجاهدین شهرنزی و مابقی را برای اهالی روستای هجار و ستال وقف نمود. این موقوفه پس از دوازده قرن هنوز پابرجاست.

در طول حکومت «اباضیه» از قرن سوم تا قرن چهاردهم در عمان، سنت وقف بر مساجد، وقف قنات ها و وقف اولادی ادامه داشت. در دوره زعامت غسان بن عبدالله یحمدی (حکومت ۲۰۷ - ۱۹۲ ق) که اوضاع کشاورزی بسیار خوب بود و قنات های آب کشاورزی فراوان بود، شاهد وقف مساجد، زمین های کشاورزی و قنات های بسیاری هستیم.

سالمی نیز در تحفة الاعیان از نخلستان ها و قنات های وقفی در ولایت بدبد در دوره

زعامت صلت بن مالک خروسی (حکومت ۲۷۶ - ۲۳۷ ق) اشاره می‌کند.

وقف در دوره حکومت بنی‌نهبان (حکومت ۱۰۳۴ - ۵۴۹ ق) ادامه داشت. در منابع تاریخی آمده که یزید بن عزیز عمانی در قرن هفتم هجری قمری دو نخلستان در شهرستان بهلا برای عمارت مسجدالحرام وقف کرده که وقف‌نامه آن در تاریخ ۱۵ ذی‌حجه ۶۴۸ ق تحریر شده است.

عمانیان همچنین در جزیره زنگبار در شرق آفریقا، مساجد و مدارس زیادی را وقف نموده‌اند. تحفة الاعیان اشاره می‌کند که امام سلطان بن سیف یعربی (حکومت ۱۱۳۱ - ۱۱۲۳ ق) جهت ساختن مساجد، سوره و قلعه شهرستاق، مبالغ زیادی از اموال وقف، استقراض کرد.

تا قبل از تحولات اداری، اوقاف در عمان طبق فقه اباضی و زیر نظر امام اباضیان و یا متولیان و وکیلان وقف اداره می‌شد و با اینکه پنج دهه (۲۰۰۰ - ۱۹۵۲ م) بخش بزرگی از موقوفات عمان زیر نظر دولت بوده، ولی قانون مستقلی نداشت و وزارت اوقاف طبق احکام شرعی عملی می‌کرد.

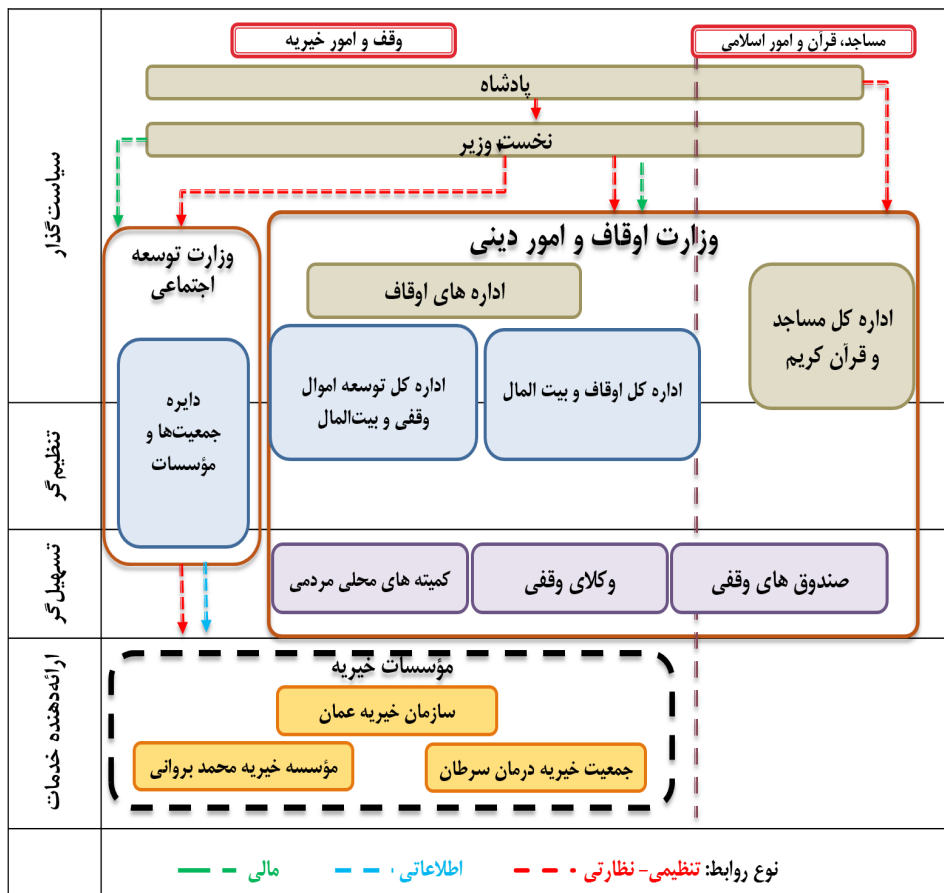
اولین قانون مستقل اوقاف در عمان توسط فرمانی سلطنتی با شماره ۶۵ / ۲۰۰۰ در سال ۲۰۰۰ م توسط سلطان قابوس بن سعید صادر شد. این قانون شامل ۳۷ ماده است و یکی از جدیدترین قوانینی است که در کشورهای اسلامی صادر شده است.

بعضی از کشورهای حوزه خلیج فارس احکام وقف را سازگار با شیوه امروزی قانون‌گذاری وضع نکرده و فقط قضات و حقوق دانان را به پیروی از مکتب فقهی معینی الزام کرده‌اند؛ عربستان، امارات و بحرین از آن جمله‌اند؛ اما دیگر کشورها مانند عمان، کویت، یمن و قطر، احکام وقف را بر اساس قانون‌گذاری جدید سامان داده‌اند. کشور عمان بر اساس فرمان سلطنتی سال ۲۰۰۰ م قانون اوقاف خود را تصویب کرد.

در قانون اوقاف عمان به نهاد وقف شخصیتی حقوقی داده شده است (ماده ۲)، موقوفات از مالیات معاف هستند (ماده ۷) و بخشی از درآمد برای تعمیر و اصلاح موقوفات اختصاص می‌یابد (ماده ۲۳) و در صورت از بین رفتن مصرف نخست به شرط عدم تعارض با شروط واقف (ماده ۲۴) وزارت اوقاف حق تغییر مصارف وقف

را دارد.

در قانون اوقاف عمان مسئله سرمایه‌گذاری اموال وقف با روش‌های نوین مالی و تأسیس صندوق‌های وقفی، تصریح شده است (مواد ۳۴ و ۳۵). همچنین لایحه و آیین‌نامه اجرایی قانون اوقاف در ۲۷ ماده تنظیم شده که در این آیین‌نامه، شرایط و چگونگی سرمایه‌گذاری اموال وقفی و تأسیس صندوق‌ها شرح داده شده است.

شکل ۵-۱: نگاهت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه کشور عمان

وزارت اوقاف و امور دینی عمان مسئول و متولی امور مربوط به اوقاف و مساجد در این کشور است. این وزارتخانه تحت نظارت حکومت سلطنتی عمان است و بودجه آن

نیز توسط حکومت سلطنتی تصویب می‌شود. این وزارتخانه در سال ۱۹۹۷، از وزارت دادگستری این کشور جدا شد و به عنوان یک وزارتخانه مستقل فعالیت خود را از سر گرفت. وزارت اوقاف و امور دینی در سال ۱۹۹۷ با توجه به قانون ۸۴/۹۷ امیر به تغییر وزارت دادگستری و اوقاف و امور اسلامی و تفکیک آن به دو وزارت دادگستری و وزارت اوقاف و امور دینی تشکیل شد. با صدور قانون جدید اوقاف و گسترش تشکیلات اداری وزارت، همه ایالت‌های عمان دارای اداره محلی وقف شد. امروزه وزارتخانه اوقاف دارای تشکیلات متعددی هم‌چون اداره مساجد، اداره وقف خیری و اولادی و اداره بودجه و حساب داری می‌باشد. از مسئولیت‌های این سازمان می‌توان به ساخت، نگهداری و تجهیز مساجد، اداره و توسعه موقوفات، سرمایه‌گذاری وجوه وقفی و مدیریت صندوق‌های وقفی و همچنین اداره امور حج و عمره و چاپ کتب مذهبی اشاره کرد. وزارت اوقاف و امور دینی تعدادی از اداره‌های خود را در سراسر کشور قرار داده تا به اسلام و مسلمین خدمت‌رسانی بنمایند. همچنین اداره‌های عمومی برای مساجد و مدارس قرآنی بنا نموده است که به آموزش قرآن در شهرها و روستاهای مختلف می‌پردازند. وزارت به ایجاد مدارس حفظ قرآن در تعطیلات تابستانی دانش‌آموزان پرداخته است و همچنین جوانان و نوجوانان را برای شرکت در مسابقات حفظ قرآن در خارج از کشور نیز تشویق می‌نماید.

در کشور پادشاهی عمان، وزارت اوقاف و امور دینی به منظور سهولت در انجام امور مربوط به مساجد و مدارس قرآنی اقدام به تأسیس اداره کل امور مساجد و مدارس قرآن کریم کرده است. این اداره از دو معاونت اداره مساجد و مدارس قرآن کریم تشکیل شده است. جمعیت‌های خیریه با تلاشی مضاعف در حال انجام فعالیت‌های بسیاری با ملاحظات مذهبی، اجتماعی و انسانی برای کمک به افراد نیازمند هستند تا به یک عدالت اجتماعی کامل در سراسر کشور دست یابند.

حوزه‌های کاری اکثر این جمعیت‌ها شامل مراقبت از افراد معلول و خدمات آموزشی است. همچنین فعالیت‌های بسیاری در زمینه مراقبت از سالمندان و کمک به مستحقین در حال انجام است (۲۵).

دایره جمعیت‌ها و مؤسسات خیریه زیر نظر دفتر وزارت توسعه اجتماعی به انجام امور مرتبط با مؤسسات و جمعیت‌های مختلف از جمله مؤسسات خیریه‌ای می‌پردازد. فرآیندهای ثبت و صدور مجوز و همچنین نظارت بر فعالیت‌های مؤسسات بر عهده‌ی این دایره است.

وزارت اوقاف طبق دستورالعمل وزیر اوقاف با شماره ۹۱ / ۱۹۹۹ در هر ایالت و شهری جهت پیگیری متولیان، افزایش نظارت بر موقوفات و کمک به آن «کمیته‌های محلی مردمی اوقاف» تأسیس کرده است. وظیفه این کمیته‌ها کمک به موقوفه‌ها، ترویج وقف، نگه‌داری از اموال وقفی و زکات، تحقیق و بررسی درباره موقوفات و ثبت آن‌ها در وزارتخانه، معرفی متولیان وقفی، شناسایی مصارف ضروری عواید وقف و کارهای دیگری باشد (۹). یکی از سنت‌های مدیریت وقف که وزارت اوقاف به آن مشروعیت داده و آن را پشتیبانی می‌کند، داشتن متولی یا «وکیل وقف» است. از روزگار قدیم تاکنون زمین‌های وقفی مزروعی (مشهور به اموال سبز) یا زمین‌های وقفی غیر مزروعی (مشهور به زمین‌های سفید) توسط اشخاصی اداره می‌شود که توسط واقف تعیین شده و به نام وکیل خوانده می‌شوند. وزارت اوقاف پس از احراز تولیت وکالت آنان را تأیید و به آن‌ها وکالت رسمی برای اداره موقوفه می‌دهد؛ به شرطی که هر سال بیلان درآمد و هزینه موقوفه را به وزارت ارائه دهند. ماده ۱۹ قانون اوقاف تصریح می‌کند: با اخلال در شروط واقف، وزیر اوقاف ولایت عام بر تمام اوقاف دارد و حق اعتراض و یا عزل وکیل (متولی)، در صورت انجام اعمالی برخلاف مصلحت موقوفه را دارد، مگر این‌که واقف این حق را به خود اختصاص داده باشد که تغییر آن نیاز به رأی دادگاه دارد (۹).

طبق ماده ۳۵ قانون اوقاف، وزیر موظف است جهت افزایش عایدات اموال وقفی، «صندوق‌های وقفی» تأسیس کند. هدف این صندوق‌ها احیای سنت وقف از راه سرمایه‌گذاری جدید، افزایش نقش توسعه وقف، عرضه و اصلاح ساختارهای اداری جدید برای اموال وقف، مشارکت هرچه بیشتر مردم از راه سهام وقفی و توسعه امکانات اداری-مالی وقف است. هر صندوق وقفی «هیئت امنایی» متشکل از هفت الی نه عضو دارد که توسط وزیر اوقاف انتخاب می‌شوند. عواید صندوق‌ها در زمینه خدمت به قرآن،

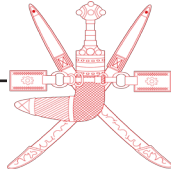
مساجد، مدارس، ترویج اسلام و امور خیریه مصرف می‌شود(۹). در سال ۱۹۷۲ و با توجه به دستور سلطان قابوس بن سعید حاکم وقف عمان به ایجاد تشکیلاتی برای رسیدگی به امور اجتماعی و تحقق بخشیدن به کرامت انسانی در جامعه عمان، وزارت امور اجتماعی ایجاد گردید و به رسیدگی به امور اجتماعی جامعه پرداخت.

پس از گذشت سال‌ها از تأسیس این وزارت، تلاش‌های بسیار گسترده‌ای در خصوص توسعه جامعه و پیشرفت کشور در داخل وزارت انجام شد و فعالیت‌های وزارت سمت و سوی تازه‌ای گرفت. به همین دلیل در سال ۲۰۰۱ به دستور پادشاه عمان و براساس قانون ۱۰۸/۲۰۰۱، نام وزارت به وزارت توسعه اجتماعی تغییر پیدا کرد. هم‌اکنون نیز وزارت به انجام امور مختلفی در خصوص افزایش رفاه و آسایش و همچنین توسعه و پیشرفت کشور انجام می‌دهد(۲۱).

مؤسسات خیریه عمان نیز در زمینه‌های مختلفی از جمله بهداشت و درمان، آموزش، قرآن و مدارس اسلامی، کمک به ایتم، کمک به بیماری‌های خاص، کمک به خانواده‌های بی‌بضاعت و... فعالیت می‌نمایند.

- [1] <https://fa.wikipedia.org/wiki/عمان>
- [2] <http://tahlilnews.parsiblog.com/Posts/170> / آشنایی + با + سلطنت + عمان
- [3] <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2015&locations=OM&start=1990&view=chart>
- [4] <http://www.hamshahrionline.ir/details/60709>
- [5] <http://omanbrandcomplex.com/oman-economy/>
- [6] <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?view=chart>
- [7] <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?view=chart>
- [8] <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2015&locations=OM-IR-1W&start=2000&view=chart>
- [9] <https://rasekhoon.net/article/show/121365/> - وقف - در - کشورهای - اسلامی - تاریخ - و - تحولات - / وقف - در - کشور - عمان
- [10] <http://jo.jeeran.com/amman/search/?filters=subcats%3AMosques>
- [11] <https://goo.gl/g31xXy>
- [12] <http://old.ido.ir/a.aspx?a=1391072401>
- [13] <http://www.persianpin.com/> / برجسب - ها / تصاویری - از - مساجد - عمان
- [14] http://www.srikumar.com/oman/ministries_in_oman.htm
- [15] <https://goo.gl/zp6vPP>
- [16] <https://goo.gl/JRyXrH>
- [17] <http://www.mara.gov.om/index.asp>
- [18] <http://www.mara.gov.om/orgChart.asp>
- [19] <http://www.mara.gov.om/>
- [20] <http://www.mara.gov.om/orgChart/chart.aspx?id=15>
- [21] <https://www.mosd.gov.om/index.php/ar/> عن - الوزارة / نبذة - عن - الوزارة
- [22] <https://www.mosd.gov.om/index.php/ar/> عن - الوزارة / رؤية - وسياسة - الوزارة
- [23] <https://www.mosd.gov.om/index.php/ar/> خدمات - الجمعيات - واندية - الجاليات
- [24] <https://www.mosd.gov.om/index.php/ar/17-46-09-29-12-2013> والاندية - الجمعيات
- [25] <https://www.mosd.gov.om/index.php/ar/> عن - الوزارة / هيكل - الوزارة
- [26] <http://www.infoquran.net/associations/pages/65df017140-7360-f6826-d-db72d5045178>
- [27] <http://www.oco.org.om/AboutUs/AboutOCO.aspx>
- [28] <http://www.oco.org.om/Aids/OCOfval.aspx>
- [29] <https://www.mosd.gov.om/index.php/ar/> مؤسسة - محمد - البروانى - للأعمال - الخيرية
- [30] <https://www.mosd.gov.om/index.php/ar/> الجمعية - العمانية - للسرطان
- [31] <https://www.mosd.gov.om/index.php/ar/> الجمعية - العمانية - لمتلازمة - داون

- [32] <https://www.mosd.gov.om/index.php/ar/للْمكفوفين-النور-للمكفوفين>
- [33] <https://www.mosd.gov.om/index.php/ar/الإعاقه-ذوی-للأطفال-المبكر-التدخل>
- [34] <https://www.mosd.gov.om/index.php/ar/رعاية-الأطفال-المعوقين>
- [35] <https://www.mosd.gov.om/index.php/ar/أولا-للأطفال>
- [36] <https://goo.gl/dpPHcn>
- [37] <https://goo.gl/UVF3VH>
- [38] <https://goo.gl/wAqJx8>
- [39] <http://www.mara.gov.om/main.asp?ArticleId=218>
- [40] <https://goo.gl/CHJQtE>
- [41] <http://www.mara.gov.om/orgChart/chart.aspx?id=8>
- [42] <http://www.mara.gov.om/orgChart/chart.aspx?id=9>
- [43] <http://www.mara.gov.om/orgChart/chart.aspx?id=18>
- [44] <http://www.mara.gov.om/orgChart/chart.aspx?id=10>
- [45] <http://www.mara.gov.om/orgChart/chart.aspx?id=12>
- [46] <http://www.mara.gov.om/orgChart/chart.aspx?id=7>
- [47] <http://www.mara.gov.om/orgChart/chart.aspx?id=11>
- [48] <http://www.mara.gov.om/orgChart/chart.aspx?id=13>
- [49] <http://www.mara.gov.om/orgChart/chart.aspx?id=15>
- [50] <http://www.mara.gov.om/orgChart/chart.aspx?id=16>
- [51] http://site.eastlaws.com/News/Home/PageDetails?ID_News=7257

پیوست‌ها

پيوستها

قانون وقف عمان

مرسوم سلطاني

رقم ٢٠٠٠/٦٥

بإصدار قانون الأوقاف

نحن قابوس بن سعيد سلطان عمان .

بعد الاطلاع على النظام الأساسي للدولة الصادر بالمرسوم السلطاني رقم ٩٦/١٠١ ،
وعلى المرسوم السلطاني رقم ٩٩/٦ بتحديد اختصاصات وزارة الأوقاف والشؤون الدينية واعتماد
هيكلها التنظيمي ،
وبناء على ما تقتضيه المصلحة العامة .

رسمنا بما هو آت

مادة (١) : يعمل بأحكام قانون الأوقاف المرافق .

مادة (٢) : على وزير الأوقاف والشؤون الدينية إصدار اللوائح والقرارات اللازمة لتنفيذ أحكام
هذا القانون .

مادة (٣) : ينشر هذا المرسوم في الجريدة الرسمية ، ويعمل به اعتباراً من تاريخ نشره .

قابوس بن سعيد

سلطان عمان

صدر في : ١٥ من ربيع الآخر سنة ١٤٢١هـ

الموافق : ١٧ من يوليو سنة ٢٠٠٠م

نشر هذا المرسوم في الجريدة الرسمية رقم (٦٧٦)
الصادرة في ٨/٨/٢٠٠٠م

قانون الأوقاف

(الفصل الأول)

تعريفات وأحكام عامة

مادة (١) : فى تطبيق أحكام هذا القانون يكون للكلمات والعبارات التالية المعنى الموضح قرين كل

منها ما لم يقتض سياق النص معنى آخر :

الوزارة : وزارة الأوقاف والشؤون الدينية .

الوزير : وزير الأوقاف والشؤون الدينية .

الوكيل : هو الشخص المكلف بالإشراف على الوقف وتعميره وصيانته

والمحافظة عليه .

الوقف المنجز : هو الذى تدل صيغته على نفاذه فى الحال .

الوقف المضاف : هو المؤجل نفاذه الى ما بعد الموت .

الوقف الخيرى : هو الذى خصصت منافعه على جهات البر ابتداء .

الوقف الأهلى : هو الذى خصصت منافعه للواقف أو لأفراد معينين أو لهما معاً

على أن ينتهى فى جميع الأحوال الى جهة بر .

مادة (٢) : تكون للوقف شخصية معنوية منذ إنشائه مستوفياً لأركانه وشروطه .

مادة (٣) : يثبت الوقف بحكم من المحكمة الشرعية .

مادة (٤) : تختص المحاكم الشرعية بالنظر فى أى نزاع ينشأ عن تطبيق هذا القانون .

كما تختص بالنظر فى كل دعوى تقام على الوقف سواء أكانت من ورثة الواقف أم من

الغير .

مادة (٥) : إذا نشأ خلاف بين الوزارة وغيرها من الجهات الحكومية فيما يتعلق بالوقف يحال

الأمر الى مجلس الوزراء لاتخاذ القرار المناسب فى هذا الشأن .

مادة (٦) : يشترط لنزع ملكية الأراضى الموقوفة أو الاستيلاء عليها للمنفعة العامة ، استبدالها بأراض أخرى مماثلة لها ومساوية لها فى القيمة فإن تعذر ذلك تعوض الوزارة بقيمة الأرض ويستخدم التعويض فى إنشاء وقف بديل .

مادة (٧) : تعفى الأوقاف من جميع الرسوم والضرائب ، كما يعفى الواقف من أية رسوم تتعلق بتسجيل الوقف .

(الفصل الثانى)

شروط الوقف وانعقاده ونفاذه

مادة (٨) : يشترط فى الشيء المراد وقفه أن يكون مالا متقوماً قابلاً للاستفاد به ، مملوكاً للواقف ملكاً تاماً ومعلوماً له علماً نافياً للجهالة عند إنشاء الوقف ويشترط فى وقف المسجد بالإضافة إلى ذلك أن يكون مفرزاً عند إنشاء الوقف .

مادة (٩) : يشترط فى الجهة الموقوفة عليها فى الوقف الخيرية أن تكون جهة بر ، وأن يكون الوقف عليها مباحاً شرعاً .

مادة (١٠) : يشترط فى الواقف ، أن يكون أهلاً للتبرع وأن تكون إرادته صحيحة خالية من العيوب عند إنشاء الوقف .

مادة (١١) : ينعدد الوقف بصيغة تدل على إرادة الواقف للوقف ، ويشترط فيها أن تكون محددة واضحة غير ملتبسة بجهالة أو غموض ، وتكون إما لفظاً صريحاً أو كتابةً أو بالإشارة المفهمة .

مادة (١٢) : يكون نفاذ الوقف المنجز بمجرد صدوره من الواقف ، ويكون نفاذ الوقف المضاف بتحقيق موت الواقف .

مادة (١٣) : إذا اقترن الوقف بشرط غير صحيح بطل الشرط وصح الوقف ما لم يكن الشرط منافياً لحكم الوقف أو لحقيقته فإنه يبطل به الوقف .

(الفصل الثالث)

وقف المدین والمريض مرض الموت

مادة (١٤) : إذا كان الواقف مدینا بدين يستغرق ماله كله فلا ينفذ الوقف إلا إذا أجازہ الدانتون.

مادة (١٥) : وقف المريض مرض الموت إذا لم يكن مدینا يأخذ حكم الوصية ويكون صحيحا ونافذاً .

مادة (١٦) : للواقف أن يرجع فی وقفه ما دام حيا فإذا مات ولم يكن له ورثة كان وقفه صحيحاً ونافذاً ، أما إذا مات وكان له ورثة وكان ما وقفه يزيد على الثلث نفذ الوقف فی حدود الثلث ، وما زاد على الثلث توقف على إجازة الورثة فإن أجازوه نفذ وان لم يجيزوه بطل ، وإن أجازہ البعض نفذ الوقف فی حق من أجازہ وبطل فی حق من لم يجزه .

(الفصل الرابع)

وكيل الوقف

مادة (١٧) : يعين الوكيل بمعرفة الواقف وإلا عينته الوزارة .

مادة (١٨) : يشترط فی الوكيل أن يكون مسلماً عاقلاً بالغاً عادلاً عالماً بشؤون الوقف .
وتكون الوكالة على سبيل التبرع أو مقابل أجر .

مادة (١٩) : مع عدم الإخلال بشروط الواقف ، للوزير حق الوكالة العامة على جميع الأوقاف وله حق الاعتراض على أعمال الوكيل وعزله إذا أتى أعمالاً تضر بالوقف .
فإذا احتفظ الواقف لنفسه بحق تعيين الوكيل أو عزله فلا يجوز للوزير عزله إلا بحكم من المحكمة الشرعية .

مادة (٢٠) : يكون الوكيل أميناً على الوقف ، ويتولى إدارته وعمارته وإصلاحه والمحافظة عليه ويسأل عن ذلك ، وعن إهماله أو تقصيره نحو الوقف وريعه .

(الفصل الخامس)

تعمير الوقف واستبداله

مادة (٢١) : الوقف الذي انقطع عنه أربابه ولا يعرف الموقوف عليه ، يصرف ريعه على الفقراء والمحتاجين أو جهات البر .

مادة (٢٢) : يكون تعمير الوقف وصيانته وإصلاحه والمحافظة عليه من ريعه ، فإذا لم يكف الريع كان للوكيل بعد الحصول على إذن الوزارة الاقتراض للقيام بأى من هذه الأعمال ، ويكون القرض ديناً على الوقف يسدد من ريعه أو من ريع وقف آخر .

مادة (٢٣) : للوزارة تحديد نسبة مئوية سنوية من صافى ريع الوقف تخصص لعمارته وصيانته وإصلاحه والمحافظة عليه .

مادة (٢٤) : للوزير تغيير جهة البر الموقوف عليها إذا أصبحت لا تحتاج إلى ريع الوقف وذلك بما لا يتعارض مع شروط الوقف وكانت هناك جهة أخرى مماثلة تحتاج إلى الريع .

مادة (٢٥) : يجوز أن يستبدل الوقف بمثله إذا اشترط الواقف ذلك لنفسه أو لغيره فإذا استحال إصلاح أو إعمار أو الانتفاع بالوقف أو صار ريعه لا يفي بمؤنثه فإن للوزارة بيع الوقف وشراء عين أخرى بثمنه .

(الفصل السادس)

أوقاف المساجد والكتب والمدارس

مادة (٢٦) : وقف المسجد لا يكون إلا مؤبداً لا يجوز الرجوع فيه أو التغيير فى شروطه ومصارفه.

مادة (٢٧) : يصرف ريع وقف المسجد على تعميره وصيانته وإصلاحه والمحافظة عليه ودفع رواتب الأئمة والمؤذنين ومدرسى القرآن الكريم وغيرهم من العاملين به .

مادة (٢٨) : إذا تعطل المسجد أو أنهدم وأمكن عمارته فلا يبطل وقفه ، فإذا أنهدم واستحال بناؤه أل وقفه إلى مسجد آخر ، وللوزارة بعد أخذ الرأى الشرعى بيع وقف المسجد الملحق به إذا كان غير صالح ، وذلك بغرض توسعة المسجد أو إعماره أو لشراء وقف آخر بدلاً منه .

مادة (٢٩) : إذا وقفت كتب عامة للمسلمين فإن مستحقيها من أهل الوقف ينتفعون بها ويدهم عليها يد أمانة .

مادة (٣٠) : يجوز الوقف على المدارس ويجوز نقل ما وقف على مدرسة لمدرسة أخرى ما لم يتعارض ذلك مع شروط الوقف .

(الفصل السابع)

الاستحقاق فى الوقف الأهلئ

مادة (٣١) : للواقف أن جعل لفرع من توفى من أبناؤه فى حياته استحقاقاً فى الوقف بقدر ما كان يستحقه أصله وذلك فى حدود الثلث .

مادة (٣٢) : يجرم المستحق من استحقاقه إذا قتل الواقف قتلاً يمنع من الإرث .

مادة (٣٣) : يبطل إقرار المستحق لغيره بكل أو بعض استحقاقه ، كما يبطل تنازله عنه .

(الفصل الثامن)

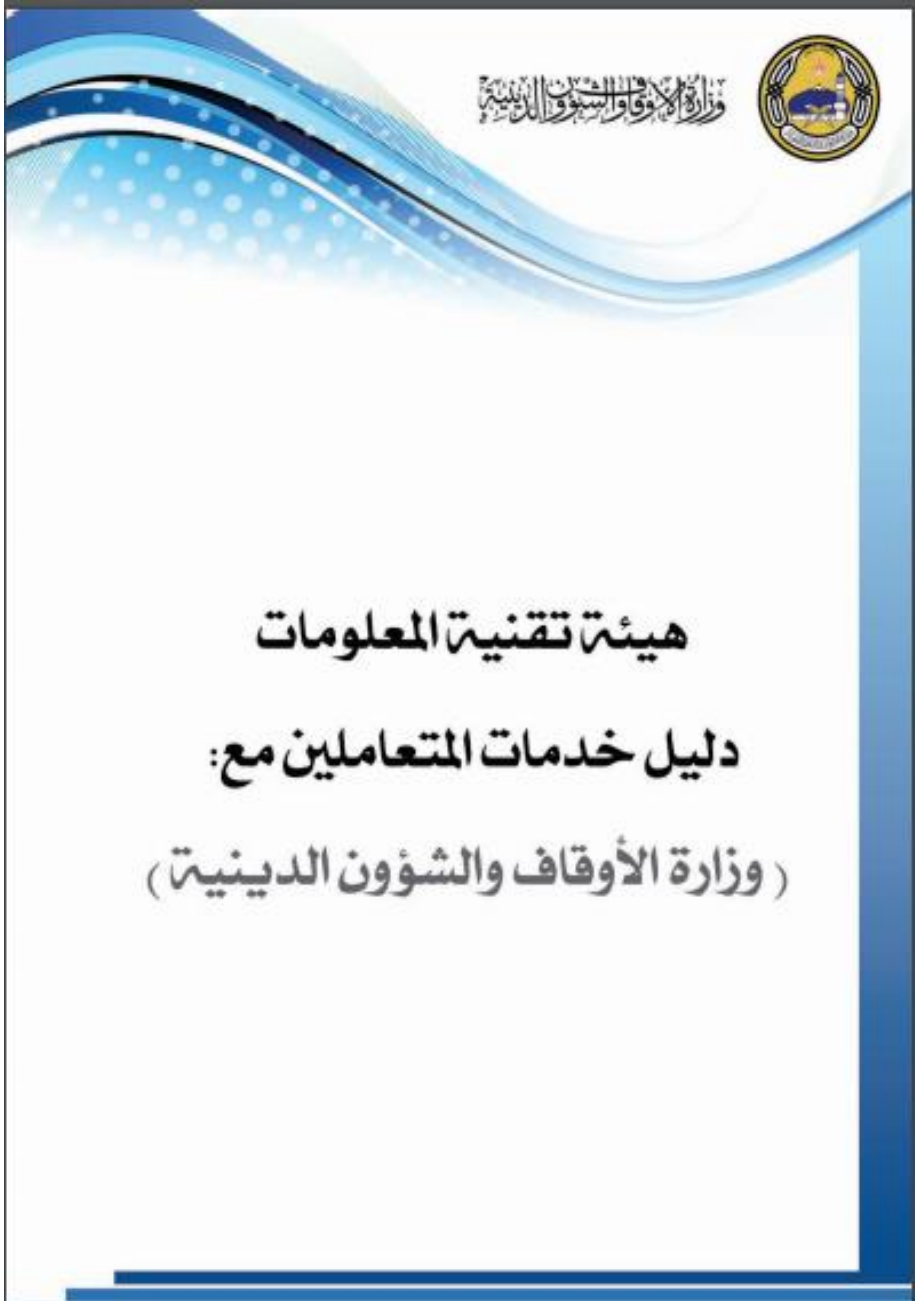
استثمار الوقف

مادة (٣٤) : مع عدم الإخلال بشروط الوقف تتولى الوزارة إدارة واستثمار الأوقاف المشمولة بوكالة الوزير نيابة عنه بما يحقق مصلحة الوقف .

مادة (٣٥) : للوزير إنشاء صناديق وقفية ، لاستثمار أموال الأوقاف المشمولة بوكالته فى مشروعات خيرية ، تحدد أهدافها وكيفية إدارتها وكل ما يتعلق بها اللائحة التنفيذية لهذا القانون ، وذلك بما لا يتعارض مع أحكامه .

مادة (٣٦) : مع عدم الإخلال بشروط الوقف للوزير أن يأذن للغير بتعمير أرض الوقف المشمولة بوكالته بغرض استثمارها مدة لا تزيد على خمس عشرة سنة يؤول بعدها ما على الأرض من بناء أو غراس إلى الوقف ، وذلك وفقاً للضوابط والشروط التى تحددها اللائحة التنفيذية لهذا القانون .

مسادة (٣٧) : على من يعمر الوقف بغرض استثماره أن يتخذ من الوسائل ما يلزم لجعل الأرض صالحة للاستغلال مراعيأ فى ذلك الشروط المتفق عليها وطبيعة الأرض والغرض الذى أعدت من أجله .

تقوم الوزارة بتقديم عدد من الخدمات إلى المتعاملين معها من المواطنين والقيمين
ومن أهمها الخدمات المدرجة في الجدول التالي ، ولزید من التفاصيل يرجى البحث
عن نوع الخدمة في الأيقونة المخصصة لذلك أو التصفح العادي لهذا الدليل.

جدول تفصيلي بالخدمات التي تقدمها الوزارة للمتعاملين

مدة الخدمة	القسم	الدائرة	المديرية	اسم الخدمة	م
شهر	قسم بيت المال	دائرة بيت المال		طلب الإبلاغ عن الاعتداء على أملاك الوقف وبيت المال	1
سنة	قسم أوقاف المساجد / قسم أوقاف المدارس/قسم الأوقاف الخيرية	دائرة الأوقاف		طلب بيع أو شراء أموال الوقف أو المقايضة بها	2
ثلاثة أشهر	قسم أوقاف المساجد / قسم أوقاف المدارس/قسم الأوقاف الخيرية	دائرة الأوقاف		طلب إيقاف الأموال والعقارات	3
شهرين	قسم أوقاف المساجد / قسم أوقاف المدارس/قسم الأوقاف الخيرية	دائرة الأوقاف		طلب تصاريح حفر أو تصميق الآبار التابعة للأوقاف وبيت المال	4
ثلاثة أشهر ، ويعتمد على حسب جهة تنفيذ الصيانة وتوقيتها	قسم أوقاف المساجد / قسم أوقاف المدارس/قسم الأوقاف الخيرية	دائرة بيت المال دائرة الأوقاف		طلب صيانة أموال الأوقاف وبيت المال	5
أربعة أشهر	قسم أوقاف المساجد	دائرة بيت المال دائرة الأوقاف	المديرية العامة للأوقاف وبيت المال	طلب تخصيص أرض وقف	6
ثلاثة أشهر	قسم أوقاف المساجد / قسم أوقاف المدارس/قسم الأوقاف الخيرية	دائرة الأوقاف		طلب استخراج سندات التملك لأموال الأوقاف	7
خمسة أشهر	قسم الإشراف والجهاب	دائرة الزكاة		طلب منح الزكاة	8
ثلاثة أشهر	قسم أوقاف المساجد / قسم أوقاف المدارس/قسم الأوقاف الخيرية	دائرة الأوقاف		طلب إصدار وكالة شرعية على الوقف	9
سنة ونصف ، وذلك لإرتباطها بجهات أخرى	قسم متابعة المساجد	دائرة المساجد		طلب تخصيص قطعة أرض لبناء المساجد والمصليات ومدارس القرآن الكريم	10
ثلاثية أشهر	قسم متابعة المساجد	دائرة المساجد		طلب توفير أثاث للمساجد ومدارس القرآن الكريم	11
سنة	قسم متابعة المساجد	دائرة المساجد		طلب تصحيح بتوصية وإعادة بناء مسجد أو مدرسة للقرآن الكريم وملحقاتها	12
اسبوع	قسم متابعة المساجد	دائرة المساجد		طلب توفير (مياه كهرباء/ صرف صحي) للمساجد	13
سنة كاملة في حالة توفر الإعتمادات المالية	قسم متابعة المساجد	دائرة المساجد		طلب مساهمة الوزارة في إعمار المساجد ومدارس القرآن الكريم	14

جدول تفصيلي بالخدمات التي تقدمها الوزارة للمتعاملين

29	قسم الدراسات والبحوث قسم الوصية والإرشاد قسم شؤون الحج	دائرة البحوث الدينية	المديرية العامة للوصية والإرشاد	طلب مطبوعات وإصدارات الوزارة
		دائرة الوصية والإرشاد دائرة الحج	مكتب المفتي العام وكتسيباته التنظيمية	
30	قسم شؤون الأئمة والخطباء	دائرة الأئمة والخطباء	المديرية العامة للوصية والإرشاد	طلب استخدام كادر إقليمي من خارج السلطنة طلب المساهمة في السهم الوقفي
		دائرة ممارسة القرآن الكريم	المديرية العامة للمساجد وممارسة القرآن الكريم	
31	قسم محاسبية الأوقاف وبيت المال	دائرة محاسبية الأوقاف	المديرية العامة لتنمية أوقاف وبيت المال	طلب تجديد عقود إيجار مبني ومبنيات الأوقاف
32	قسم شؤون الأوقاف وبيت المال	دائرة بيت المال	المديرية العامة لتنمية أوقاف وبيت المال	طلب استئجار مبني ومبنيات تابعة للأوقاف وبيت المال
33	قسم محاسبية الأوقاف	دائرة بيت المال	المديرية العامة للأوقاف وبيت المال	طلب استئجار أراضى (فضاء) تابعة للأوقاف وبيت المال
34	قسم العقود والمكايات قسم الأوقاف الخيرية	دائرة الأوقاف دائرة تنمية أموال الأوقاف	المديرية العامة لتنمية أوقاف وبيت المال	طلب استئجار أراضى (فضاء) تابعة للأوقاف وبيت المال
35	قسم الاستثمار العقاري والاستثمار الزراعي	دائرة تنمية أموال بيت المال	المديرية العامة لتنمية أوقاف وبيت المال	طلب القنوي
36	قسم القنوي	دائرة القنوي	مكتب المفتي العام وكتسيباته التنظيمية	طلب إصدار شهادات العائدين في الإسلام
	قسم التعرف بالإسلام	دائرة التعرف بالإسلام دائرة التعرف الثقافي والتبادل الثقافي	مكتب المفتي العام وكتسيباته التنظيمية	

استمارة توصیف الخدمة رقم (1)

اسم الخدمة :	طلب الإبلاغ عن الاعتداء على أملاك الأوقاف وبيت المال.
وصف الخدمة :	تتيح هذه الخدمة للمستفيد التقدم بشكوى أو إبلاغ في حالة رصد المواطن لقضية التعدي على أموال الأوقاف وبيت المال.
مراحل الخدمة :	١ - يتقدم المواطن بإبلاغ عن التعدي على أملاك بيت المال والأوقاف. ٢ - تقوم الوزارة بالتواصل مع مقدم الطلب هاتفيا للاستيضاح حول البلاغ. ٣ - تقوم الوزارة باتخاذ الإجراءات اللازمة المتعلقة بالخدمة. ٤ - تقوم الوزارة بإشعار مقدم البلاغ بقبول البلاغ أو عدم القبول عن طريق الاتصال الهاتفي.
موفر الخدمة :	المديرية العامة للأوقاف وبيت المال - دائرة بيت المال - قسم بيت المال . - دائرة الأوقاف - قسم أوقاف المساجد / قسم أوقاف المدارس / قسم الأوقاف الخيرية .
معدل الوقت المستغرق لتوفير الخدمة :	شهر.
الوثائق المطلوبة للإستكمال :	١- رسالة من مقدم الطلب يشرح فيها نوع الاعتداء. ٢- إذا كان يحمل صفة المستفيد من الموقع يجب عليه أن يرفق صورته من عقد الايجار أو الوكالة الشرعية.
رسوم الطلب :	لا يتطلب رسوم
الشروط الواجب مراعاتها عند تقديم الطلب :	١- أن يكون المبلغ مستوف للسن القانوني . ٢- وقوع الاعتداء الفعلي مع بيان الدليل الممكن. ٣- أن يثبت تاليا بأن المال المعتدى عليه تابع للأوقاف أو بيت المال.
الشكاوى والتظلم :	التقدم برسالة رسمية إلى دائرة خدمة المراجعين

استمارة توصيف الخدمة رقم (٢)

اسم الخدمة :	طلب بيع أو شراء أموال الأوقاف أو المقايضة بها.
وصف الخدمة :	تتيح هذه الخدمة للمستفيد ببيع أو شراء أموال الأوقاف أو المقايضة بها.
مراحل الخدمة:	١- يتقدم العميل برسالة طلب بيع أو شراء الخدمة أعلاه مع ارفاق الوكالة الخاصة بالوقف في حالة البيع. ٢- تقوم الوزارة باتخاذ الإجراءات اللازمة المتعلقة بالخدمة. ٣- تقوم الوزارة بإشعار مقدم الطلب بالموافقة / عدم الموافقة عن طريق الاتصال الهاتفي أو خطاب رسمي.
موفر الخدمة:	المديرية العامة للأوقاف وبيت المال - دائرة الأوقاف - قسم أوقاف المساجد / قسم أوقاف المدارس / قسم الأوقاف الخيرية .
معدل الوقت المستغرق لتوفير الخدمة :	سنة .
الوثائق المطلوبة للإستكمال:	١- نسخة من البطاقة الشخصية للبائع أو المشتري. ٢- نسخة من الوكالة الشرعية للوقف في حالة البيع. ٣- نسخة من سند الملكية والرسم المساحي.
رسوم الطلب :	لا يتطلب رسوم
الشروط الواجب مراعاتها عند تقديم الطلب :	١- أن يكون مقدم الطلب مؤهلاً للبيع أو الشراء. ٢- أن يكون المال الموقوف قابلاً للبيع أو الشراء أو المقايضة.
الشكاوى والتظلم :	التقدم برسالة رسمية إلى دائرة خدمة المراجعين

استمارة توصیف الخدمة رقم (٣)

اسم الخدمة :	طلب ايقاف الأموال والعقارات.
وصف الخدمة :	تتيح هذه الخدمة للمستفيد إيقاف الأموال أو العقارات وتسجيلها باسم الوزارة والإشراف عليها.
مراحل الخدمة:	١- يتقدم المستفيد برسالة طلب لإيقاف البناية أو الأرض أو الأموال الخضراء واحضار اثبات ملكية الموقوف وتحديد المصرف الخاص به. ٢- تقوم الوزارة باتخاذ الإجراءات اللازمة المتعلقة بالخدمة. ٣- تقوم الوزارة بإشعار مقدم الطلب بالموافقة/عدم الموافقة عن طريق الاتصال الهاتفي أو خطاب رسمي.
موفر الخدمة:	المديرية العامة للأوقاف وبيت المال - دائرة الأوقاف - قسم أوقاف المساجد / قسم أوقاف المدارس / قسم الأوقاف الخيرية.
معدل الوقت المستغرق لتوفير الخدمة :	٣ أشهر.
الوثائق المطلوبة للإستكمال:	١- نسخة من الملكية والرسم المساحي الخاصة. ٢- أي مستند يثبت تملك المستفيد للمال. ٣- نسخة من البطاقة الشخصية.
رسوم الطلب :	لا يتطلب رسوم
الشروط الواجب مراعاتها عند تقديم الطلب :	١- أن يستوفي مقدم الطلب السن القانوني. ٢- أن يكون مقدم الطلب عماني الجنسية أو من مواطني دول مجلس التعاون.
الشكاوى والتظلم :	التقدم برسالة رسمية إلى دائرة خدمة المراجعين

استمارة توصيف الخدمة رقم (٤)

طلب تصاريح حفر أو تعميق الآبار التابعة للأوقاف وبيت المال.	اسم الخدمة :
تتيح هذه الخدمة للمستفيد الحصول على موافقة الوزارة بعدم ممانعة من حفر البئر أو تعميقه أو صيانته.	وصف الخدمة :
١- يتقدم المستفيد برسالة التصريح أو تجديد لتصريح سابق مع إرفاق نسخة من الوكالة الشرعية للوقف أو عقد ايجار لبيت المال ساري المفعول. ٢- تقوم الوزارة باتخاذ الإجراءات اللازمة المتعلقة بالخدمة. ٣- تقوم الوزارة بإشعار مقدم الطلب بالموافقة /عدم الموافقة عن طريق خطاب رسمي.	مراحل الخدمة:
المديرية العامة للأوقاف وبيت المال - دائرة الأوقاف - قسم أوقاف المساجد - قسم أوقاف المدارس - قسم الأوقاف الخيرية - دائرة بيت المال - قسم بيت المال.	موفر الخدمة:
شهرين .	معدل الوقت المستغرق لتوفير الخدمة :
١- نسخة من عقد الايجار ساري المفعول لأموال بيت المال أو وكالة شرعية لأموال الأوقاف. ٢- إيصال إثبات دفع قيمة الإيجار. ٣- نسخة من البطاقة الشخصية أو جواز السفر. ٤- وكالة شرعية في حالة الإنابة عن الغير.	الوثائق المطلوبة للإستكمال:
لا يتطلب رسوم	رسوم الطلب :
١- أن يكون مقدم الطلب وكيلًا للوقف أو مستأجرًا أو مستثمرًا له ٢- أن يكون ملتزمًا بدفع الإيجار وبنود العقد المبرم معه. ٣- أن تكون هنالك حاجة فعلية لحفر أو تعميق البئر.	الشروط الواجب مراعاتها عند تقديم الطلب :
التقدم برسالة رسمية إلى دائرة خدمة المراجعين	الشكاوى والتظلم :

استمارة توصیف الخدمة رقم (٥)

اسم الخدمة :	طلب صيانة أموال الأوقاف وبيت المال.
وصف الخدمة :	تتيح هذه الخدمة للمستفيد صيانة الأموال التابعة للأوقاف وبيت المال المستأجرة.
مراحل الخدمة:	١- يتقدم المستفيد برسالة طلب الخدمة أعلاه. ٢- تقوم الوزارة باتخاذ الإجراءات اللازمة المتعلقة بالخدمة. ٣- تقوم الوزارة بإشعار مقدم الطلب بالموافقة / عدم الموافقة عن طريق خطاب رسمي .
موفر الخدمة:	المديرية العامة للأوقاف وبيت المال - دائرة الأوقاف - قسم أوقاف المساجد - قسم أوقاف المدارس - قسم الأوقاف الخيرية - دائرة بيت المال - قسم بيت المال
معدل الوقت المستغرق لتوفير الخدمة :	٣ أشهر، ويعتمد على حسب جهة تنفيذ الصيانة ونوعيتها .
الوثائق المطلوبة للإستكمال:	١- نسخة من عقد الإيجار ساري المفعول . ٢- نسخة من البطاقة الشخصية أو من الوكالة الشرعية في حالة الإنابة عن الغير. ٣- نسخة من إيصالات الالتزام بدفع الإيجار.
رسوم الطلب :	لا يتطلب رسوم
الشروط الواجب مراعاتها عند تقديم الطلب :	١- أن يكون المستفيد مستأجرا للعقارات. ٢- أن يكون العقار بحاجة فعلية للصيانة. ٣- مضي مدة معقولة على الصيانة السابقة.
الشكاوى والتظلم :	التقدم برسالة رسمية إلى دائرة خدمة المراجعين

استمارة توصيف الخدمة رقم (٦)

اسم الخدمة :	طلب تخصيص أرض وقف للمسجد.
وصف الخدمة :	تتيح هذه الخدمة إمكانية تخصيص قطعة أرض ووقفها لصالح المسجد.
مراحل الخدمة:	١- يتقدم المستفيد برسالة طلب لتخصيص أرض (سكني/تجاري/ صناعي) لصالح المسجد. ٢- تقوم الوزارة باتخاذ الإجراءات اللازمة المتعلقة بالخدمة. ٣- تقوم الوزارة بإشعار مقدم الطلب بالموافقة / عدم الموافقة عن طريق الاتصال الهاتفي أو الخطاب الرسمي.
موفر الخدمة:	المديرية العامة للأوقاف وبيت المال - دائرة الأوقاف - قسم أوقاف المساجد.
معدل الوقت المستغرق لتوفير الخدمة :	٤ أشهر .
الوثائق المطلوبة للإستكمال:	١- نسخة من الوكالة الشرعية سارية المفعول. ٢- نسخة من سند الملكية والرسم المساحي للمسجد.
رسوم الطلب :	لا يتطلب رسوم
الشروط الواجب مراعاتها عند تقديم الطلب :	١- أن يكون مقدم الطلب عمانياً أو من مواطني دول مجلس التعاون. ٢- أن يكون وكيلاً للمسجد ومن أهالي المنطقة.
الشكاوى والتظلم :	التقدم برسالة رسمية إلى دائرة خدمة المراجعين

استمارة توصیف الخدمة رقم (٧)

اسم الخدمة:	طلب استخراج سندات التملك لأملاك الأوقاف.
وصف الخدمة:	تتيح هذه الخدمة إمكانية استخراج سندات التملك لأملاك الأوقاف وذلك التنسيق مع وزارة الإسكان.
مراحل الخدمة:	١- يتقدم المستفيد برسالة طلب اثبات ملكية للوقف مع تعبئة الاستمارة الخاصة بذلك. ٢- تقوم الوزارة باتخاذ الإجراءات اللازمة المتعلقة بالخدمة. ٣- تقوم الوزارة بإشعار مقدم الطلب بالموافقة / عدم الموافقة عن طريق الاتصال الهاتفي والخطاب الرسمي.
موفر الخدمة:	المديرية العامة للأوقاف وبيت المال - دائرة الأوقاف - قسم أوقاف المساجد - قسم أوقاف المدارس - قسم الأوقاف الخيرية.
معدل الوقت المستغرق لتوفير الخدمة:	٣ أشهر .
الوثائق المطلوبة للإستكمال:	١- نسخة من البطاقة الشخصية. ٢- أصل عقود الإيجار أو الصكوك الشرعية أو نسخة منها. ٣- كل ما يعزز الطلب.
رسوم الطلب:	لا يتطلب رسوم
الشروط الواجب مراعاتها عند تقديم الطلب:	١- أن يكون مقدم الطلب عمانياً. ٢- ثبوت الملك للأوقاف. ٣- وجود ما يعزز ملكية الوقف.
الشكاوى والتظلم:	التقدم برسالة رسمية إلى دائرة خدمة المراجعين

استمارة توصيف الخدمة رقم (٨)

<p>اسم الخدمة :</p>	<p>طلب منح الزكاة.</p>
<p>وصف الخدمة :</p>	<p>تتيح هذه الخدمة منح المساعدات الدراسية والسكنية والعلاجية والمعيشية للمستحقين من المواطنين. كما يتمكن المستحقين من فئات الضمان الاجتماعي وذوي الدخل المحدود ممن يقل راتبهم الشهري عن (٤٠٠) ريال عماني من الحصول على الزكاة.</p>
<p>مراحل الخدمة:</p>	<p>١. يتقدم المستفيد برسالة مع تعبئة استمارة طلب الزكاة مرفقا بها الوثائق المعززة للطلب .. ٢. تقوم الوزارة بالتواصل مع مقدم الطلب هاتفيا لاستكمال الطلب. ٣. تقوم الوزارة باتخاذ الإجراءات اللازمة المتعلقة بدراسة طلبات الزكاة. ٤. تقوم الوزارة بإشعار مقدم الطلب لاستلام شيك بالمبلغ في حالة الموافقة أو الاعتذار عن طريق الاتصال الهاتفي.</p>
<p>موفر الخدمة:</p>	<p>ال مديرية العامة للأوقاف وبيت المال - دائرة الزكاة - قسم الإشراف والجباة.</p>
<p>معدل الوقت المستغرق لتوفير الخدمة :</p>	<p>٥ أشهر .</p>
<p>الوثائق المطلوبة للإستكمال:</p>	<p>١. نسخة من البطاقة الشخصية. ٢. نسخة من بطاقة الضمان الاجتماعي. ٣. نسخة من شهادة الراتب. ٤. نسخ من شهادات ميلاد الأطفال وعقد الزواج. ٥. أخرى حسب نوعية الطلب.</p>
<p>رسوم الطلب :</p>	<p>لا يتطلب رسوم</p>
<p>الشروط الواجب مراعاتها عند تقديم الطلب :</p>	<p>١. أن يكون مقدم الطلب عمانيا. ٢. أن يكون من فئات الضمان الاجتماعي أو من ذوي الدخل المحدود ممن يقل راتبهم الشهري عن (٤٠٠) ريال عماني للزكاة. ٣. تمنح الزكاة أيضا للمواطنين المستحقين لمساعدات الدراسية والسكنية والعلاجية والمعيشية .</p>
<p>الشكاوى والتظلم :</p>	<p>التقدم برسالة رسمية إلى دائرة خدمة المراجعين</p>

استمارة توصیف الخدمة رقم (٩)

اسم الخدمة :	طلب إصدار وكالة شرعية على الوقف.
وصف الخدمة :	تتيح هذه الخدمة للمستفيد استخراج الوكالات الشرعية حسب اللوائح التنظيمية للمستوفين للشروط من المتقدمين
مراحل الخدمة:	١. يقوم العميل بتعبئة استمارة ترشيح وكيل وقف واعتمادها من جماعة الوقف وشيخ المنطقة ووالي الولاية ٢. تقوم الوزارة باتخاذ الإجراءات اللازمة المتعلقة بالخدمة. ٣. تقوم الوزارة بإشعار مقدم الطلب بالموافقة / عدم الموافقة عن طريق الاتصال الهاتفي أو خطاب رسمي .
موفر الخدمة:	المديرية العامة للأوقاف وبيت المال - دائرة الأوقاف - قسم أوقاف المساجد - قسم أوقاف المدارس - قسم الأوقاف الخيرية
معدل الوقت المستغرق لتوفير الخدمة :	٣ أشهر .
الوثائق المطلوبة للإستكمال:	١. صور شخصية . ٢. نسخة من البطاقة الشخصية. ٣. نسخ من البطاقات الشخصية لجماعة الوقف الموقعين في الاستمارة. ٤. وفي حالة طلب تجديد وكالة سابقة يجب إحضار نسخة من الوكالة السابقة وكشف التدقيق المحاسبي من مكاتب التدقيق إذا كان دخل الوقف السنوي يزيد عن أربعة آلاف ريال عماني.
رسوم الطلب :	لا يتطلب رسوم
الشروط الواجب مراعاتها عند تقديم الطلب :	١. ألا يقل عمر المرشح عن ١٨ عام. ٢. أن يتم ترشيح وكيل لكل وقف
الشكاوى والتظلم :	التقدم برسالة رسمية إلى دائرة خدمة المراجعين

استمارة توصيف الخدمة رقم (١٠)

<p>طلب تخصيص قطعة أرض لبناء المساجد والمصليات ومدارس القرآن الكريم</p>	<p>اسم الخدمة :</p>
<p>تتيح هذه الخدمة إمكانية تخصيص قطعة أرض لبناء المساجد والمصليات ومدارس القرآن الكريم ، وذلك من خلال قيام الوزارة بالتنسيق مع وزارة الإسكان .</p>	<p>وصف الخدمة :</p>
<p>١. يتقدم المستفيد برسالة طلب الحصول على الخدمة مشفوعاً برسالة من شيخ المنطقة والي الولاية ، مرفقاً به توقعات ما لا يقل عن (٢٠) شخصاً من الأهالي ؛ ونسخ من بطاقتهم المدنية . ٢. تقوم الوزارة بالتواصل هاتفياً مع مقدم الطلب لزيارة الموقع المطلوب . . ٣. تقوم الوزارة بإعداد تقارير المعاينة ومدى تطابقها مع الشروط المتعددة لذلك . ٤. تقوم الوزارة باتخاذ الإجراءات اللازمة المتعلقة بالخدمة ، وذلك بالتنسيق مع وزارة الإسكان . ٥. تقوم الوزارة بإشعار مقدم الطلب بالموافقة / عدم الموافقة خطاب رسمي إلى مكتب والي الولاية.</p>	<p>مراحل الخدمة:</p>
<p>المديرية العامة لشؤون المساجد ومدارس القرآن الكريم - دائرة المساجد - قسم شؤون المساجد - دائرة مدارس القرآن الكريم - قسم شؤون مدارس القرآن الكريم</p>	<p>موفر الخدمة:</p>
<p>سنة ونصف ، لارتباط الخدمة مع جهات أخرى .</p>	<p>معدل الوقت المستغرق لتوفير الخدمة :</p>
<p>١. رسالة من أهالي المنطقة مع نسخة من بطاقتهم المدنية (لا يقل عددهم عن ٢٠ شخصاً). ٢. رسالة من شيخ المنطقة. ٣. رسالة رسمية من والي الولاية</p>	<p>الوثائق المطلوبة للإستكمال:</p>
<p>لا يتطلب رسوم</p>	<p>رسوم الطلب :</p>
<p>١. استيفاء اشتراطات المساحة المحددة بلائحة المساجد ومدارس القرآن الكريم . ٢. أن يكون مقدموا الطلب عمانيين . ٣. أن تكون الأرض المقترح تخصيصها خالية من الموانع والنزاعات.</p>	<p>الشروط الواجب مراعاتها عند تقديم الطلب :</p>
<p>التقدم برسالة رسمية إلى دائرة خدمة المراجعين</p>	<p>الشكاوى والتظلم :</p>

